פרשת **ויגש** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ט שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיחת תפרים ..... ג
קדוש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
לשכת הסדים ..... ח
שיעשועי תורה ..... ט
לוח ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
לפעמן ציון לא אחשה ..... יב
פשולחן פלכם ..... יג
דברות קודש ..... יד

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

ויבך על צואריו עוד

בשנת רנ"ב כאשר היתה עת צרה ליעקב במדינת ספרד ועוללים ויונקים נמרטים ונשחטים על קידוש ה' היה שם אשה אחת שכששחטו את שני בניה נגד עיניה ענתה ואמרה באומץ לבה: "ה' אלקי, מעודי ועד עתה אהבתי אותך. אמנם כל זמן שצאצאי הנאהבים והנעימים היו על פני האדמה אולי לא אהבתי אותך אהבה שלימה בכל לבי, כי גם לאהבת בני נתתי מקום בלבי. אולם כעת, כאשר בני יצאוני ואינם, פיניתי את כל לבבי להיות משכן לאהבתך, ועתה אקיים את המקרא: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך".

בבחינה זו ביארו בספה"ק המקראי קודש בפרשתן כשנפגשו יעקב ויוסף "ויראא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד", פירש רש"י "אבל יעקב לא נפל על צואריו יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע".

ולכאורה יקשה להבין, אב שבנו האהוב לו מכל בניו אבד והיה מתאבל עליו ימים רבים, בחושבו שחיה רעה אכלתהו, ופתאום התנוצץ עליו נזר השמחה בעת שזכה לראות את הבן האהוב חי ובריא. אין מילים בשפת אנוש לתאר את גודל התענוג הנפלא המציף את כל חדרי לבו בעת שהבן האבוד נופל על צוארו לנשקו ולחבקו, ומה ראה אם כן יעקב למנוע עצמו מן התענוג הנפלא הזה? בשאלה זו התחבטו חכמינו ז"ל ואמרו: שהיה קורא את שמע".

אלא באותה שעה הוא יחד את כל לבבו לאהבה את ה', ולא נשאר לו מקום פנוי לכניסת מחמדי תבל, ולכן לא נפל על צוארו של יוסף. כאותה אשה ששאפה כל ימיה לאהוב את ה' בכל לבה.

וכדבר האמור אומר המהר"ל ז"ל בגור ארי' שיעקב אבינו אחר גודל צערו וגעגועים ליוסף שהי' סובר שיוסף אינו חי וכאשר ראה בכבודו את יוסף ובצדקתו הגדולה אז נתעורר בו גודל אהבה ועונג, ומאותו אהבה ועונג קיבל עליו עול מלכות שמים, והמצוה ואהבת את ה' אלקיך שזהו ק"ש, וזהו שהי' קורא את שמע שכך דרכן של צדיקים שלא להשהות בשום אהבה כלל וכלל רק להעלה כל אהבה להקב"ה שאהבה נצרך להיות בכל לבבך שלא יהי' אוהב לשום דבר, ואף שמוכרח ואי אפשר שלא לאהוב, אבל כאשר אהבת הקב"ה הוא העיקר ושאר אהבות משתמש רק לטפל לאהבת הקב"ה, נקרא בכל לבבך, ועל אהבה הקפידה התורה שלא יהי' שום אהבה כלל [זולתי] כמו שנאמר בכל לבבך על אהבה, מאי שלא מצינו ביראה בכל לבבך.

התחזקות לתפילה ובטחון, כי יש בי חלק אלוק ממעל

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני. מצינו 'הגשה' לתפילה (בר"ר צג) ובאה התורה הקדושה ללמדנו בפסוק זה **'דרך איך לבוא להתפלל לפניו ית"ש'**. אמרו רז"ל (ברכות לב:) "אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל" וכו'. כי כשרואה אדם, שמתפלל ולא נענה בתפילתו, אל יאמר כבר ניסיתי הרבה פעמים להתפלל ולא ראיתי שום ישועה, אלא יאמר בלבו: אחזור ואתפלל תמיד, **"כי בוודאי אחיה מעורר רחמנותו ית"ש, כי ית"ש חפץ שלא ידח ממנו נידח, וישגר את תפילתו בפי להתקבל לפניו ית', כיון שיש בנו חלק אלקותו ממעל, ולמענו יעש לקבל תפילתי"**. ויגש אליו יהודה ר"ת: **'אי"ו'** לרמז על שאילת אדם, איה חסדו של מקום בעניית תפילתו. ויתרץ לעצמו, שלא יתייאש עצמו מן הרחמים, כי **"בי אדוני"** כי יש בי חלק אלוקי ממעל, ולכן **"ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני"**, ותעשה למענך ותקבל תפילתו.

זרע קדש

אפי' הפחות שבישראל מוסר נפשו על קידוש ה'

ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו, ועזב את אביו וגו', "נער" היינו בני ישראל, שנאמר (הושע יא, א) **"נער ישראל ואוהבהו"**. ומרומז כאן שאפילו **הפחות והנרוע שבישראל כו', אם עומדים עליו חלילה לעזוב את אביו שבשמים, היינו להמיר דתו ח"ו, אזי הוא מוסר נפשו למות על קידוש השם**, ולא יוכל לעזוב את אביו שבשמים חלילה וחלילה. וזהו: **"ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו" שבשמים וכו'**, כאמור, וד"ל".

דברי ישראל

תשובה צריך להיות בשמחה

ועתה אל תעצבו וגו'. הנה ועתה הוא לשון תשובה לכן אמר **אעפ"י שאתם צריכין לשוב בתשובה על המעשה הזה אשר עשיתם. אך אל תעצבו לא בעצבות הוא דרכי התשובה כי התשובה היא מצות עשה מן התורה וצריך לעשותה בשמחה כמו שכתוב** (בתפלת שחרית) **עבדו את ה' בשמחה.** ולכך ועתה הוא לשון תשובה כי הבעל תשובה צריך לומר 'מעתה' הנני שב הנני חוזר בתשובה ולא אשוב לכסלה עוד רק עתה אהיה ברוך ה' מהיום והלאה:

תפארת שלמה

יעקב אע"ה העלה אהבתו לה"ש, והותיר כח זה לדורות

ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת אביו ויפול על צואריו ופירש"י אבל יעקב לא נפל על צואר יוסף ולא נשקו ואמרו רבותינו ז"ל שיעקב קרא אז ק"ש, **ונשקה אם יעקב היה קורא אז ק"ש מפני שהיה אז זמן ק"ש מדוע לא הי' קורא יוסף הצדיק גם כן אז ק"ש באותו זמן עצמו**, והתירוץ ע"ז הביאו כל הספרים בשם המהר"ל דאין המכוון בזה שיעקב קרא אז ק"ש מפני שהי' אז זמן ק"ש אלא הכונה בזה הוא כמבואר על הפסוק (תהלים קי"ח) **חשבתי דרכי ואשובה רגלי אל עדותיך** שדוד המלך ע"ה בכל עת שנפל בלבו חשק לאיזה דבר הרשות ולדברים גשמיים אז לקח את זה החשק והחמדה לעבודת הבורא ית"ש, וכן הי' הענין אצל יעקב אבינו ע"ה שמגודל האהבה המרובה וגודל ההשתוקקות שהי' ליעקב אבינו ע"ה בעת ההוא שראה את יוסף בנו שעודנו חי אשר כבר נואש ממנו זה כ"ב שנים, וכעת ראה אותו לבוש בלבושי מלכית ויקר תפארת גדולתו אזי נטל יעקב אבינו ע"ה **באהבה ושמחה זו לעבודת השי"ת ונטל האהבה המופלגת חזו לעבודת קונו ית"ש, וזה הכונה שקרא ק"ש היינו קבלת עול מלכות שמים במסירת נפשו להשי"ת.**

'גור אריה' למהר"ל ז"ל

[ועי' בס' שפתי צדיק (אות לא) "שמעתי מפ"ק זקני מו"ר החידושי הרי"ם ז"ל על דברי המהר"ל האלו ששמע מאדמו"ר מקאצק ז"ל שאמר: "זאת דבר קטן למעלת קדושת האבות ז"ל". ומוסיף שם שעיקר החידוש בזה הוא שיעקב אע"ה הכין דרך עבודה זו עבור כלל ישראל, שיהיה בכוחם בהתעורר איזהו אהבה וחיבה להטותה להשי"ת, לכך מובא ברש"י ז"ל כוונה זו, וכיון שנעשה מזה פירוש פשוט, אזי יוכל איש ישראל לבוא לזה כו', אכן האבות הקדושים אין לשער גודל דביקותם ומסי"נ תמיד להשי"ת עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם]

התקדשות במותר לו, חשוב פי אלף מתענית וסיגופים

בהפטרה **מלך אחד יהיה לכולם, ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ** כו'. רמז הענין, דהנה יש דרכים רבים לעבודת השי"ת. האחד, יש דרך ישר לפני איש כפשוטו לעסוק בתורה ועבודה כל היום ושאר מצות ולסגף עצמו להיות פרוש מכל הנאות וחמדות. ויש עוד איזה דרך אל הבאים להתקדש, דהיינו **אפילו באכילה ושתיה להתקדש בם כמ"ש בשו"ע או"ח סימן רל"א** ע"ש ובכוונת האר"י ושאר ספרי יראים. ובוודאי מי שיוכל להתקדש אפילו בדברים גשמים ובתאות ולהיות שולחנו כמו מזבח קדושתו יותר גדולה ונפלאה. כי בוודאי כל זמן עסק האדם בתורה או בתפלה אין כח היצר גדול כל כך לפתות אותו ולהסירו מדרך טובה לדרך רעה כי שומר מצוה לא ידע דבר רע. **אבל כשאדם נופל ממדרגתו ותאב לאכול והוא משכר תאוותו שלא לאכול ולשתות כבהמה רק אוכל לשובע נפשו כדי שיוכל לעבוד השי"ת בכחו ושיהיה לו לב רחב ופקח בתורתו וכיוצא בהן כוונות אחרות וגבוהות מאוד אז תגדל כח עבודתו ופועל נחת רוח להשי"ת אלף פעמים ככה:** וזהו מלך אחד יהיה לכולם כו' כי כוונתם להשי"ת, ובלבד שיכוין לבו לשמים והיו לגוי אחד בארץ אמן:

עבודת ישראל

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים רבוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

אף כשעסק תורתו אינו במעלה הנכונה, עכ"ז בכל אופן זו היא הדרך היחידה לרפא תחלואי נפשו, ואין בלתה

וישלח יוסף את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך ויעלו ממצרים. ופירש"י ז"ל אל תתעסקו בדבר הלכה וכו', והוא מגמרא תענית (י' ע"ב). והמאמר הזה הוא משולל הבנה לפי פשוטו, וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע דיבר בקדשו לפרש הגמרא (ברכות ה':) לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר שנא' (תהלים ד', ה') רגזו ואל תחטאו, **אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנא' אמרו בלבבכם, אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש** וכו', **ולכאורה צ"ב איך קאמר ואם לאו והא נודע מאחז"ל** (קידושין ל'.) **'בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין', ובזוה"ק** (ח"א ר"ב.) **'לית לך מלה לתברא יצה"ר אלא אורייתא', והיא רפואה בדוקה,** אך הביאור הוא אם הוא במדרגה גדולה כזו', שוודאי ינצח אותו, **ואם לאו, שאיננו עומד עוד במדרגה גדולה כזו, יעסוק בתורה,** "**היינו שיעסוק בתורה בפשיטות, שחוב קדוש מוטל ללמוד תורה אפי' בלא דעת,** כמאחז"ל (ע"ז י"ט.) **לעולם ליגרם אינש ואע"ג דלא ידע מאי קאמר, היינו אפי' בלא דעת, שהתוה"ק הוא סמא דחיי, ואפי' בלא דעת מרפא את תחלואי נפשו",** כמו מי שנחלה חולי הגוף ושותה מי רפואות, אף שלא ידע החולה מהות ואיכות הרפואה, עכ"ז מעלה לו ארוכה ומרפא לכל תחלואיו.

ובזה נבאר הכתוב הנ"ל, שהשבטים הק' קודם החטא מכירת יוסף הי' דבוקים בהש"י ותורתם משתמרת, כי כל מעשיהם ותהלוכותיהם היו תורה, **ואח"כ כשעשו הדבר הזה במכירת יוסף נשבר לבם בקרבם ונתחרטו מאוד,** שדימו בנפשם שעשו חטא גדול במכירתם את יוסף, ואינם דבוקים באמת בהש"י **ומאז התחזק בפשיטות בלימוד התורה,** כו', אולם כאשר באו אל יוסף ונתוודע להם יוסף אשר למחי' שלחני אלקים (פ"ה ה'), וכי כן הוא מהמסבב כל הסיבות ב"ה, ואמר להם מעתה אל תתעסקו בדבר הלכה, היינו בלימוד ההלכה לבדה, רק ההלכה גופא, היינו בבחי' שונה הלכות כנ"ל בדביקות האמיתי כי אתם הדביקים בד' באמת, **ואח"כ כתיב וילכו ויעלו, היינו שנתקבלו למעשה למדריגתם הראשונה מדריגת דבוקים בד',** ודו"ק.

ישמח ישראל

תפילה

העצה להתחזק בתפילה, שיחי' התפילה תמיד גם בעד חבירו. "ואם אין האדם מתפלל עבור בנ"י אפי' יום אחד. אין לו שלימות לעוה"ב"

ויגש אליו יהודה וגו'. כי עבדך ערב את הנער וגו'. בדרך רמז התורה מלמד את בנ"י סדר תפלות ישראל. האדם העומד להתפלל צריך לעמוד לפני ה' ברוח נמוכה. ולחשוב בלבו כמו שאמר יהודה בפ' מקץ. (בראשית מד, טז) ויאמר יהודה מה נאמר לאדני. מה נדבר ומה נצטדק. האלהים מצא את עון עבדך וא"כ איך יוכל האדם ליגש ולהתפלל לפני הקב"ה. **ע"ז נתנה תורה עצה. שכל אחד מישראל יתפלל בעד חבירו. ובזה הדרך יוכל ליגש ולהתפלל כמו שאנו רואים בטבעי בני אדם שבאם אדם רוצה שחבירו יתן לו צדקה מתנת חנם. מתבייש מאד לומר לחבירו ליתן לו. אך כאשר אדם רוצה לקבל מחבירו עבור איש אחר ליתן צדקה. אזי אינו מתבייש ואומר לחבירו תן צדקה מחמת שאינו לוקח לעצמו. כן הוא בענין התפלה.**

ולזה כתוב בתורה. (שם לב) ויגש אליו יהודה וגו'. כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר **אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים.** וז"פ בש"ם (שבועות לט, א) ישראל ערבים זה בזה. **שכל אחד מישראל הוא ערב לחבירו. כי עבדך ערב את הנער מעם אבי. היינו מחקב"ה.** אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים. (בראשית מד, לב) שכל אחד מישראל צריך להביא לעוה"ב כל הימים. כמו שאיתא בזוה"ק על פסוק (שם כד, א) ואברהם זקן בא בימים. (שם מז, כט) ויקרבו ימי ישראל וגו'. **שאם אין האדם מתפלל עבור בנ"י אפי' יום אחד. אין לו שלימות לעוה"ב.** וכמ"ש שמואל הנביא (שמ"א יב, כג) חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם וגו'. (בראשית מד, לג) **ועתה ישב נא עבדך תחת הנער.** דהיינו שהאדם צריך לעשות תשובה בשם כל ישראל עבד לאדוני (שם). (חסר הסיום) (מכתי"ק):

תפארת שלמה

שם 'יהודים' מורה על עצם מהות איש ישראל, שהוא מודה ומשבח תמיד לחשי"ת מהרגש נקודת לבבו

ויגש אליו יהודה. ובדרך מוסר כו' עבודה שבלב הולך וגדול ומתרבה בכל יום, כמבואר בחובת הלבבות (שער עבודת האלקים פ"ג) על הפסוק (יהזקאל לו, כו) **'ונתתי את מקדשי בתוכם** (בתוך לבם) **לעולם'. והנה, מה שאנחנו נקראים יהודים שורשו על שם חודאה, שאנחנו מודים ומשבחים אליו יתברך,** כדכתיב (ישעיה מג, כא) **'עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו'.** ומקור הדבר מהא דכתיב (לעיל כט, לה) **'ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה',** ולכן על שם הודאה אנחנו נקראים יהודים. ושורש הודאה הוא ציור המצטייר בלב אדם אדנותו וגדולתו יתעלה, **ופה ולשון אינו אלא קולמוס חלב,** כידוע מדברי המזרה נבוכים (ח"ב פ"ח). וזהו שנאמר **'ויגש א'ליו'** (יתברך) **'יהודה'** (איש היהודי), **'ויאמר בי** (בלבי) **אדוני, שאני מקבל בלבי אדנותך ועול מלכותך, על כן ידבר נא** וגו'.

ייטב לב

ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו. ויש לדקדק כי מהראוי שיאמר ולא נשאר איש, והנ"ל דרמז למה דאיתא במדרש שהיו אחיו מבקשין להורגו ובא גבריאל ופזרן בדי אמות הבית, ולכך אמר אחייכ גשו נא וגו', ונכון הדבר מאחר שיצא כל אדם מעליו והוא לבדו נשאר, בקשו אז לשלוח בו יד קודם ששמעו אמירתו, והנה ידוע דמלאך גבריאל היה רגיל אצל יוסף כמו שאחז"ל וימצאהו איש זה גבריאל, וכן בא גבריאל ולמדו שבעים לשון, ויתכן שהוא היה מן המלאכים הנצבים עליו תמיד, והנה כבר דרשו חז"ל במסי ברכות (דף ד:) והאיש זה גבריאל, וזה הוא הרמז ולא עמד איי"ש זה גבריאל אתו, ולא אמר ולא נשאר דגבריאל נשאר שם רק לא עמד אתי"ו אז, כיון שהלך לפזר את אחיו ברחוק ממנו.

(ישמח משה)

☆

אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם אנוכי ארד עמך מצרימה ואנוכי אעלך גם עלה. ויתכן לפרש דהנה ידוע קושיית המפו' דהקב"ה אמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה והם לא היו במצרים רק כמין רדיי"ן, והתירוץ לזה כי ריבוי העם מה שפרו וישרצו השלים המנין, עוד נראה כי מה שהשכינה היי עמהם בגלות וסובלת סבלם וצערם זה השלים המנין, וזיי"ש אל תירא מרדי"ה מצרים, רמז שלא יהיי במצרים רק כמנין רדי"ה עם הכולל העולה רדיי"ן, והטעם כי לגוי גדול אשימך שם וריבוי העם ישלים המנין כאלו היי שם די מאות שנה, וגם אנכי ארד עמך מצרימה וזה ישלים המנין, ולכן ואנכי אעלך גם עלה קודם הזמן.

(ויטב לב)

נשיקת ידי הצדיק הוא להעלות מידת האהבה לקדושה

ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד. וברש"י 'אמרו רבותינו שהי' קורא את שמע'. הנה בהיות הרה"ק משינאווא זללה"ה במרחץ קרעניץ בשנת תרנ"ח, בא לבית מדרשו ביום אחד אחר תפלת שחרית איש אחד מהולכי קדם (פארגעשריטענ"ע) בלי צורת יהודי, ויתן שלום להרב ז"ל, וישקהו על ידו, ויחרד הרב ז"ל מאד כמי שלא נשקו אדם מעולם על ידו, ואמר מה זאת לנשק אדם בשר ודם, אפשר ידי גוי פריץ יש לנשק כשרוצים לחנוף אותו שיעשה בקשתו, אבל ידי ישראל למה לנשק, אך תיכף חזר ואמר, אין זאת כי אם בעת בא אל האדם השתוקקות אהבה, אז רשאי לילך אל צדיק ויכול לנשקו להעלות האהבה אל הקדושה. **ואמר שעד"ז פירש חו"ז הרה"ק מאוהעל זללה"ה בעמח"ס ישמח משה הפסוק בפ' ויגש, ויפול על צואריו, ויבך על צואריו עוד,** ופי' רש"י ז"ל ממדרש רבותינו, אבל יעקב לא נפל ולא נשקו שהיה קורא את שמע, **והנה קשה ממ"נ, אם היה אז זמן ק"ש ונתירא שלא יעבור הזמן, גם יוסף היה לו לקרות את שמע,** ואם היה שהות, גם יעקב היה יכול להמתין עד אחר שיתראה עם בנו אשר השתוקק עליו זה זמן כביר, **ותירץ הרב בעל ישמח משה ז"ל, כי באמת לא היה זמן ק"ש, רק יעקב אבינו ע"ה ידע בנפשו שכשיתראה עם יוסף בנו יהיה לו אהבה והשתוקקות גדול, ורצה להעלות האהבה לאהבת השי"ת בקריאת שמע, ע"כ דברי הישי"מ.**

[ועוד ענין בזה איתא בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זללה"ה, **שעל ידי שמנשק ידי הצדיק, על ידי זה נתקיים ביותר ברכת הצדיק,** ופי' בזה בספר אמרי יהודה דזה הוא שאמר יצחק ליעקב **גשה נא ושקה לי** וגו' **וישק לו ואמר** 'ויתן לך'].

שיחות יקרים (אות כ"ז)

'ואביו אהבו' אבינו שבשמים נשאר אוהב למוסדות יטב לב

ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו. פעם היה הרה"ק מסאטמאר זללה"ה בבעל-הארבער, והגיע רבינו שמה ביום ראשון בשבוע, ובמוצאי שבת קודש שעבר עשה הר"ר ישראל זופניק ע"ה מלוה דמלכה לטובת מוסדות יטב לב, וכשנכנס זקיני ע"ה אל הרה"ק להזכיר את עצמו בפו"פ, היו אז שם כמה מחשובי העדה, ואמר להם הרה"ק: רצונכם לשמוע תורה שאמר ר' ישראל זופניק אתמול, (זה אמר ר' ישראל להרה"ק במלוה דמלכה העבר), אמרו הן, ואמר להם התורה (היה או פר' ויגש) **'ונאמר אל אדוני'** – היינו מלך מלכי המלכים הקב"ה, **'יש לנו אב זקן'** - הוא הרה"ק מסאטמאר, **'וילד'** - ראשי תיבות י"טב ל"ב ד'סאטמאר, **'זקונים'** - הוא כבר ישן, היינו שהוא מוסד גדול ויש לו הוצאות גדולים, **'קטן'** - אבל המוסד יש לו מעט ממון, והוא בדוחק בחובות גדולים, **'ואחיו מת'** - און די ברודערשאפט איז געשטארבן, היינו שיש לו שונאים הרבה, **'ויותר הוא לבדו לאמו'** - לשכינתא קדישא שהוא מתנהג בדרך הסלולה מאבותינו ורבותינו, כי כולם הלכו שבי אחרי נסיונות הזמן, **וסיים הרה"ק מסאטמאר: עד כאן אמר לי ר' ישראל, ואני אסיים התורה, אבער "ואביו" - דער טאטע אין הימל. "אהבו" - שאוהב אחד עדיין נשאר לנו, והוא אבינו שבשמים.**

מפיהם ומפי כתבם (ח"א עמ' ר"ס אות ס"ו)

תוכחה בדרך צחות שאמר רביה"ק זי"ע בענין דרך הלימוד

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן. וברש"י מדרש אגדה להורות לפניו **לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה.** ידוע מה שאמר פעם רבינו בדרך צחות, בשעה שעלה ודרש בישיבת "בית התלמוד" בעיר ברוקלין להתלמידים דשם, ודרך הלימוד שם הוא שלומדים בזמן אחד לא יותר מכמה דפים בש"ס, שאינו כדעת רבינו ולמעלה בקודש, אבל שמו של הישיבה יצא בטובו לכל העולם, כי הרבה לומדים נמצאים שמה, וכשסיים שם רבינו את שיעורו, **אמר להם בדרך צחות:** מצינו בשעה שירד יעקב אבינו לארץ מצרים, שלח את יהודה מלפניו לארץ גושן, וברש"י ז"ל כתב שצוה ליהודה שיתקן שם "בית התלמוד", ולכאורה יש להקשות, דאם כוונת יעקב אבינו הי' לתקן שם בית המדרש וישיבה שיוכל ללמוד שם כל היום, אם כן מדוע הקפיד דווקא לקום ישיבה בשם "בית התלמוד", אלא המשיך רבינו כי רש"י פי' לעיל עה"פ וירא את העגלות אשר שלח יוסף', כי יוסף שלח לרמז ליעקב אבינו שהדבר האחרון שלמד עמו הי' פרשת עגלה ערופה, ולפי זה שפיר צוה יעקב לתקן דווקא ישיבת "בית התלמוד" כי ראה כי יוסף הצדיק עדיין לומד פרשת עגלה ערופה, אע"פ שכבר עבר זמן של שתים ועשרים שנה, וזה אי אפשר אלא בישיבת "בית התלמוד".

מבצר תורה ויראה (ח"ג עמ' ק"ח)

לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה. ויתבאר עפ"י מה שאחז"ל עה"פ בראשית ברא אלקים וגו' בתחילה עלה במחשבה לברוא במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים הקדים מדה"ר, דהנה אמרו חז"ל אין הקב"ה מכה את ישראל אלא אם כן ברא להם הרפואה מקודם, עכ"ד, והנה מודעת זאת שכל מה שנתגלגל יוסף למצרים היה כדי שיתקן ויטהר את המקום מטומאת מצרים, ורק אח"כ יוכלו בני ישראל לבוא למצרים לבל יתערבו בהם, ובזה הקדים להם הקב"ה רפואה למכה במה ששלח את יוסף לפניהם, וז"ש כי למחיה שלחני אלקים לפניכ"ם, דמה שבא מקום מאת הי' היתה זאת לשום לכם שארי"ת בארץ, דשארי"ת הוא אותיות ראשי"ת, לחורות דכמו בבריאת העולם בראשית ברא והקדים הקב"ה רפואה למכה, כן נשלח יוסף בראשונה כדי להחיות לכם לפליטה גדולה שלא יתערבו בגוים.

(קדושת יו"ט)

☆

ויגש אליו יהודה. יבואר עפ"י מה שאי"בגמי מעשה דר"ט שרצו לזרוק אותו בנהר והציל את עצמו במה שאמר אוי לו לטרפון שזה הורגו והצטער כל ימיו ע"ז שהשתמש בכתרה של תורה ואמרינן שם הטעם לפי שר"ט עשיר גדול היה והיה יכול להציל עצמו ולפייסו בממון ע"ש, ומבואר דהיכי דיש לפדות א"ע בממון אסור להשתמש בכתרה של תורה, אבל כאשר אינו יכול מותר, ובזה יש לפרש דברי רש"י אע"פ שיש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים אלא מתנת חינם, דכשם שאסור להציל את עצמו בכתרה של תורה כך לא ירצו לבקש בתפלה משום מעשיהם הטובים, ולפי"ז במקום פיקוח נפש יש לבקש במעשיו הטובים כמו שמותר להציל עצמו בכתרה של תורה משום פיקוח נפש, וז"ש ויגש אליו יהודה ויאמר, ובמדרש אין הגשה אלא תפילה והיינו שהתפלל אל הי' ואעפ"י שאין לתלות במעשיו הטובים דעבדות הוא רק כמו עונש ממון ואולי יכול לפדות עצמו, לזה אמר יהודה ויהי כראותו כי אין הנער ומת, וא"כ שייך בזה טענת פ"נ ובכה"ג מותר להתפלל מחצית השקל ולא שקל שלם, להורות על האחדות והשלום שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבירו ורק אז הרי הוא שלם, ומהאי טעמא לא הביאו כל אחד עגלה לעצמו אלא עגלה על שני הנשיאים ביחד עכ"ד, והנה כתבו בעלי התוספות עה"פ וירא את העגלות כמו שנאמר שש עגלות צב, ויי"ל שיוסף הצדיק השיג וידע כי אף כשיבשרו ליעקב דעודו חי יהיה בצער על הפירוד בין שבטי יה, לזה בקש לבשרו כי כבר השלימו ביניהם לכן שלח לו שש עגלות צב המורה על שלום ואחדות בין י"ב השבטים.

(ברך משה)

☆

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני. ונראה דבא לרמז כלל גדול בתפילה, דהנה הארי"ז באלשיך הקי' בביאור הכתוב ואתחנן אל הי', פי' שהיה מתחנן תחלה כדי שיוכל להתפלל אחר כן, לאמר, פי' הדבר שהיה צריך לאמר, אלא שקודם לא היה יכול לאמר כי היה בוש מלפניו ית"ש והיה צריך להתפלל שיוכל להתפלל, עי"ש, ומטעם זה תיקנו חז"ל לומר קודם התפילה הפסוק הי' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתיך, דהיינו תפילה על עצם התפילה, והנה כתב בייטב לב דויגש אליו יהודי"ה רמז לאיש הישראלי הנקרא יהודי כמ"ש כי הניד להם אשר הוא יהודי, ע"כ, ואיתא במדרש ויגש אליו יהודה, הגשה לתפלה, ועל כוונה זה י"ל ויגש אליו יהודי"ה, הוא איש היהודי המתקרב אל הי' בתפלה, ויאמר בי אדני, ומהו הבקשה, ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, ותתן לי הזכיה שאוכל להתפלל לפני הי'.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם. ונל"פ עפ"י מ ששמעתי ממרן דויז זללה"ה לבאר הטעם שהביאו הנשיאים שש עגלות צב, עגלה לשני הנשיאים ביחד, דהנה האלשיך הקי הביא בשם הר"ש אלקבץ ז"ל טעם על מה שצוה השי"ת להביא ולתלות במעשיו הטובים דאין לך דבר שעומד בפני פ"נ.

(עצי חיים)

☆

אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח (מד, יט). פירש"י מתחלה בעלילה נתת עלינו, למה היה לך לשאול כל הלה, כמך היינו מבקשים או אחותנו אתה מבקש. ויש להבין, היכן נזכר כאן מקודם מענין מקרי החיתון, שהוצרך יהודה להזכירו בדברו אל יוסף.

ויש לומר בדרך נמוס, כי יהודה אמר אל יוסף 'מתחלה בעלילה נתת עלינו', ואין הדרך לבוא בעלילה רק 'כשבתך היינו מבקשים או אחותנו אתה מבקש', היינו כשרואים לעשות קשרי החיתון, אז הוא הדרך לבוא בעלילה, ולומר קנת גוזמאות על המדובר ועל המדוברת, אבל לא בחופן אחר.[1] ומזה ים ללמוד זכות על השדכנים, שאומרים קנת גוזמאות למועלת השידוכים.[2]

(מפי כ"ק מרן רבינו הברך משה זצ"ל, בשם דודו מרן רבינו זצ"ל)

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו' (מה, ז). במדרש רבה (בר"ר פרשה צג, ח) אמר יהודה לנפתלי, לך וראה כמה שווקים במצרים, קפץ וחזר, אמר לו שנים עשר, אמר יהודה לאחיו מי מחריב מהם שלשה, וטלו כל אחד ואחד, אחד אחד, ולא נשאיר מהם שים, אמרו לו אחיו, יהודה, מצרים שינה כשכם, אם אתה מחריב את מצרים תחריב את כל העולם, נאמר שעה ולא יכול יוסף להתאפק וכו'. והוא תמוה כי למה יחרב כל העולם כולו אם יחריב את מצרים. ואו, להיפך אנו רואים לנסוף נחמת נחרבה מצרים כולה על ידי המכות שבאו עליהם, ועם כל זה נשאר העולם קיים.

ונראה לומר על פי המבואר בזוהר הקדוש (ח"ב פג ע"ב) דשעבוד מצרים היה הכרח ליגרעל, כי רק על ידי זה נגרפו ונתלבנו שיהיו יכולים לקבל את התורה. וכן בעשרת הדברות פתח הכתוב (שמות כ, ב) 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', להורות שזהו מה שהגיעם לקבלת התורה. והנה אמרו חז"ל (שבת פח ע"ב) שהתנה הקב"ה עם משה בשעת נתינת התורה ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. נמצא דלמאי החריבו השבטים את ארץ מצרים, ולא היו ישראל משתעבדים בה לעולם, לא היו יכולים להגיע לקבלת התורה, והרי למאן קבלת התורה היה חוזר העולם לתוהו ובוהו, לזה אמרו לו שפיר אתה מחריב את מצרים מחריב את כל העולם.

(ליל שב"ק ויגש תשי"א, ליל שב"ק לך תשט"ו, וליל שב"ק ויגש תשט"ז)

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו (מה, ז). ויש לעיין, הרי יוסף היה משנה למלך, וכשנזה להוציא כל איש מעליו גודאי שמעו לדבריו, ואם כן למה הוצרך הכתוב להדגיש שמעו לדבריו, בהומרו ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו.

---

1. או יאמר לפרש באופן אחר קצת, כי קודם לזה אמר יהודה אל יוסף (פסוק יח) 'כי כמוך כפרעה', **ופירש"י** מה פרעה גוזר ואינו מקיים מבטיח ואינו עושה אף אתה כן, וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו. ולזה המשיך יהודה ואמר לו בתך היינו מבקשים או אחותינו אתה מבקש, דבשלמא כשעומדים לפני קישור החיתון, אז מובן הדבר שאדם מבטיח ואינו עושה, כי מבטיח נדן ואינו נותן, אבל כשאין עומדים לפני קישור החיתון, הרי אין מדרך העולם להבטיח ולא לקיים. **(פ' ויגש תשכ"ו אצל שמחת תנאים של האדמו"ר רבי בעריש מספינקא ז"ל, מפי הרה"ח ר' יהושע מענדלאוויטש הי"ו שהיה נוכח שם. כשהגיע רבינו לשמחת התנאים הלזה, שאל רבינו מהמיול"ח הגה"צ ר' אלעזר מייזליש ז"ל אב"ד אוהעל אם הבטיח נדן להחתן, והוא לא השיב מאומה רק שחוק קל עלה על שפתיו, ועל זה אמר לו רבינו פירוש זה.)**

2. ונראה דדבר זה כבר התחיל מלבן הארמי, כשרצה לעשות שידוכים לבנותיו, שרימה את יעקב בתתו את לאה תחת רחל.

ויש לומר על פי מה שהביא בילקוט ראובני (פרשת ויצא ופרשת משפטים בשם גלגלטני) שמדת הדין קטרגה על השבטים שמכרו את יוסף, להיות כתיב (שמות כט, טז) 'וגוזר אים ומכרו ונמצא בידו מות יומת', והכתיב הקב"ה וגוזר 'אים', ויוסף לא היה אים, עכ"ל. הרי שיוסף הצדיק לפי גודל מדריגתו בצדקות ובפרישות לא היה בגדר אים רק בגדר מלאך. ולזה רמז הכתוב בתומרו ולא עמד 'אים' אתו בהמודע יוסף אל אחיו, כי בעת שהתודע יוסף אל אחיו, הכירו השבטים הקדושים את גודל צדקתו של יוסף הצדיק שאינו בגדר 'אים' רק בגדר מלאך.

(ס"ג ויגש תשכ"ה)

וחיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם, ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה וגו' בעבור תשבו בארץ גושן כי תועבת מצרים כל רועה צאן (מו, ג-לד). ויש לעיין, הרי יוסף היה משנה למלך, אם כן למה לו אל אחיו שיאמרו לפרעה בפירוש דבר שהוא נגד רצונו, שהם מתעסקים בדבר שהוא תועבת מצרים, הרי אין זה מן הנימוס למשנה למלך לייעץ כן לדבר אל המלך. אך יוסף הצדיק רצה שירמוז לו בזה, כי אף שאמו לגור בארץ, מכל מקום רצונו ומחוייב להשתדל ללעג ולקלס בעיני המצרים, כדי שהמצרים לא יהיו חפצים להתחבר עמהם ולהיות להם שום שייכות, על כן ייעץ להם יוסף שיאמרו כן למלך, כדי שיבין מזה שאין רצונם להתחבר בהם.

(מפי הגה"צ ר' משה דוב ווייסבערגער ז"ל אב"ד פאיע, ששמע מרבינו ז"ל)

וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאוד (מז, כז). ליתא בזוהר הקדוש (ויגש ריח ע"ב) ויאחזו בה, שמשם עלמין. ונראין ביאור, וכי נשארו לנצח בארץ גושן, ומאי הוי דקאמר ויאחזו בה לאחסנת עלמין.

ויש לומר כי בספר יהושע (י, מא. טו, נח) מצינו בארץ גושן היתה בערי ארץ ישראל, ולכאורה קשה דהא כלן מוכח מן הכתוב שהיה בארץ מצרים. ובפ"ך על התורה בפרשתן (עה"פ ואת יהודה שלח לפניו) כתב לחדש, דכשירד יעקב למצרים הלכה עמו רצועה מארץ ישראל, וארץ גושן שבארץ ישראל הלכה עמו למצרים, עיין שם. נמצא לפי זה דמה שאחזו בני ישראל בארץ גושן היה בחזקת ירושת עולם, שהרי גם אחרי שיצאו ממצרים נשארו מוחזים בארץ גושן, שהלכה עמהם בחזרה לארץ ישראל, על כן פירש בזוהר הקדוש ויאחזו בה לאחסנת עלמין.

(דרשה מוצש"ק ויגש תשכ"ב, וס"ג ויגש תשכ"ה בבאר פארק יצ"ו)

וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאוד (מז, כז). פירש במרגוס יונתן ויאחזו בה, ונטו להון בתי מדרשין. ויש לעיין היכן נרמז בקרא שנטו להון בתי מדרשין.

ויש לומר להמרגוס יונתן היה קשה ליה הלשון ויאחזו בה, דהא בפשטות לא שייך לשון אחוזה כי אם על ארץ ישראל שהיא ירושה לנו מאבותינו, ואם כן היאך נאמר כאן ויאחזו בה על ארץ גושן שהיא מחוצה לארץ. אך ידוע מה שכתב המהרש"ל (בראשית פ ע"ג אות ג' ד"ה המוציאים בנחלה) דכיון שעמידין בתי מדרשות שבנבל להקבע בארץ ישראל, לכך יש להם כבר מעכשיו דין ארץ ישראל על אם העתיד, עיין שם. וכיון שכבר יש להם דין ארץ ישראל שפיר נופל בהם לשון אחוזה, לכן פירש במרגוס יונתן 'ויאחזו' בה, שנטו להון בתי מדרשין, דכיון שעמידין לקבוע בארץ ישראל, שייך בהם שפיר לשון אחוזה.

(טיב לבב פרשת ויגש)

---

3. מסופר כי בשנים הראשונות על אדמת אמעריקא, היו הרבה אנשים שהתביישו לילך ברחוב עם השטריימל בשבת קודש ויום טוב, לפי שהגוים התלוצצו מהם, וגם לרבות כי היהודים שגרו באמעריקא עוד קודם מלחמת העולם השניה, 'די אמעריקאנער אידן', הרימו קולם בקול מחאה בראותם אנשים מלובשים במלבושי חסידות, וטענתם בפיהם כי בזה הם עושים חילול השם. ופעם אירע שראה רבינו בסעודה שלישית איך שבא אחד לבית מדרשו מלובש בכובע, שאלו רבינו על זה, השיב הלה כי הוצרך לילך דרך ארוכה - כי הוא גר באיסט סייד, והוצרך לעבור הגשר בכדי להגיע לוויליאמסבורג - ועל הדרך מתלוצצים הגוים ממנו, על כן לבש כובעו של חול. על זה השיב לו רבינו, דאדרבה זהו מעליותא שהמה מתלוצצים מן השטריימל, כי על ידי זה יש לנו בגד מיוחד שהוא להיכר בינינו לבין הגוים ולבין יהודי אמעריקא, דאי לא היו מתלוצצים מן השטריימל, היה מן הצורך להמציא בגד חדש כדי להבדיל בזה בינינו לבינם. וגם הוסיף לו פירוש הנ"ל, וסיים דבריו: מזה אנו רואים כי בעת שבאים למדינה חדשה, צריכים להמציא תחבולות שבזה נהיה מובדלים מן הרחוב.

וְשִׁמְךָ שְׁמוֹ אַבְרָהָ"ם וּמָצָאתָ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ

וה' ברך את אברה"ם

אורה ושמחה תעטפנו, לשגר ברכתינו, מעומק לבבינו, קדם מע"כ ידידינו הנכבד המפואר, האי גברא יקירא בכל דבר קודש לבו ער וחם, וה' ברך את אברה"ם, רודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, על כל מכיריו נערץ ואהוב חים ומקיר רבנן בכל עת ועידן, ואיהו גופיה צורבא מרבנן, תומך נלהב למוסדותינו הק' ברוח נאמן ומסור הוא הגבר הוקם עולה של תורה ותפילה, בהקמת בתי כנסיות בתוככי ווילליאמסבורג יע"א לשם ולתהילה משמיא זכה לעשות רצון צדיק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בהרחבת גבולי הקדושה בכשרון מעש וברב תבונים

הרבני הנגיד הנדיב הנכבד, אחד הוא אברה"ם במעשי צדקה וחסד

מו"ה

אברהם בראך

הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בווילליאמסבורג יע"א
מגדולי תומכי מוסדותינו וקהילתינו הק' פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת הולדת נכדתו תחי' למזל טוב

אצל בנו ידידינו ברא כרעא דאבא, מסור למען כל קדשינו במסירות רבה
מוכתר בכל מעלה, נודע לשם ולתהילה, איש חי רב פעלים יומם ולילה

מוה"ר **יחזקאל שרגא בראך** הי"ו

והברכה אחת לעטרת זקנים בני בנים, ידידינו החשובים

מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו
מנכבדי ופארי קהלתינו הק' בעיר באר פארק יצ"ו

מוה"ר חיים יהושע געלבשטיין הי"ו
ראה"ק דק"ק עצי חיים סיגוט בווילליאמסבורג יצ"ו

ויהי נועם ה' עליכם, שתשרה שכינה במעשי ידיכם, ותזכו להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, ובשכר זאת יברכהו ה' באורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעמים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכיה"ר.

המברכים למען שמו בשיר וקול תודה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

שמני אלקים לאדון לכל מצרים

בעת אשר ישב הרה"ק מרוזי'ן זצוק"ל בטשערנוביץ, לאחר שברח מרוסיא, והקיסר של רוסיא ביקש מקיסר של אסטרייך שיחזירהו לרוסיא, ושלחו מאסטרייך אנשים מיוחדים לווינא, והצליחו לפעול שם שיוכל לישב באסטרייך בלי שום מפריע, ובבוא הבשורה הטובה לטשערנוביץ, אמרו לו האנשים משם, הלא כעת ראינו כי רצון יראיו יעשה, ולא הועיל כל השתדלות מלך רוסיא לעשות כנגד רצונכם, וידענו גם ידענו כי לו הואלתם לשבת שם ברוסיא יודעים אנו שהשי"ת הי' ממלא רצונכם וכל כלי יוצר עליך לא יוצלח, והשיב להם הרה"ק מרוזי'ן זצוק"ל יוסף הצדיק בשבתו במצרים שלח להודיע לאביו יעקב שבארץ כנען, שמנו אלקים לאדון לכל מצרים, ויש להבין מה בישר לאביו שזכה להיות שר על "ציגאנערס" אמנם הפי' כך הוא, האבות הקדושים ישבו כולם בארץ כנען ופירסמו כולם אלוקותו ית', אמנם בארץ מצרים לא נודע דבר, וזהו שבישר לו, כה אמר בנך יוסף [תיבת "כה" הוא כינוי להשכינה הק'] שהשכינה הק' מכריז ומודיע "בנך יוסף אמנו אלקים לאדון לכל מצרים" פי' שיוסף הצדיק פירסם אלוקותו והשריש בתוך המצרים שהוא ית' הוא אדון כל, וזהו בוודאי בשורה טובה ליעקב, וסיים הרה"ק מרוזי'ן בלשונו הקדוש: בארץ רוסיא כבר ישבו אבותי הקדושים והודיעו ופירסמו בשם אלוקותו ית' ולכן באתי הנה, כי פה לא נודע עוד מאומה.

(נר ישראל)

ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד

בשנת רנ"ב כאשר היתה עת צרה ליעקב במדינת ספרד ועוללים ויונקים נמרטים ונשחטים על קידוש ה' הי' שם אשה אחת שכששחטו את שני בניה נגד עיניה ענתה ואמרה באומץ לבה: ה' אלקי, מעודי ועד עתה אהבתי אותך, אמנם כל זמן שצאצאי הנאהבים והנעימים חיו על פני האדמה אולי לא אהבתי אותך אהבה שלימה בכל לבי, כי גם לאהבת בני נתתי מקום בלבי, אולם כעת פניתי את כל לבבי להיות משכן לאהבתך, ועתה אקיים את מאמה"כ "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", וזהו שכתב רש"י כאן: אבל יעקב אבינו לא נפל על צואריו יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהי' קורא את שמע, ולכאורה אב שבנו האהוב לו אבד והיה מתאבל עליו ימים רבים, אין מלים בשפת האנוש לתאר את גודל התענוג הנפלא המציף את כל חדרי לבו בעת שהבן האבוד נופל על צואריו לנשקו ולחבבו, ולזאת באו חז"ל ואמרו: שהי' קורא את שמע, שבאותה שעה הוא יחד את כל לבבו לאהבה את ה', ולא נשאר בו מקום פנוי לכניסת מחמדי תבל, ולכן לא נפל על צואריו של יוסף.

(ספרן של צדיקים)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים. וברש"י ד"ה מטוב מצרים, יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנה. פעם אחת היה הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע משובתי שבת אצל הרה"ק הרבי ר' אליעזר"ל מדז'יקוב זצ"ל. וכמנהג הצדיקים היה נהוג גם אצל הצדיק מדזיקוב שבעת עריכת השלחן בש"ק הכריזו שפלוני מעמיד לוג יין, וכן פלוני וכו', וכמובן שכל אחד קיבל כוס יין לשתות 'לחיים' ולהתברך מפי הצדיק. רבינו ראה איך שמעמידים 'לוגין' ומקבלים רק 'כוסות' **נענה ואמר בצחות** עתה הנני מבין הפסוק ולאביו שלח כזאת וגו' ופירש"י יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנה. דהנה יוסף רצה לרמז לאביו שנמכר כמה פעמים (לישמעאלים למדינים ולמצרים) לזה שלח יין ישן, שג"כ נמכר כמה פעמים (כי מכל לוג נחסר רק כוס אחד ושאר היין נמכר שנית בשבת הבא), וזה שמרמז רש"י ש'דעת זקנים נוחה הימנו' כי מאחר שנמכר כמה פעמים הרי יש להם לזקנים היינו הצדיקים העורכים שולחנותיהם הרבה ריוח מזה, כי בעד לוג אחד משתלמים כמה פעמים.

אוהב שלום

לא נשאר לפני אדוני בלתי אם גויתנו ואדמתנו. פעם בא לפני הגה"צ רבי הלל ליכטענשטיין אבד"ק קאלאמייא, איש א' ושמו יוסף שהי' מגדל חזירים, **ויוכיחהו הרב הנ"ל על זה, ויאמר לו בדרך הלצה,** עתה נתיישב לי מה שקשה לי בזה בפ' ויגש שאמרו המצריים ליוסף כי אם תם הכסף כו' לא נשאר לפני אדוני בלתי אם גויתינו ואדמתנו, ולכאורה תיבות לפני אדוני הם מיותרים. אמנם הדבר נכון שאנשי מצרים הי' להם חזירים לרוב רק יוסף לא רצה בזה ליתן להם תבואה ולחם בעד חזירים, וז"ש 'לא נשאר 'לפני אדוני' דייקא בלתי אם גויתינו, אבל חזירים יש לנו עוד לרוב רק שאין זה סחורה לפני אדוני יוסף, ולהיות עתה שהאיש 'יוסף' מגדל חזירים, א"כ מיותר ה'אדוני' ורמז באצבעו עליו כלומר זה 'אדוני יוסף' למה לנו, ודפח"ח.

שיחת חולין, דברי תוכחה

מרכז המוסדות דרבינו יואל
מסאטמאר
קרית יואל
בני ברק
בהשגחת כ"ק מרן רבינו הקדוש שליט"א
עתיסד ע"י כ"ק מרן רבינו הקדוש זיעוניב"א
וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק
שיר ושבחה תרננה שפתינו, להביע ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, לידידינו וידיד נפש כל ח'
לא ישבות יומם ולילה, צדקתו וחסדו מפורסם לשם ולתהילה, במסירות נפלאה עד אין קצ
ותיק ועושה חסד בפעליו הכבירים, ויזרע יצח"ק מאה שערים, להגדיל תורה באמיץ כח
מריחוק מקום וקירוב לב מצודתו פרוסה עלינו, לדאוג לכל צרכינו, כל השומע לו יצח"ק
הרבני הנגיד הנכבד המפואר, מוכתר בכל תואר
מו"ה
שלו' יצחק
יאקאבאוויטש
הי"ו
מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א
פעילות חבורת "תורתך שעשועי" דקהילתינו הק'
ומעמודי התווך של מוסדותינו הק' פה בני ברק יצ"ו
לרגל שמחת אירוסי בתו החשובה שתחי' למז"ט
עב"ג החתן החשוב המופלג והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה
כמר מרדכי גאטליעב ני"ו
בן הרבני החשוב הנכבד מו"ה צבי מאיר גאטליעב הי"ו
אב"ד בוויליאמסבורג יע"א
יה"ר שתזכה לראות ולרוות רב תענוג ונחת מכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה כל ימי חייכם, ותמיד נספר תהילתכם, ונודה לכם על רוב פעולתכם, ואך טוב וחסד ירדפוכם, אושר ועושר והרחבת הדעת בכל גבולכם, וכל טוב סלה.
המברכים בקרא דאורייתא
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת המוסדות פה בני ברק יצ"ו

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי. ידוע קושיית המפו' והלא כבר שאל אותם אודות אביו והשיבוהו שהוא חי, ואפ"ל דהנה אמרו חז"ל אשר זיו איקונין של יוסף היה דומה ליעקב, ולכן לא היה יכול יוסף להבין איך אפשר הדבר אשר אחיו לא יכירו אותו, ומזה שפט אשר שקר בפיהם, כי בוודאי לא יחיה אביהם, ולכן שאל "העוד אבי חי" כלומר שמא אבי כבר זמן רב אינו חי, ולכן אינכם זוכרים את צורת פניו, ולכן לא הכרתם גם אותי, כי אין דמות דיוקנו לנגד עיניכם, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, היינו יען הסתכלו בפניו, וראו אשר באמת הוא כצורתו של אביהם.

(ילקוט האורים)

☆

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם. ופרש"י כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש, ונראה לפרש דהנה לכאורה יש להקשות מדוע לא הכירו האחים את יוסף מיד ע"י "טביעות עינא דקלא", כפי שמצינו בגמ' (חולין צ"ו:) שאפילו לגבי איסורים סומכים על טביעות עינא דקלא, אך יש לומר דטביעות עינא דקלא אינה אלא כאשר מדבר האדם בשפתו, אבל כאשר הוא מדבר בשפה אחרת לא אמרינן טביעות עינא דקלא, ולכן כאשר דיבר יוסף עד עכשיו בשפה המצרית לא הכירו אותו האחים בטביעות עינא דקלא, אמנם עכשיו אמר להם והנה עיניכם רואות שאני הוא יוסף, והטעם, "כי פי המדבר אליכם – בלשון הקודש", ואם כן כבר תוכל להכיר אותי בטביעות עינא דקלא.

(אהבת יהונתן)

☆

ולבנימין נתן שלש מאות כסף וגו'. ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים וגו'. וברש"י שלח כזאת כחשבון הזה, ומהו החשבון עשרה חמורים, וצ"ב, ושמעתי עפי"מ שאחז"ל (בבא בתרא צ"א.) אין יוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ, אלא א"כ עמדו סאתים בסלע, והנה משאוי חמור הוא לתך, דהיינו ט"ו סאה (בבא מציעא פ.) נמצא שמשא עשר החמורים הוא ק"נ סאה, ואם סאתים בסלע, אז עולה ק"נ סאה ע"ה סלעים – שהם שלש מאות דינרים, כי הסלע הוא ד' דינרים, והנה סתם כסף האמור בתורה הוא דינר (בכורות נ.), וז"ש "ולבנימין נתן שלש מאות כסף" דהיינו ש' דינרים "ולאביו שלח כזאת" כחשבון הזה של ש' דינרים, הם עשרה חמורים הנושאין ק"נ סאין, וא"כ הם סאתים בסלע ומותר לו לצאת מא"י.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף, וחמש חליפות שמלות. הנה במסכת מגילה מקשינן היתכן שנתן יוסף לבנימין חמש חליפות שמלות ולא חשש שיעורר בזה את קנאתם עליו כשם שאירע לו עם הכתונת פסים, ומתרצינן, שרמז לו רמז על העתיד. **וקשה מדוע לא פריך הגמ' כלל על השלש מאות כסף שנתן לבנימין לבדו.**

ונראה דאיתא בגיטין, המוכר עבדו לעכו"ם קונסין אותו שיפדהו מידי הנכרי עד עשרה פעמים בדמיו, והנה סתם עבד שוה שלשים שקלים כסף כדכתיב בפרשת משפטים, **ועשרה פעמים דמיו הם שלש מאות שקלים כסף**, והנה האחים מכרו את יוסף לנכרים, ונמצא שהיה כל אחד מהם חייב להקנם ולשלם עשר פעמים דמיו כי לפדותו, ונמצא שבזה שמצאו עכשיו את יוסף זה פטר אותם מלשלם את הממון הזה, **ונמצא שהרויחו כל אחד שלש מאות שקלים, אבל בנימין שלא היה עמהם במכירה למה יגרע הוא ולא ישתכר ג"כ שלש מאות כסף, ולכן נתן לו יוסף את הסך הזה.**

(טור על התורה, רבינו בחיי, והחיד"א בשם הרוקח)

אי נמי י"ל דהנה מביא רש"י בפרשת וישב שהשבטים חילקו ביניהם את ימי השנה לשמש את אביהם, וע"כ באותם כ"ב שנה שלא היה יוסף אצל אביו, נתוסף חלקו על שאר האחים, ובשלמא שאר השבטים אין להם תביעה ע"ז דהרי הם מכרוהו, אבל שורת הדין שיוסף יפרע עכ"פ לבנימין שכר העבודה ששימש במקומו.

והנה הרי אין לחשוב שכר שבת ויו"ט אלא של ימי החול, ובשנה יש שלש מאות ימי חול (כמובא בב"י שלזה מרמז השי"ן של התפילין), והשבטים היו י"ב, וממילא היה לכ"א לשמש כ"ה ימים בשנה, ויוסף שנחסר כ"ב שנה, חיסר כ"ב פעמים כ"ה דהיינו תק"נ, וזה נתחלק אצל הי"א שבטים, ונמצא שנתוסף לכ"א חמשים יום, כי י"א פעמים חמישים הוא ג"כ תק"נ, והנה איתא במדרש דשכר עבודה הוא דינר ליום ודינר הוא שש מעה, **וא"כ שכר עבודה של חמישים יום הוא ממש שלש מאות מעה, ולכן נתן יוסף לבנימין שלש מאות שקלים שהוא שלש מאות מעה, כדי לשלם לו שכר העבודה שעבד על מקומו לשמש את אביו.**

(הגה"ק מאסטראוויצא בספר אור תורה)

לשכת הסת"ם

<u>לרגל סיום דיני כתיבת הפרשיות,</u>

<u>וההתעוררות רבתי השורה אצל אנשי שלומינו בענין 'רכישת מזוזות מהודרות'.</u>

<u>לאור הדברות קודש שהשמיע רבינו שליט"א לאחרונה בכמה מעמדים:</u>

ידועים דברי הגמרא (שבת פח.) **"דרש ההוא גלילאה. בריך רחמנא דיהיב לן אורייתא תליתאה. לעם תליתאי. על ידי תליתאי. ביום תליתאי. בירחא תליתאי".**

ובדרך מליצה ניתן להאמר: **בריך רחמנא, דיהיב לן אורייתא תליתאי,** הכוונה על שלשה דרשות אשר דרש כ"ק רבינו שליט"א, בתוך קהל ועדה, והשמיע זעקת הסתם, **'לעם תליתאי',** לפני אנשי שלומינו בשלשה מקומות מושבותיהם . 'בארא פארק', 'קרית יואל', 'וויליאמסבורג', **'בירחא תליתאי',** בחודש כסליו דהאי שתא. וע"ז חיזוק **'אורייתא תליתאה',** היינו מלאכת שמים של כתיבת סת"ם, המחולקת לשלשה: ספרי תורה, תפילין, ומזוזות.

ורבים וטובים ביקשו מחברי המערכת, להרחיב במושגים של סת"ם, באופן כללי, ובפרט לאחרונה שלמדו הלכתא זו במסגרת חבורת 'שונה הלכות', כדאי להבין במקצת כמה זהירות צריכים להזהר בזה. וכמאמר החכם: 'תכלית הידיעה שלא נדע'. ולכן בס"ד הרחבנו בגליונות האחרונות ב**'מבוא הסת"ם',** וב**'ידיעות הסת"ם',** ומקווים שהיה לתועלת להלומדים והקוראים החשובים.

ולרגל לימוד דיני עשיית הבתים של תפילין:

אמרנו כמעשהו בראשונה, כך מעשהו בשניה, שבגליונות הבאות, נרחיב קצת באופן עשיית הבתים של תפילין, כדי שיהיה להקוראים החשובים ידיעות בענין זה. ולדעת כשבאים לרכוש תפילין, על מה לשים דגש. ועל מה צריכים להזהר. ויקיימו 'ירא שמים יוצא יוצא ידי שניהם', שיהיו גם הפרשיות, וגם הבתים מהודרים. וכמו שכתב בדרכי משה (ריש סימן לב סק"א) "וכתב המרדכי דמצוה ליפות המצוה מבחוץ למראה עינים, וכ"ש מבפנים. שהרי בבית המקדש מבפנים זהב טהור". ומבחוץ הכוונה על הבתים שנראים. ומבפנים הכוונה על הפרשיות הנמצאים בפנים. ויה"ר שיהיו מאמרינו לרצון. ושלא נבוש ולא נכשל בדבר הלכה.

אופן עשיית בתים לתפילין [א]

[א]

העור שעושים ממנו הבתים

מין המותר בפיך

א. עור הבתים צריך להיות מעור בהמה חיה ועוף הטהורים, אפילו מנבילה או טריפה שלהם (שו"ע סימן לב סעיף לז). פירוש, העור לעשיית הבתים יכול להיות בין מבהמה דקה בין מבהמה גסה, ואפילו מנבילות וטריפה. והעיקר שיהיה 'ממין טהור'. [יש אומרים שהרי זה הידור לקחת עור של בהמה שנשחטה כדין. (יעויין בלשכה"ס פרק ב' סק"ד, ובהגהות החתם סופר זצ"ל שם).

המנהג מקדמת דנא

ב. עד כלפני מאה שנה היה הבתים עשויים מעור בהמה דקה, מכיון שהעור הדק קל יותר לעיבוד ולמותחו ולעשות הריבוע של התפילין. משא"כ עור בהמה גסה, קשה יותר לעבדו ולרבעו. – החסרון בבתים אלו, שמכיון שהיו עשויים מעור דק, היה נוטה להקרע ולהנקב.

המנהג כהיום

ג. המנהג כהיום [כמאה שנים אחרונות] של הבתים המהודרים לעשותה מעור בהמה גסה, שברוך השם אכשר דרא, ושפיר אפשר לעבד הבתים ולעשותה מרובעת עם כל ההידורים, מעור בהמה גסה. והיתרון בזה שהתפילין חזקים יותר. והריבוע עומד על ריבועו שנים רבות.

רוב הבתים כהיום הם מהעור 'שור' (כתב בספר אות חיים (סימן לב ס"ק טו) שהבתים העשוים מעור 'שור', המליצו עליהם גדולי הדור שלפנינו בשם 'תפילין דמארי עלמא'), **מאיזור הראש והצואר. מנבילות וטריפות. ומביאים אותם מחו"ל** (וראוי להעדיף עור המובא מחו"ל משום חשש בכור כשבעלי הבקר הם יהודים).

[ב] אופני ייבוא הערות מחו"ל מלוח או קפוא

כאמור רוב העורות מגיעים מחו"ל. והנה כדי לשמור על טריות העורות, שלא יסרחו בדרך, יש בזה ב' דרכים: א' שמולחים את העורות היטב, והיא שומרת על טריות העור. ב. ע"י שמקפיאים את העורות.

והנה להביא 'עורות קפואים' הוא יקר מאוד, שצריכים להביאם בקירור, וכן יש למהר בשחרור העורות והתחלת העיבוד, משא"כ כשהעורות נמלחו יכול לעבור זמן רב עד תחילת העיבוד. ולכן להביא עורות מלוחים זול יותר מעורות קפואים.

אמנם דנו הפוסקים האם ע"י המליחה נחשב לתחילת עיבוד העורות, מכיון שהמליחה מרכך את העור, ומנקה הדם מן העור. וא"כ כבר צריך לעשותה לשמה. וע"י יהודי. והעורת באים מחו"ל ואין שם השגחה על זה. ומסקנת בעל שבט הלוי זצ"ל (שו"ת, חלק ט סימן י) שמי שרוצה להדר ולעשות כל הפעולות כולל המליחה לשמה, נקרא מהדר במצוות, אבל לענין הוראה ברור שמעיקר הדין כשר לכתחילה גם כשלא מלחו את העור לשמה.

והנה ההוראה בבד"ץ העדה החרדית לבתים שבהשגחתם, שצריכים להביא העורות דוקא קפואים. משא"כ בבתים הנעשים ע"י שאר השגחות, יש שמתירין לכתחילה עורות מלוחים.

[ג] עיבוד העורות

האם צריך עיבוד, והאם צריך לשמה

נחלקו הפוסקים האם העורות לעשיית 'בתים' צריכים עיבוד, והאם צריכים לעבדם לשמה. דעת הרמב"ם שעור הבתים אינו צריך עיבוד כלל, ואדרבה הבתים יותר חזקים כשלא מעבדים אותם, וכש"כ שאינו צריך עיבוד לשמה. אמנם דעת רוב הפוסקים שצריכים לעבד העור, וצריכה להיות לשמה.

ולהלכה נפסק בשו"ע (סימן לב סעיף לז) וז"ל: **"צריך שיהא מעובד לשמו היכא דאפשר"**. וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק קעא) היכי דאפשר. כי הרמב"ם ס"ל דלא בעי כלל עבוד עור הבתים, דאדרבה יותר חזק הוא כשלא נתעבד, משום הכי כשר אפילו עור שאינו מעובד כלל, וכש"כ דלא בעי עבוד לשמה. ורוב הפוסקים חולקים עליו ומצרכי עיבוד, וגם לשמה, ופסק השו"ע דהיכי דאפשר בעי לשמה, אבל היכי דלא אפשר למצוא חפוי הבתים מעור המעובד לשמה, מותר לסמוך על דברי הרמב"ם מלהתבטל ממצות תפילין, וכשימצא אח"כ מעור המעובד לשמה יגנוז הבתים אלו ויעשה מעור מעובד לשמה", עי"ש עוד לענין ברכה.

שלבי העיבוד

[מליחת העור – ראה לעיל שיש שמביאים העורות מלוחים, ולמסקנת שבט הלוי זצ"ל, מעיקר הדין אינו נחשב חלק מהעיבוד כלל].

א. שריית העור במים – להסרת המלח [בעורות מלוחים], ולריכוך העור.
ב. שריית העור בסיד ובחומרים כימיים נוספים [צ'רצק] – והוא עיקר העיבוד.

איזה שלב נקרא תחילת העיבוד

כאמור לעיל שהעבוד צריכים לעשותה לשמה. ומאיזה שלב נקרא כבר עיבוד שצריכים לעשותה לשמה [וכמובן ע"י יהודי]. מבואר במשנה ברורה (שם ס"ק כה) "ותחלת העבוד מקרי כשמשים העורות לתוך הסיד. ולא בעת שמשימם לתוך המים קודם, דזה לא מקרי עדיין עבוד".

וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סימן י) "ולכן אומר בטח אם מי שהוא רוצה להדר לעשות כל פעולות כולל מליחה ושרייה במים ע"י ישראל לשמה מה טוב ומה נעים וכו', ומהדר במצות נקרא, אבל לענין הוראה לכתחילה כל מש"כ בזה ברור, דאין זה עכוב אפילו לכתחלה מעיקר הדין".

אופני העיבוד

כאמור לעיל שתחילת העיבוד הוא משלב שמניחים העורות בסיד [וחומרים נוספים]. ופעולה זו צרכים לעשותה לשמה. **ועושים את העיבוד ביד.** ויש בזה כמה דרכים.

א. עיבוד ביד – שטובלים כל עור ועור בנפרד בסיד, עד שנהיה מכוסה כולו בסיד, ואח"כ מכנים העור לאמבטיה שיש שם גם סיד, ובתוך האמבטיה מכנים הרבה עורות שם, ושם נמצאים העורות כ 10 ימים. וזה נקרא עיבוד עבודת יד ממש.

(וכפי ששמעתי מהרה"ח רבי לייביש פרידמאן שליט"א, בעל מפעל 'פרידמאן בתים', שבאופן כזה אין צריך לנער את הערות משך כל הזמן שנמצאים באמבטיה, מכיון שמורחים אותם לגמרי עם סיד, וכן בתוך האמבטי' יש סיד, אין הסיד שוקע כלל. וכאן המקום להודות לו שפתח לנו שערי מפעלו, והסביר לנו בטוטו"ד אופן עשיית הבתים. טוב עין הוא יבורך).

ב. עיבוד בתוף – מכניסים העורות לשמה לתוך תוף קטן, שבו יש סיד [ומים ושאר החומריים], ומכניסים לתוכם כמות של עורות, ומסובבים את התוף באופן ידני לשמה, וגם אופן זה נקרא עבודת יד. שהכל נעשה ללא כח עלקטריק.

הוראת הבד"ץ העדה החרדית ירושלים שיש לעשות העיבוד באופן א'.

לשמה סגי בתחילת העיבוד

הנה מבואר בשו"ע (סימן לב ס"ח) שתחילת העיבוד צריך להיות לשמה. וכתב במשנה ברורה (שם ס"ק כה), שסגי בתחילת העיבוד, ויותר אינו צריך לא להוציא בשפתיו, ולא לחשוב שמעבדים לשמה, ואפילו נמשך העיבוד כמה ימים, דכל העושה על דעת הראשונה עושה. אמנם מבואר בביאור הלכה (שם) דמה דאמרינן דכל העושה על דעתו הראשונה עושה, היינו דוקא באותו אדם שהתחיל גומר את העיבוד. אבל לאדם אחר אינו מועיל, דלא שייך לומר על דעת הראשונה הוא עושה. ומכיון שהמציאות בדרך כלל שיש כמה פועלים, והעורות מתערבים, לכן יאמר כל יום בתחילת העבודה הנוסח **'כל מה שאני עושה היום בעשיית התפילין הריני עושה לשם קדושת תפילין'**, ומלבד זה משתדלים לומר בכל פעולה ועכ"פ אחר כל הפסק והסחת הדעת 'לשם קדושת תפילין'.

*

נקיון העור

לאחר שהוציאות את העורות מהעיבוד, מנקים את העור מהבשר והשערות שנשארו דבוקים בה. פעולה זו כבר לא חלק מהעיבוד, אלא רק נקיון העור מזוהמא, ופעולה זו עושים במכונה הפועלת ע"י העלקטריק.

בית המדרש
בית מנחם צבי
נתייסדה ע"י כ"ק מרן רביה"ק זיע"א

דקהל
יטב לב דסאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד

קול צהלה, ורנה שפתינו אז תרנה,
ברכת מצל מאד

בגילה רנה שמחה וצהלה, תבענה שפתותינו שירה ותהלה, רון שיר ושבח דא שירתא, כסא מלא על כל ברכתא, ברכת מזלא טבא בשפה ברורה, קדם ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מדה ומעלה, יקר רוח ולב טוב, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ובפרט בלב ונפש לבית מדרשינו המפוארה,

ה"ה ידידינו היקר איש חי ורב פעלים, את קרן
בית מדרשינו להרים, כל מדה ומעלה אצלו מצומדים

מוה"ר

שלום יצחק יאקאבאוויטש

הי"ן

חבר הנהלת בית מדרשינו

נוה הצדק צבי תפארתו יעלה נא על ראש שמחתו

חובה עלינו להביע עמקי תודתינו על עזרתו בקודש, במדת הגודש,
לכל קדשי בית מדרשינו בלב ונפש, ולמען ידידות בית אזר חילו
בנדבת לבו הטוב רכש זכות אדיר ונשגב עת שזכה להיות

פטרון חדר התפילה
חדר שלום יצחק
המתנוסס לתפארה בבית מדרשינו

מזלא טבא וגדיא יאה

לרגל השמחה הגדולה השורה במעונו

באירוסי בתו תחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עב"ג החתן היקר והמהולל, מוכתר בתורה וביראה
כמר **מרדכי** נ"י
בן האי גברא יקירא מאוד נעלה, מוכתר בכל מדה ומעלה
מוה"ר **צבי מאיר גאטליעב** הי"ו
מרביץ תורה במוסדותינו הק'

וזאת הברכה, מאלקי המערכה, שיזכה לרוות רב תענוג ונחת מכל יוצ"ח בתפארה, מתוך אושר ועושר בלי העמדה והערכה, בנים כשתולי זיתים סביב בחדוה דקדושה, עדי עד לשם ולתפארה, ויזכה להמשיך בפעולת הקודש בעוז ותעצומות, רב ברכות ושובע שמחות, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, עדי נזכה לביאת משיח הולך תמים.

לך ענו שירה בשמחה רבה, בהוקרה והערצה
הנהלת ביהמ"ד

דיני הכריעות ופסיעות בסיום השמונה עשרה (ה)

א] אם רוצה לחזור למקומו כדי להתפלל שנית תפילת שמו"ע כגון ששכח יעלה ויבוא או טל ומטר או שצריך לחזור ולהתפלל שנית תפילת תשלומין מותר לכתחילה לחזור למקומו אחר שהמתין שיעור הילוך ד' אמות(א).

ב] השיעור של המתנת הזמן כדי הילוך ד' אמות היינו לאחר שסיים אמירת "עושה שלום במרומיו" (ב) אמנם יש להחשיב הזמן של "אמירת יהי רצון שיבנה" בכלל שיעור ד' אמות ונמצא דתמיד כשאומר "יהי רצון" כבר המתין שיעור ד' אמות (ג).

ג] בתפילת ערבית שאין שם חזרת הש"ץ י"א כי די בהמתנת כדי הילוך ד' אמות ואח"כ יכול לחזור למקומו וא"צ להמתין עד אמירת הש"ץ קדיש (ד) אך יש הסוברים דגם בתפילת ערבית יש להמתין עד שמתחיל הש"ץ באמירת קדיש ובליל שבת ימתין עד אמירת ויכולו ואז יחזור למקומו אחר שהמתין לכל הפחות כשיעור ד' אמות (ה).

ד] אם התחיל כבר לומר "ויכולו" במקום שפסע מוטב להמתין עד שיסיים ולא יפסע באמצע אמירתו וכן אם תיכף כשפסע התחיל הש"ץ באמירת קדיש יש שנהגו להמתין עד אחר קדיש כדי שלא לפסוע באמצע קדיש(ו) ויש שנהגו לחזור למקומם לאחר שגמר הש"ץ "לעילא מכל ברכתא ושירתא" (ז).

ה] אם תיכף אחר שפסע שלושה פסיעות הגיע הש"ץ לקדושה מותר לו לשוב למקומו מיד כדי שיוכל לומר קדושה במקום תפילתו דשם יוכל לכוון יותר (ח) אם כשגמר שמונה עשרה וג' פסיעות התחילו הציבור לומר תחנון אינו מותר לחזור למקומו אלא אחר שימתין לכל הפחות שיעור הילוך ד' אמות ולכן עדיף שיעמוד שם במקומו ויפול על פניו מעומד עם הציבור בכיסוי פנים (ט) ויש שכתבו שימתין ד' אמות ויחזור למקומו ליפול שם (י).

ביאורים והוספות

(א) משנ"ב סקי"א והטעם דהכל יודעין שחוזר למקומו בשביל להתפלל שנית.

(ב) כמבואר במשנ"ב סימן ק"ה סק"ב.

(ג) כ"כ במקור חיים לחות יאיר בסימן ק"ה וביאר שם דאף דשיעור אמירת יהי רצון הוא יותר משיעור הילוך ד' אמות צריך לומר דבימיהם לא אמרו יהי רצון ואפשר שלכן תיקנו לומר יהי רצון כדי שעי"ז יוצא שממתין שיעור הילוך ד' אמות עוד העיר במקור חיים שם דאם חוזר למקומו לאחר שפסע ג' פסיעות הרי יוצא שהמתין כשיעור ג' פסיעות ואף דשיעור הילוך ד' אמות הוא כשיעור ד' פסיעות מ"מ מה שיעור בשהייה עוד כדי פסיעה וצ"ל דכ"ז נפקא מינה כשאינו חוזר למקומו ואכן בחוזר למקומו יש לו תמיד השיעור של הילוך ד' אמות.

(ד) כ"כ אורח נאמן סק"ז עפ"י הרמ"א דיחיד המתפלל די שיעמוד כשיעור ד' אמות ולפי"ז ה"ה בערבית כיון שאין לו חזרת הש"ץ די בשיעור זה.

(ה) לקט הקמח החדש סק"ב (ובהליכות שלמה (פי"ג אות י"ב) ובדבר הלכה שם ביאר דאף שבערבית לא שייך הטעם שכתב המשנ"ב שחוזר כדי לכוון לחזרת הש"ץ מ"מ כיוון שיאמר הש"ץ בקדיש תתקבל שהוא חוזר על ענין התפילה יעמוד על מקומו עד הקדיש וע"ע שו"ת משנה הלכות מהדורא תנינא (ח"א סימן פ"ה) שמציין לדברי מהרי"ל בהלכות תפילה שכתב שאם היה מסיים שמו"ע במוצ"ש והש"ץ כבר פתח לומר ויהי נועם אז היה המהרי"ל נשאר עומד על מקומו שפסע שם וכיסה פניו ואמר ויהי נועם טרם שחזר לישב במקומו כדי שלא יהא נדמה ככלב השב על קיאו ולמעשה מסיק שם דבתפילת ערבית אין לחזור עד שיאמר איזה תחינה או שיפסיק על כל פנים כדי הילוך ד' אמות והתחלת קדיש לא מעלה ולא מוריד וכל שמפסיק ע"י תחינה או תפילה כל שהוא ואח"כ חוזר לא הוי ליה ככלב שב על קיאו.

(ו) הליכות שלמה שם.

(ז) במשנה הלכות שם כתב שאם התחיל הש"ץ מיד קדיש ימתין עד תתקבל ובשו"ת רבבות אפרים (ח"ז סימן ק"ב) הביא שהגר"מ פיינשטיין היה חוזר למקומו אחר שגמר הש"ץ לעילא מכל ברכתא וכתב שם שאולי הטעם דמעיקר הדין שם נגמר הקדיש והרי מה שחוזר תמיד למקומו בחזרת הש"ץ הוא כדי שיוכל לכוון בקדושה לאומרו במקומו כראוי אבל כאן שא"צ לומר קדושה אסור לו לחזור עד שתסתיים התפילה והיינו לאחר קדיש דאמירת "עלינו" אינו מעיקר התפילה והגם שצריך לומר אמן יהא שמיה רבא מ"מ אין צריך להקפיד לאומרו במקומו כמו קדושה כיון שהוא דבר קצר יכול לכוון אפילו שלא במקומו.

(ח) ברכי יוסף הובא בשערי תשובה סק"ג ומשנ"ב סק"ט.

(ט) כ"כ במשנ"ב סימן קל"א סק"י והוא עפי"מ שנהג מהרי"ל הובא בבאר היטב סק"ה ומשנ"ב סק"ט שאם סיים שמונה עשרה בשעה שהציבור אמרו תחנון היה נופל על אפיו במקום שפסע והרי דעת ריב"ש שאפשר לומר נפילת אפיים אף בעמידה ולא כדעת השו"ע שיש לאומרו דווקא בישיבה ומ"מ בשעת הדחק אפשר לסמוך על הריב"ש.

(י) כ"ה עפ"י המג"א שם סימן קל"א סק"ה ושו"ע הרב שם ס"א.

חוקים להורותם
הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני שיעור בברכה אחרונה

הנלמד ביני עמודי דגירסא בכוללינו הק' - כולל עצי חיים ד'סאטמאר בני ברק

ברכה ראשונה אינה צריכה שיעור

האוכל או השותה אפי' משהו בעלמא מברך תחלה ברכה הראויה לאותו המין[1].

ברכה אחרונה צריכה שיעור

האוכל או השותה פחות משיעור אינו מברך ברכה אחרונה[2].

שיעור האכילה לחייבו בברכה אחרונה

שיעור האכילה לחייבו בברכה אחרונה הוא כשיאכל כזית מהמאכל[3].

שיעור כזית

שיעור כזית פירושו שהמאכל הוא בגודל של זית בינוני[4], ושיעור כזית נמדד לפי נפח ולא לפי משקל[5], והמנהג לגבי ברכה אחרונה דהוא שיעור נפח של חצי ביצה המצוי בזמנינו (שהיא כ- 28 סמ"ק, 0.81 אונץ), ויש שכתבו שנכון להחמיר ולאכול שיעור קצת יותר מזה דהיינו שיאכל גודל שיש בו 33 סמ"ק (1.17 אונץ)[6], והאוכל

---

1 שו"ע (סי' ר"י סעי' א'), והטעם דמברך אפי' על פחות מכשיעור, א) משום דטעם ברכה ראשונה היא משום דאסור ליהנות מהעוה"ז בלא ברכה, וכיון דנהנה בכל שהוא חייב בברכה, ב) ובכסף משנה (פ"ג הל' ברכות הל' י"ב) כתב טעם אחר בזה דלכן בתחילה יברך אפי' בכל שהוא דחיישי' שמא ימלך ויאכל כשיעור ונמצא שהיה צריך ברכה לפניו ואין בידו לתקן, ובפמ"ג (בפי' קס"ח משב"ז סקי"א) הקשה דלפי זה יצטרכו בפת הבאה בכיסנין לברך המוציא אפי' בפחות משיעור קביעות סעודה, מחשש שמא ימלך ויאכל שיעור קביעות סעודה, ותי' דבפת הבאה בכיסנין לא שכיח שיאכל ממנו כשיעור קביעות סעודה, ולכן לא חשו לזה, ויש לציין דבכף החיים (אות ט"ו) הביא דיש חסידים שנוהגים שלא לאכול פחות מכשיעור, לחוש לשי' השאילתות שהביא הב"י הסובר שעל פרי פחות מכשיעור אינו מברך גם ברכה ראשונה, וגם לשי' ר"י בתוס' (ברכות ל"ט ע"א ד"ה בצר) דלברכת בורא נפשות אין צריך שיעור.

2 שו"ע (שם), והטעם דבברכה אחרונה גבי פת כתיב ואכלת ושבעת וברכת וגו', ואין אכילה בכל התורה פחותה מכזית, וכשתיקנו חז"ל ברכה אחרונה בשאר דברים כעין זה תיקנו, דהיינו דבעי' שיעור כזית.

3 כפי שכתבנו בהערה הקודמת.

4 גמ' (ברכות ל"ט.) דכזית הכוונה כזית בינוני, וכן הוא ברמב"ם (פי"ד מהמאכ"א ה"א).

5 בס' שיעורי תורה (סי' א' סעי' א') כתב ידוע ומפורסם בספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים שכל שיעורי תורה,,, אינם נחשבים במשקל רק עפ"י הגודל בכמות וכו', וכתבנו לאפוקי מש"כ בכה"ח (סי' קס"ח אות מז) דהשיעורים הם במשקל ולא בכמות ע"כ, וכ"כ בחזו"א (או"ח סי' ל"ט סעי' י"ז, ליקוטים סי' ה').

6 דיש הרבה דיעות בענין השיעורים, ומובאים באריכות בספרי האחרונים, ותלוי בשני פלוגתות, א) האם שיעור כזית הוא חצי ביצה או כשליש ביצה, דדעת הרמב"ם (פ"א מהל' עירובין ה"ט) דהוא שליש ביצה, ודעת התוס' (עירובין פ: ד"ה אגב) שהוא כחצי ביצה, ובשו"ע (סי' תפ"ו) הביא דעת התוס', ובמ"א (שם) הביא דעת הרמב"ם, ב) נחלקו האחרונים בשיעור הביצים בזמנינו די"א דנתקטנו הביצים ולשיטתם חצי ביצה בזמנינו אינו שיעור כזית, ויש סוברים דלא אמרי' דנתקטנו הביצים ומשערים בביצה דבזמנינו, ונמצא דיש ד' שיטות דהיינו המחלוקת אי משערים חצי ביצה או שליש ביצה, ובכל שיטה תלוי המחלוקת אי נתקטנו הביצים.

ולמעשה לגבי הפלוגתא אי חצי ביצה או שליש ביצה, בפמ"ג (שם) כתב וז"ל ולהלכה העלה המ"א דאזלינן לחומרא, וכל מקום שצריך דווקא כזית בענין חצי ביצה תרנגולת, עיין סימן קפ"ד במ"א (ס"ק י"א) דבענין דווקא חצי ביצה, הא שליש ביצה לא יברך, דברכת המזון כל שלא שבע הוי דברי סופרים, והוא הדין ברכה אחרונה בברכת הנהנין ראוי או שיאכל פחות משליש ביצה או כחצי ביצה ע"כ, וכן פסקו בשועה"ר ובמשנ"ב (שם) דמברכים על חצי ביצה, ולגבי הפלוגתא אי נתקטנו הביצים, הרבה אחרונים נקטו לשער בשיעור הקטן, וכן נהגו הרבה מגדולי הדורות, ויש שהחמירו בדברים

שחיובם הוא מן התורה, ונעתיק כמה מהפוסקים, בשו"ת יהודה יעלה כתב (אפאד יו"ד ח"א סי' רה) וז"ל ובאמת זה מה שחידשו בצל"ח וחת"ס לשער בזה"ז הביצים בכפל, הנה הגאון בתשו' אמרי אש (או"ח סי' ל"ג) השיג על רבו הח"ס בזה וכן הגאון בתשובה מאהבה (חיו"ד סי' שכ"ד) השיג על רבו הנוב"י בזה והתווכח עמו בפניו עד אשר נענע לו בראשו ושחק נראה כהודה לו, וגם בתשו' הגאון חסד לאברהם (א"ח סי' ח"י) העמיק והרחיב להשיג על הצל"ח וח"ס ע"כ, ובשו"ת בית שלמה (או"ח סי' קז) כתב וז"ל הנה האחרונים חלקו על דברי הצל"ח, ועיין בתשובת חתם סופר (חא"ח סי' קכז) ובהגהת הגאון ר"ב פרענקל (יו"ד סי' מד), ובתשובת חסד לאברהם (סי' יח), ומפורש נאמר בתשובת ח"ס הנ"ל, אף דמסיק כדברי הצל"ח לענין שיעור חלה ורביעית של תורה, מטעם המבואר שם, אבל כזית מצה ומרור, ושיעור אתרוג כביצה, הכל הוא כמו בזמן הש"ס, ומשערין כבצים שלנו, אמנם החסד לאברהם אף שחלק על הצל"ח גם לענין שיעור חלה, ולא החמיר רק לענין כוס של ברכה, הנה עיקר חילוקו הוא דשיעורין שנאמרו לענין אכילה, תלוי רק בשיעור ביצים, בכל דור לפי גדלם ע"כ. ובשע"ת (סי' תפ"ו) חילק בין דאו' לדרבנן, ובשו"ת שבה"ל (ח"ו סי' ס') כתב דבדרבנן אין לחוש דנתקטנו השיעורים ונעתיק דבריו וז"ל דכבר ידוע בין הפוסקים דאין להכחיש דסתימת הטור ושו"ע בכמה דוכתא דלא נתקטנו השיעורים עיין או"ח סי' תנ"ו בטור ושו"ע דדי במ"ג ביצים לענין שיעור חלה, וכ"ה בשו"ע (יו"ד סי' שכ"ד) בשו"ע ורמ"א, וכ"ה לפי חשבון הדרהמים שנתבאר שם, וכ"ה במג"א ופמ"ג והפוסקים (סי' ר"י) דשיעור רביעית ביצה ומחצה להלכה למעשה, וזה פשטות השו"ע כאן (סי' תפ"ו) דדי עכ"פ בחצי ביצה, ואין לומר בשום אופן שמימות סתימת השו"ע עד היום נתקטנו הביצים שזה דבר שהחוש ודע"ת מכחיש, וע"כ שכל גדולי הפוסקים והשו"ע לא נחתי לזה, ואם כי שאנחנו ג"כ מחמירים לכתחילה כדעת רבותינו הצל"ח והח"ס והחזון איש היינו לכתחילה בדאורייתא, וכמ"ש ג"כ בביאור הלכה (סי' רע"א ד"ה של רביעית), לא כן בקדוש שחרית, וכן לא כל שאר דרבנן כמרור וכדומה אף על פי שמברכים עליו, משא"כ לענין שיעור כחצי ביצה שהובא להלכה בשו"ע כדעת התוס' בודאי ישר הוא לחוש כן גם במרור דרבנן לכתחילה עכ"פ ע"כ, ובמשנ"ב לגבי ברכה אחרונה לא כתב להדיא, ורק כתב (סי' תפ"ו) דבדאו' יש להחמיר, וכן כתב (סי' רע"א סקס"ח) דבקידוש של לילה יש להחמיר, ויש לעיין אי ברכה אחרונה נחשב כדאו' משום חשש ברכה לבטלה, או נחשב רק איסור דרבנן ע" משנ"ב (סי' רט"ו סק"כ) ושעה"צ (שם סקכ"א), ובפשטות מדכתב המשנ"ב (בביאוה"ל סי' רע"א ד"ה של רביעית) דבקידוש שחרית והבדלה וכוס ברכהמ"ז סגי בשיעור קטן ולא הזכיר שיש לחשוש משום ברכה אחרונה, משמע קצת דדעתו דאפשר לברך על שיעור כזה, ובזמירות דבר"י (שבת, אות לב) מובא דרבינו הגה"ק מסאטמאר זי"ע לא החמיר לגבי ברכה והבדלה, ורק בקידוש ליל שבת החמיר כשי' הצל"ח, ועי' קהילות יעקב (פסחים סי' ל"ח ד"ה והנה), ולפי כל הנ"ל כזית הוא חצי ביצה, ולפי הביצים בזמנינו נמצא שכזית הוא 27 סמ"ק.

וי"א לחוש ולברך רק כשאוכל שיעור של 33 סמ"ק וזהו עפ"י

שיעור כזית נכון ליזהר שלא לאכול כזית מצומצם לחוד אלא יאכל שיעור כזית ברווח[7], ויש שכתבו להחמיר דבענין שאינו רוצה לאכול ודאי כשיעור, אזי לא יאכל יותר מגודל של 17 סמ"ק [והסימן בזה דנפח הפקק של בקבוק שתיה כולו כ – 10 סמ"ק][8].

החזו"א דחשש שנתקטנו הביצים וצריך להכפיל השיעור, אלא דמקיל דכזית הוא שיעור שליש ביצה כפי שכתב בקו' השיעורים (סקי"ז) וכן נמצא בכת"י על גיליון ספרו ומובא בסו"ס חג האסיף, ונדפס בחידושים (סי' ת"ז) וכן הובא בדעת תורה (להגר"י שפירא) שהיה נראה מתשו' החזו"א בע"פ שסבר לעיקר הדין שהוא כשליש ביצה, ולפי"ז דכביצה לפי שיעור הגדול – כ 100 סמ"ק, ושיעור כזית שהוא שליש ביצה הוא 33 סמ"ק, וכן בתשו' שבה"ל (שם) לאחר שכתב דהשיעור הוא חצי ביצה ולקולא כביצה בזמנינו, הוסיף דאף אי נחמיר להכפיל השיעור, אזי יש לסמוך על הסוברים דהשיעור הוא שליש ביצה, וכשנכפיל השיעור יהא שני שליש ביצה.

7 כיון דלגבי ברכה אחרונה אין מצרפים מה שנשאר בין השיניים כפי שהבאנו להלן, לכן יש לאכול שיעור שבדאי יהא כזית בלא מה שנשאר בין החניכיים ובין השיניים.

8 דהרבה אחרונים סוברים דבשיעור כזה איכא כבר שיעור כזית, כן מובא (שערי רחמים, מנהגי הגר"ח אות נ"א) בשם הגר"ח מוולאזין, שנתן לאחד שקידש בביתו "שליש כף מצה מבושלת ואמר שיש בזה כזית [לענין קידוש במקום סעודה] והכף היתה של מתכת בינונית" וביאר הקה"י דסובר שתלוי בזית המצוי, וכן הובא (במדות ושיעורי תורה עמ' קי, עדות שמסר הגרשז"א זצ"ל בשם עד ראי"ה) שבעל האבני נזר נשאל מהו שיעור כזית לברכה אחרונה, וסימן על אצבעו אחר הציפורן מעט, וכן מובא דמעיקר הדין היה כן דעת החזו"א דאף דאמרי' דנתקטנו השיעורים, זהו דוקא בשאר שיעורים, אבל בשיעורים של כזית וכביצה אזלי' כפי כזית שבזמנינו, אלא דהחמיר לכתחלה כשיעורים דלעיל, ויסוד דבריו עפ"מ שהביא החזו"א (בסי' ל"ט סק"ו) תשו' הגאונים ותמצית דבריו דלכך נתנה לנו התורה [או שמסרה התורה לחכמים] שיעור בביצים ובפירות, לפי שהביצים והפירות נמצאים בכל מקום, כי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שישראל עתידין להתפזר בין האומות, והמשקלות והמדידות שהיו בימי משה ובימי חכמי א"י, אין נשמרים והמדות משונות בכל דור, והכל משתנה בין מה שהיה בזמן קרוב וכש"כ מדורות הראשונים שאין ידועים מדותיהם, ולכן תלוי חכמים השיעור בפירות ובביצים השם קיימים בכל עת ואין משתנים [דהיינו דמציאותן קיימת ואינם מתחלפים כמו חילוף המדות, אבל שינוי הביצים בגדלותן וקטנותן אינו מפסיד], ושיעור הפירות תלוי בדעתו של רואה ע"כ, ומסיים החזו"א דלמדנו מדבריו דכל מקום משער לפי פירות מקומו וכל דור בזמנו, דאם צריך ביצה שבימי משה ופירות של מתן תורה אכתי נפל שיעורא בבירא, ומובא (בסוף ספר חג בחג ועוד) משמיה דהקה"י דדעת החזו"א היה כן לעיקר.

והסימן של פקק בקבוק מובא בס' וזאת הברכה.

תודה וקול זמרה

תהי נא ברכותינו עטרה, להביע ברכת מזל ברגשי הוקרה, למע"כ הרבני הנגיד היקר מפז
ותיק ועושה צדקה וחסד לתפארה, בונה ומקים עולמות של תורה, לכל דבר קודש לבו ער וח
דואג ותומך נלהב למען קהילתינו הק' בכל עת ועונה, ברוח נאמנה, מוכתר בכל תוא
הוד והדר פעלו במעשיו הכבירים והמפורסמים למען קהילתינו הק' בוויליאמסבורג המעטיר

הרבני הנגיד הנכבד והנעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה

מוה"ר אברהם בראך הי"ו

מראשי קהלתינו הק' בעואב"י ווילִיאמסבורג יע"א

ומצידתו פרוסה לקהילתינו הק' ומוסדותי' פה ארה"ק יצ"ו

לרגל שמחת הולדת נכדתו תחי' בסימן טוב ובמזל טוב

אצל בנו היקר והנעלה, פאר המדות והמעלה, נודע לשם ולתהילה
מסור בלב ונפש חפיצה למען המוסדות והקהילה

מוה"ר יחזקאל שרגא בראך הי"ו

והברכה אחת הוא להורי הורים, בראותם יחד נחת דקדושה לדור דורים

ה"ה הרבני הנגיד הנכבד

מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו

מרביץ תורה ברבים ומנכבדי ופארי קהלתינו הק' בעיר בארא פארק יצ"ו

מוה"ר חיים יהושע געלבשטיין הי"ו

ראה"ק דק"ק עצי חיים סיגוט בווילִיאמסבורג יצ"ו

ושגורה בזה ברכותינו ואיחולינו, קדם מעלת כבוד ידידינו, שמשמחה זו יושפע לו
רב ברכות ושובע שמחות, ורב תענוג ונחת, מכל יוצאי חלציו שיחיו בבת אחת,
וזכות מעשיו הטובים יגן בעדו ובעד כל אשר לו, וישלם ה' פעלו.

המברכים מריחוק מקום וקירוב לב אסירי התודה

הנהלת הקהילה

בני ברק יצ"ו

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (ז)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

ונמשיך מאמרינו לבאר בענין מילי דבדיחותא האם הוא בדברי תורה או במילי דעלמא.

בספר 'קדושה וברכה' להרה"ק בעל סמיכת חכמים (ברכות ו:) כתב בענין זה בזה"ל: "ואמרינן (אבות ג, ד) 'שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים', ואמרינן לעיל 'אגרא דבי הלולי מילי', והם אינן דברי תורה רק מילי דעלמא לשמחת חתן וכלה כגון כלה נאה וחסודה וכדומה, והנה לכאורה שני דברים אלו סותרין זה את זה, כי כשידבר בענייני שמחת חתן וכלה יש לחוש שיומשכו הדברים בחברי חברי ויתבטל מדברי תורה ויהיה כאוכל מזבחי מתים, וכן להיפך כשיעסוק בדברי תורה יש לחוש שמא ימשך שמעתתיה או מתוך הפלפול יתבטלו מלשמח החתן בדברים והי מינייהו עדיף, די"ל תלמוד תורה עדיף שאין לך דבר שעומד בפני התורה, וכדדרשינן במועד קטן (ט.) אורח חיים פן תפלס (משלי ה, ו) שנגד התורה אין לשקול שום מצוה ממצוותיה ותלמוד תורה כנגד כולם. או י"ל חביבה מצוה בשעתה וזמן תורה לחוד, וכהאי גוונא אמרינן (כתובות יז.) מבטלין תלמוד תורה להכנסת כלה ושמחת החתן עדיף, ויש לחלק בשני אופנים או בין תלמידי חכמים לעמי הארץ, דתלמידי חכמים צריכים לעסוק בתורה אף שיומשך ולא יוכלו אח"כ לשמח את החתן, אפשר להתקיים ע"י אחרים היינו עמי הארצות המסובין שם הם יתעסקו במצות שמחת החתן דאלו הם חייבים לשמח את החתן, וכן יש לחלק בין האוכלים בסעודה לשאינן אוכלים רק עומדים ומשמשים לפניהם דאלו הנהנים מהסעודה צריכין לעסוק בתורה כדין שלשה שאכלו על שלחן אחד (אבות ג ד), ואלו הבטלים המשמשים מחוייבים לשמח את החתן כדאמרינן תענית (כב:) אנשי בדיחי אנן.

כל אלו הדעות הן אם נאמר שתלמוד תורה עדיף משמחת חתן, ולכן צריכין לחלק על פי האופנים הנזכרים, אבל אם נחליט בהחלטה גמורה ששוין הן ושקולה שמחת חתן כתלמוד תורה, אז אין לחלק בין תלמידי חכמים לעמי הארץ ובין הנהנים מסעודה לשאינן נהנים, וכולם חייבים בשמחת חתן לשמחו אף לבטל תלמוד תורה כי חביבה מצוה בשעתה, וזה יהיה כוונת רב חלבו אמר רב הונא שאמר כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, כי לא מיבעיא מי שאינו נהנה מהסעודה שאינו חייב בדברי תורה שמחוייב לשמח את החתן, אלא אף הנהנה מהסעודה שחייב בדברי תורה על השלחן אינו פוטרו מלשמח את החתן, ואמר כל, כי לא מיבעיא עם הארץ אלא אפילו תלמיד חכם עובר בחמשה קולות שהן נגד התורה, ואם כן שקולה היא כתורה וחביבה מצוה בשעתה", עכל"ק.

וראיתי בספר 'ליקוטי מילי דאגדתא' [ליקוט מהרה"ק המגיד ממעזריטש והרה"ק רבי פנחס"ל קאריצער ז"ל, נלקט ע"י תלמידם רבי אהרן שמואל כ"ץ ז"ל בעל המחבר וצוה הכהן] מביא מרבו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל, וזל"ק: "בפסוק (תהלים קלז, ו) תדבק לשוני לחיכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי, ודקדק ה'אם' השני לכאורה מיותר, דהול"ל אם לא אזכרכי ואעלה?

האומנם אלם צדק תדברון ודרשו חז"ל מה אומנתו של האדם בעוה"ז יעשה עצמו כאלם, יכול אפילו בד"ת ת"ל צדק תדברון, ומבואר דאסור לדבר שום דברים אם לא בד"ת ויראה, ודברת בם ולא בדברים בטלים, אך מצינו שיהא גם דברים שאינו של ד"ת ואדרבה לדבר מצוה יחשב, והוא מה שאמרו אגרא דבי הילולי מילי והיינו לשמח חתן וכלה בדברים דעלמא, ואמרו חז"ל כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, וזה י"ל פי' הפסוק: תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי, ר"ל אם לא אזכיר בלשוני השי"ת, דהיינו לדבר בתורה או ביראתו, אזי מוכרח אני לדבק לשוני לחיכי ולעשות את עצמי כאלם, אך אם לא אעלה וכו' והיינו כמו לשון חוץ או לבד, ר"ל אם לא באופן זה, אוכל לדבר אף מילי דעלמא והיינו באופן שע"י הדיבור אעלה את ירושלים, והיינו על ראש שמחתי דאז מצוה לדבר אף במילי דעלמא" ודפח"ח, עי"ש.

[כעי"ז ראיתי ביאור דטעם המנהג לומר מילתא דבדיחותא בשבע ברכות, דהרי כל המטרה של הנשואין שיוכל ללמוד תורה, דהשרוי בלא אשה שרוי בלא תורה, והנה מצאנו בגמ' מס' שבת (לי:) ובמס' פסחים (קיז.) דרבה לפני שלמד תורה אמר מילתא דבדיחותא. ושמעתי פעם מקור מפסוק (תהילים פרק א') דכתוב "ובמושב לצים לא ישב כי אם בתורת ה' חפצו", דהיינו, דסתם אסור לומר מילתא דבדיחותא, רק אם רוצה ללמוד אז מותר לבדח שיהי' לו חשק ללמוד, לפי זה אפשר דזה המקור לשמח החתן ולבדחו דכל השבע ברכות זה המילתא דבדיחותא לפני הלימוד, שמתחיל מיד אחרי החתונה לשבת וללמוד.]

וב'דברי תורה' [להרה"ק ממונקאטש ז"ל] מהדורא ז' (אות כ"ז) העתיק מה שאמר בחתונת בתו וזת"ד: לענין מה שנוהגים בעת סעודת החתונה לומר מאמרים ותורות כל הרבנים המסובים ומזומנים, ולעומת זה אצל הצדיקים רבותינו ואבותינו ז"ע לא ראינו כן אלא שמחו ושימחו בכל מיני רקודין שירות וזמירות ושמחות ובדחנות ותשבחות להשי"ת, וכלי זמר מזמוטי חתן וכלה, וסעודות משתה ושמחה בכל ז' ימי המשתה. ונראה מקורן קדוש וטהור מדברי חז"ל בשבת (סז, ב) מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן, חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון וכו', ולכאורה לפי מנהג רבני אשכנז בחתונת בניהם היה לו לר' עקיבא [שהיה דורש על קוץ וקוץ תלי תילים (מנחות כט:), ודברים שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא וחבריו, כמבואר במדרש (במדבר רבה פי"ט ו)] לדרוש בדברי תורה ולכבד לכל אחד מהמוזמנים ומכובדים, אולם באמת לא עשה כן, ומכמה טעמים: הטעם הא', כי כ"ד אלף תלמידים היו לר' עקיבא, מלבד חביריו הגדולים, התנאים ותלמידיהם, והנה בודאי היה מזמין את כולם, ואם היה מכבד לכל אחד ואחד לומר תורה על כל פנים ה' מינוטע"ן לכל אחד ואחד, אז היה מגיע שיאריכו ימי המשתה ב' וג' שנים ויותר [בנכיון שעות השינה ותפלה ואכילה וכיוצא], ולא מצינו כן בש"ס (כתובות ח.) ובטור ושולחן ערוך (אה"ע סי' סב סעי' יג) רק עד י"ב חודש שלאחר הנישואין. ועכשיו אין אומרים שהשמחה במעונו רק עד שבעת ימי המשתה משום שערבה כל שמחה, כמבואר שם באבן העזר. עוד טעם על פי מה שכתבנו בדברי תורה (מהדורא קמא אות א) דעל ידי שאומרים דברי תורה אז נראה שמחזיקים את החתן לעם הארץ ח"ו עד שצריכים על ידי זה לומר דברי תורה כדי שיהיה על ידי זה סעודת מצוה וכו' עי"ש דהאריך בכמה ראיות דמשמחין החתן בדברים ובדחנות ושירים ותשבחות ולא בדרשות בד"ת.

ואדרבה מצוה לשמח החתן אף בליצנות [כמובן באופן היתר ולא באיסור כלשון הרע ונבלה ר"ל] מעורב קצת בד"ת ורמזים, וכמו שכתב ה'מהרי"ל' בהל' עשרת ימי תשובה כשמזהיר להשמר מליצנות כתב וזל"ק: "וכן ישמר שלא להתלוצץ לומר אעשה ליצנות בפני הבריות למען יאמרו עלי שאדם נחמד אני, וארבה בתחבולות בפניהם ויחייכו שקורין לאכי"ן, הלא עבירה גדולה היא דכל המתלוצץ תחילתו יסורים

וסופו כליי"ה ויורש גיהנם, **אך לשמח חתן וכלה מצוה להתלוצץ בפניהם לשמחם**, וכן להחניף לכלה ולשבחה מצוה לומר עליה כלה נאה וחסודה וכל כה"ג עכ"ל עי"ש, ומבואר בדבריו הק' דליצנות ממש מותר בפני חתן וכלה, וליצנות היינו תחבולות דהעולם יצחקו וכלשונו לאכין.

אולם ב'הגהות היעב"ץ' שם כתב בתו"ד: "נראה שענין ליצנות הוא דבר אחר, והוא שמלעיג על הבריות ומבזה אותם ואת מעשיהם, ודבריהם נקרא ליצנות במקרא, ודברי שחוק והיתול בחז"ל, אבל המרגיל בדברי חוכא וטלולא הם דברי בטלה ומילי דבדיחותא, ובאלה יש לפעמים ענין משובח וקרוב למצוה רבה, כגון לשמח עגומים כדאשכחן בפירקא דחסיד ההוא גברא בדחנא דהוה בן עוה"ב, ורבא דקמא דפתח בשמעתא אמר מילי דבדיחותא לפתוח לב התלמידים, ובזה ממשיל לדוד המלך ע"ה לבדחנא דמלכא, **אמנם לעסוק בהם בקביעות ולבטל מד"ת פשיטא שעבירה הוא**, והכל לפי הענין והאדם, כי מצינו שחסידים היו נזהרים שלא לשחוק כלל (במס' נדרים נ:), ולכן הביאו ר"ל לידי גיחוך ולא גחיך וכו', אבל אין זו מדת כל אדם רק אסור למלא פיו בשחוק בעוה"ז, חוץ משמחה של מצוה וכו' עי"ש.

פעולות הללו ומי שעשה אותם כראוי הי' נערץ מאד בעיני הצדיקים וקדושים נ"ע כמובא ב'דברי יחזקאל החדש' (דף שצ"ח) בזה"ל: "מעולם התקנאתי במי שזוכה לשמח חתן וכלה, ופ"א אמרו לו על אברך אחד מן החסידים אשר היה משמח התן וכלה בדברי בדחנות, שגמר כדעתו להפסיק ולחדול מלהיות עוד בדחן, וצוה לו רבינו שלא יעשה כן רק יחזיק בעבדותו הנעלה להיות בדחן לשמח חתן וכלה, וסיים 'אם היה **ביכלתי להיות בדחן ג"כ הייתי עושה כן**', [וועו איך וואלס געקענט וואלט איך מיך אויף געשטעלט] עי"ש.

ואף אנשים פשוטים זכו לזה, כמבואר בספר הק' 'רמתים צופים' על תנא דבי אליהו (בסוף הספר סימן ד', אות לג) וז"ל: "אף שממילא יש שמחה להחתן כמו שנאמר שיר השירים (ג, יא) ביום חתונתו וביום שמחת לבו, כמשוש חתן על כלה, עם כל זה צריך לשמחו, **ולכן לוקחים בדחן על החתונה אף שאינו ירא שמים כל כך**, אך כיון שגורם שמחה לחתן וכלה נתעלה הכל, וכמו שאנו רואים שבשעת השמחה של מלך בשר ודם נותן חירות והנחה אף להעוברים רצונו אפילו להיושבים בבית הכלא, וגומל לחייבים טובות בשעת שמחתו והנמשל מובן למבינים" וכו', עי"ש.

אולם תנאי יש בדבר וכמו שכ' ב'דברי תורה' [להרה"ק ממונקאטש ז"ל] מהדורא תליתאי (אות ע') דדן שם במאמר חז"ל דכל המזכה את הרבים אין חטא בא לידו, כתב שם בזה"ל: "אם כן יוכלו בני אדם לתמוה אחרי כי עינינו רואות בדחנים או קצת דרשנים אשר במאמריהם עוררו לבב לשוב השומעים, או הכלות והחתנים בתשובה באותו זמן על כל פנים בבכי ודמעות שליש, ואם כן המה בכלל מזכי את הרבים, ולמה הם בעצמם [מהבדחנים] רובם ככולם קלי הדעת אין בהם מתום והרבה חטאים באים על ידיהם גם בזדון, אמנם לא קשה מידי ונראה **כי זהו רק מי שרוצה בעצם הדבר לזכות את הרבים עד שגם לעצמו נחשב לזכות לעבוד את ה'**, מה שאין כן אלו שהם רק שכיר בא בשכרו למען בצע כסף ואינו לזכות לעצמו אשר ירצה לעבוד את ה', וכעין האי דאמרינן בגיטין (יג, א) לענין איזו זכות הוא לעבד וכו' דמה שמתירו בבת חורין אינו לו זכות לרצונו, מאי טעמא עבדא בהפקירא ניחא ליה דזילא ליה שכיחא ליה, אם כן הכא נמי כיון דזה העבדות השם יתברך ולהשמר מעבירה אינו זכות הוא להנ"ל שירצה לזכות בו, על כן לא שייך ההבטחה כל המזכה את הרבים שיזכה הוא בעצמו על ידי זה שיקויים אין חטא בא לידו". והנה מה שכתב דהבגחנים רובם ככולם קלי הדעת בזה אכשיר דרא, אבל במה שכתב דהבדחנים עושים למען בצע כסף כן הוא גם כהיום. אולם עי' במג"א (סי' לח סק"ח) דאם עיקר הכוונה לשם מצוה לא איפכת לן במה שגם משתכר בו ולמצה גדולה יחשב, עי"ש.

וכבר ידוע גודל עבודת הצדיקים בזה

ויבואר במאמר הבא בעז"ה

בס"ד

לְרַחֵיל אֹהֲבַי י"ש וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא

במקהלות ברכו אלקים
יחד אלפי אנ"ש לומדי והוגי תורה בברכת
מזלא טבא וגדיא יאה, משמי עילאה, מול מע"כ האי
גברא יקירא, אהוב ונערץ בפי כל קהלא קדישא, נהור כשרג"א,
עומד בכל לב ונפש להגדיל תורה ולהאדירה, מוזיל זהב מכיסו
בעין יפה וברוח נדיבה, אשרי לו ואשרי חלקו, אשר בזכותו ניתוספו
ספסלי בי מדרשא, אשר מוסיף והולך לעילא ולעילא מכל ברכתא

ה"ה מע"כ ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והמפואר

מוה"ר

יחזקאל שרגא בראך

הי"ו

מפטרוני חבורתינו יסודי התורה

זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו

לרגל השמחה הגדולה השרוי' במעונו, דיצה וחדוה בארמונו

בשמחת הולדת בתו

למזל טוב ובשטומ"צ

וברכה מיוחדת בזה שגורה למע"כ עטרת זקנים, ה"ה אביו הדגול ונעלה,
שר הצדקות, בונה ומקים מבצרים אדירים לקהלתינו הקדושה, נזר
הפעולות ואדיר המעשים, מוסיף והולך בלי קצבה וגבולים

הרבני החסיד הנגיד המרומם, נזר הבונים, א"ב ופטרון, כש"ת

מוה"ר **אברהם בראך** הי"ו

מראשי חברי הנהלת קהלתינו הקדושה

מפטרוני חבורתינו יסודי התורה

וזאת הברכה, מאלקי המערכה, שיזכו לרוות רב תענוג ונחת מכל יוצ"ח בתפארה, מתוך אושר ועושר בלי
העמדה והערכה, בנים כשתולי זיתים סביב בזהדוה דקדושה, עדי עד לשם ולתפארה, ויזכו להמשיך בפעולות
הקודש בעוז ותעצומות, רב ברכות ושובע שמחות, ואך טוב וחסד ירדפם כל הימים אמן.

המברכים בשמחה רבה בברכת התורה

הנהלת חבורת יסודי התורה

חבורת

יסודי התורה

שע"י התאחדות אברכים דקהל יטב לב ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

במעמד אלפי ישראל • ליל ג בשבט תשסיד לפ"ק

י"א טבת

הגה"ק רבי שלמה יודא טאבאק זי"ע [בעל ערך ש"י] ראב"ד סיגעט

מתולדותיו

נולד בשנת תקצ"ב בעיר סיגעט לאביו ר' פסח צבי ז"ל שהי' יהודי פשוט וירא שמים מרובים, עודו נער צעיר מאד כבר נראו בו סימני גדלות מיוחדים, וחשקו לעסוק בתורה הי' אין לשאר, והי' לומד כל היום בתורה"ק, והרחיק את עצמו מכל דרכי נערות, והי' ממעט לדבר עם בני אדם, ומכל תהליכותיו נראה כי זרע קודש הוא, והי' כאשר נתגדל קצת בגיל צעיר מאוד, חשקה נפשו לקיים את מאמר חז"ל הוי גולה למקום תורה, ועזב את עיר מולדתו וגלה למקום תורה, לעיר אוהעל, שכיהן אז מרן הייטב לב זי"ע, ורבו זה ראה את כוחות הנפשיות שלו קירב אותו מאד, וחזקו וסייעו לעלות במעלות התורה, כן למד אצל הגאון בעל ה"בית שלמה" מסקאלא זצ"ל, וגם למד במאד אצל הגאון בעל ה"קול אריה" זצ"ל, ולמד בישבות אלו בהתמדה גדולה ממש יומם ולילה, ממש לא יאומן כי יסופר גודל התמדתו בתורה, וכאשר שאב ואסף מלא חפניים תורה ויר"ש, חזר לעיר מולדתו עיר סיגעט כשהוא מלא חפניים בסוגי' הש"ס ובידיעות התורה, ולמד איזה זמן קצר אצל הג"מ יהודה מוידרען ז"ל אשר גם אותו מזכירו בספריו כמה פעמים בשם מורי'.

האיש מקדש

וכאשר יצא שמו לבחור חריף ומתמיד גדול בתורה, רבים וגם שלמים התאוו להכניס אותו לתוך בתיהם ורבות נכבדות נדברו בו, שידוך אחד שנידברו בו, הי' בת של רב תלמיד חכם גדול, והי' לו אוצר הספרים גדול ורש"ל התאוה מאד להשידוך הזאת בגלל האוצר הספרים שיהי' לו ע"ז, אבל אמו לא רצתה את השידוך כיון שהיא רצתה שידוך שהמחותן יבטיח לו שיפרנס אותו כדי שיוכל לשבת על התורה ועל עבודה בלי שום הפרעות, לבסוף נשתדך עם הגביר הרבני הנכבד ר' מרדכי ישראל ז"ל מקריוע שליד סיגעט, לאחר פטירתה בשנת תרל"ה, נשא את בתו של בעל "אמרי בינה".

ראב"ד סיגעט

בשנת תרי"ח כאשר נתקבל בסיגעט הגה"ק בעל ה"ייטב לב" זי"ע, ביקש מאנשי עירו שרוצה שיבחרו לצידו עוד ב' דיינים, הוא יבחר אחר והשני יבחרו הם, והוא נתן עיניו בתלמידו הגאון ר' שלמה לייב, ונבחר תומ"י בהסכמת כל הקהל, וכיהן כראב"ד יובל שנים עד יום פטירתו, וכל הזמן עמד לצדו של הייטב לב וגם אחר פטירתו של הייטב לב כאשר מרן הקדושת יו"ט זי"ע מילא את מקומו של אביו גם כן עמד לצדו, בפרט בהמלחמה הידוע שניהל מרן הקדוש"ט עם קהילת הספרדים בעיר סיגעט, שלא רצו לקבל עליהם את תקנות של הארטאהדאקסין כשאר קהילות הקודש באונגארין, ומרן הקדשת יו"ט ניהל עמהם מערכה כבידה עד מאד, (עיין בספר מלחמת מצוה באריכות כל הפרשה הסוערת), לבסוף אחרי סכסוכים בין הצדדים הסכימו לילך לדין תורה בפני חמש רבנים אחר משני הבוררים מצד קהילת הארטהדאקסין הי' הגאון ר' שלמה לייב, והמכריע הי' ע"פ בקשת הגה"ק משינאווא הגה"ק מגארליץ זי"ע, אחר

ימי ההילולא

ז' טבת

- רבי צבי הירש מפינסק (בן הבעש"ט) - תק"מ
- רבי צבי הירש מקאמינקא - תקמ"א
- רבי יקותיאל יהודה מטבריה - תרי"ג
- רבי מרדכי יוסף מאיזביצא - תרי"ד
- רבי נחום רובין מנאראל - תרל"ו
- רבי שלום יוסף מהוסיאטין - תרמ"ג
- רבי דוד מלובין - תרנ"ב
- רבי חיים מאיר הלוי מניישטאט - תרע"ד

ה' טבת

- רבי שבתי מראשקוב - תרמ"ג
- רבי יוסף אלימלך מקשאנוב - תרס"ז

ט' טבת

- עזרא הסופר - ג"א תמ"ב
- נחמי' בן חכליה
- רבי אברהם חיים שור (תורת חיים) - שצ"ב
- רבי שמואל קרויס אב"ד וואגאש - תק"ס
- רבי יהודה ממעליץ ב"ר יעקב - תרל"ט
- רבי קלונימוס קלמן מניישטאט - תרס"ג

שהוציא הגה"ק מגארליץ את פסק דינו לטובת הארטהדאקסין, אז אחד מן הבוררים של הצד השני הי' בעל גידולי קדש מבארדשין, והוא הי' תלמוד חכם גדול וחריף ומפולפל, הוציא ספר בשם "אוהב משפט" בו הוא מפריך דברי הגה"ק מגארליץ זי"ע וכותב עליו דברי בוז, וזורק חיצים ובליסתראות על חשבונם של מרן משינאווא ועל כל הגאו"צ גדולי מדינת אונגארין ז"ל, אז אזר ר' שלמה לייב את מתניו והראה את כח תורתו, והוציא לאור קונטרס בשם "עין משפט" לסתור את כל דברי ה"אוהב משפט" מרישא לסיפא ולהראת בעליל כל זיופיו. מרן העצי חיים ורביה"ק זי"ע הוסמכו על ידו בהתרת הוראה, וסיפר רבינו שליט"א שכשרביה"ק זי"ע בא אליו ליבחן אמר לר' שלמה לייב שכעת יסיר מלבו גודל יחוסו שהוא בן הרב ואב"ד, ולא ישגיח על כבוד אבותיו, ויבחנו בכל חומר כאלו הי' מבני כפריים פשוטים, ואכן הגאון בעל ערך ש"י בחן אותו בדקדוק גדול, ובמשך שני שבועות כל שאלה בחלק יורה דעה שהיו מביאים להג' בעל ערך ש"י הי' מציע לרבינו שיחוה דעתו, וכאשר ראה כי הוא מכוון לאמיתו של תורה הסכים בחפץ לב ובשמחה רבה לסומכו, ואמר רביה"ק שאצל הגאון בעל ערך ש"י הי' לו הבחינה הכי קשה מכל גדולי הדור שעמד לפניהם.

מגדלותו

עם היותו טרוד בעניני העיר סיגעט, לא פסק פומיה מגירסא, ועסק באורייתא כל שעות היום ממש, אפ' על שמחתם של בניו לא השתתף רק כמה דקות וחזר תיכף ללימודו, יסופר עובדא נפלאה מאוד, ביומא דהילולא הראשון של מרן בעל הייטב לב, באו אלפים להשתטח על ציונו הק', אבל ה"ערך ש"י לא הלך לשם כלל, ושאלו בנו ע"ז, שהרי הי' קרוב אתו בחייו, השיבו: ללכת אל הציון ולא לראות ולהיראות עם הנשמה הקדושה, חבל על הזמן, וכדי לראותה, צריך אני להפסיק כמה ימים מלימוד הנגלה ולהתמסר רק ללימוד הנסתר..., והדברים נפלאים, ואכן הי' גאון בנסתר כבנגלה כפי שאנו רואים בספריו מלא בקיאות בכל ספרי הקבלה, הי' מדקדק קלה כבחמורה, סיפר כ"ק הגאב"ד דירושלים הגרמ"א פריינד זצ"ל שפ"א כשהי' ילד כבן חמש שנים בערך הי' בסיגעט, והוא עמד תפילת שמונה עשרה ליד הדלת, והגאון בעל ערך ש"י רצה לעבור ולא הי' יכול, כי הוא עמד בתפילתו והוא לא רצה לעבור כנגד המתפלל, וחכה שם על שגמר להתפלל, מעולם לא נראה על שפתיו שחוק קל כ"ש, קדושתו וטהרתו הי' ממש להפליא, לא הסתכל אפ' על בנותיו, הי' הסתר לכת עם אלוקיו, וספר שאלות ותשובות שלו לא כתוב מי הי' השואל, רק שאלה כך וכך ותשובה על זה, וטעמו ונימוקו הי' כדי לא לפרסם התוארים מה שכתבו עליו גאוני ארץ שהעריצו שאלותיהם אליו, שמו הטוב הלך לפניו ונתפרסם שמו לגאון גדול ופוסק הדור, עיין בספר שרגא המאיר מביא ששמע מהג' מטשעבין ז"ל בשם הג"ר מאיר אריק ז"ל שהנודע ביהודה הי' הפוסק הדור האחרון ואחריו

ימי ההילולא

י' טבת (עשרה בטבת)

- זכריה הנביא ג"א - תמ"ח
- מלאכי הנביא
- רבי נתן מברסלב - תר"ה
- רבי מאיר שלום מקאלושין - תרס"ג
- רבי נח מקודינוב - תרס"ד
- רבי ירחמיאל יוסף מלעלוב - תרע"ח

י"א טבת

- רבי משה אוסטרר - תקמ"ה
- רבי שלמה איגר - תרי"ב
- רבי אלכסנדר (השני) מקאמארנא - תרי"ט
- רבי שלמה זלמן אולמאן אב"ד מאקאווא (יריעות שלמה) - תרכ"ג
- רבי אורי שרגא פייבל טויבש אב"ד יאס - תרס"ה
- רבי שלמה יהודה טאבאק ראב"ד סיגעט (ערך ש"י) - תרס"ח
- רבי יהושע הורוביץ מדזיקוב - תרע"ג
- רבי דוד טווערסקי מזלאטיפולי - תרע"ה
- רבי אברהם שמואל מברזנא - תרע"ח

י"ב טבת

- רבי משה מרגליות אב"ד קיידאן (פני משה על הירושלמי) ב"ר שמעון - תקמ"א
- רבי משה הלוי סופר מפשעראווארסק (אור פני משה) ב"ר יצחק - תקס"ז

י"ג טבת

- רבי יהודה לייביש מאוזרוב ב"ר יחיאל מיכל - תקצ"ז
- רבי משה מלעלוב ב"ר דוד - תרי"א
- רבי נתן נטע סג"ל לאנדא אב"ד אושפיצין ב"ר משה דוד (שו"ת בנף רננה) - תרס"ז

י"ד טבת

- רבי פנחס יעקב ממאליניץ ב"ר יחיאל אפרים פישל מאלכסנדר - תר"ס
- רבי לוי יצחק מסטעפין ב"ר יוסף מאוסטילא - תרל"ד

החתם סופר ואחריו הבית שלמה מסקאהל ואחריו הג' ר' שלמה לייב דיין הערך ש"י מסיגעט, גדולי ארץ השכימו לפתחו, יסופר שהגה"ק משינאווא זי"ע הי' פ"א אצלו, וכאשר הלך ממנו כשהי' כבר אצל המסילות הברזל, חשב לעצמו הגה"ק משינאווא את ברכתו שברכו הגאון בעל ערך ש"י כשנפרד מעמו ולא הי' לו ברור כ"כ, ולא מצא חן בעיניו, חזר עוד פעם להתברך ממנו, מלבד גדלותו בתורה, יצא שמו כקדוש עליון, ורבים נהרו אליו להתברך ממנו, יסופר כי פ"א חלתה כלתו קשות עד שהרופאים התייאשו ממנה, ובעלה בנו של ה"ערך ש"י רץ להזכירה לפני הגה"ק בעל הייטב לב, והייטב לב שלח אותו לאביו בעל הערך ש"י וחזר חלילה, עד שהייטב לב התבטא ואמר: מה אעשה ושמה היא ח"י ב"ת ח"ני' שהוא ר"ת חיתם ב'תוך חיתם, ואין אפשרות לבטל הגזרה רח"ל, רץ בעלה מהר אל אביו הערך ש"י וסיפר לפניו דברי הייטב לב, נענה בעל הערך ש"י מיד ואמר: הרי קוראים לה "אסתר" חי' (לא קראו לה כן, אלא מניה וביה החליט להוסיף לה שם זה) וממילא הר"ת שלה היא "א'ין חיתם ב'תוך חיתם", ואכן נתקיימה הבטחתו וחיתה והאריכה ימים.

אשכבתי' דרבי

בחודש טבת תרס"ח חלה את חליו אשר נפטר בו, קודם הסתלקותו ציווה שלמען השם ששום אדם לא יספידוהו כי לא בא לידי מדה זו, ולא יעשו שום פרסום מפטירתו, ולא יכתבו בשום מקום על פטירתו, ועל מצבתו לא יכתבו רק שמו ושם ספריו, וביום ב' י"א טבת תרס"ח עלה לגנזי מרומים, והוטמן סמוך לאוהל הק' של רבותינו הק' מסיגעט, בתוך האהל של הגאון הצדיק ר' משה ארי' פריינד זצ"ל ראש הקהל דסיגעט שפתוח עם חלון לתוך האהל של רבותינו כידוע, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו ע"פ פקידתו: פ"נ שלמה יהודה בעל המחבר ספר ערך ש"י שאלות ותשובות תשורת ש"י בן ר' פסח צבי נפטר ביום יא טבת שנת תרס"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

מורשתו הרוחנית

מורשתו הרוחנית היא ספריו אשר השאיר אחריו בכל מקצועות התורה על התורה, נביאים, וכתובים, על הש"ס, ושאלות ותשובות בד' חלקי שו"ע, אשר נתקבל ונתפשט בכל תפוצות ישראל, כשהוציא לאור ספרו ערך ש"י על חושן משפט ולגודל ענוותנותו ביקש מגאוני ישראל הסכמות, ה"ה הגה"ק משינאווא הגה"ק בעל קדושת יו"ט והגאון ר' יהושע אהרן צבי ווינבערגער אבד"ק מארגארעטען, והגאון המהרש"ם, זי"ע, וכולם עטרוהו בהסכמותיהם הנלהבות, מהסכמת הקדיו"ט: והנה אם אמנם כי מאז מעולם מנעתי ומשכתי את ידי מליתן הסכמה מכמה טעמים הכמוסים עמדי, ואף גם כי הספר הזה אין צריך להסכמתי כי הדברים בעצמן יתנו עדיהן אשר יש בו תועלת רב לכל יושבי על מדין, אולם גודל אהבתי אל כבוד ידידי הרה"ג הנ"ל העיר אותי לצאת מחוץ לגדרי..., מהסכמת המהרש"ם: ...ומעט אשר ימצא בחיבורים חדשים אשר יקלעו אל מטרת האמת כספר הלז... ולאשר אוזן שמעתי עוצם שקידתו ורב גדלו בתורה ויראת ד' הטהורה אשר היא אוצרו...

י"א טבת

הרה"ק רבי יהושע מדזשיקוב זי"ע
[בעל "עטרת ישועה"]

צור קודש מחצבתו

הרה"ק ר' יהושע זי"ע ממשיך שלשילתא דדהבא של בית ראפשיץ – דזיקוב, נולד בשושן פורים שנת תר"ח בעיר דזיקוב, לאביו הרה"ק בעל "אמרי נועם" זי"ע, שהי' בנו בכורו של הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע, בנו של הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, יחוסו של הרה"ק מראפשיץ הי' כידוע עד לשל"ה הק' ולמעלה בקודש דורות של גאוני וצדיקי עולם.

במעלליו יתנכר נער

כבר בילדותו נתגלה כבעל כשרונות בלתי רגילים, היא חונן בתפיסה מהירה ביותר בצירוף הבנה עמוקה שנינות וחריפות, נוסף על זכרונו העצום שהפליא את כל מי שבא אתו במגע, הקנה לו שם "ילד פלא", רוב תורתו קיבל מאביו, בזכרונו העצום רכש לו בזמן קצר ידיעות רחבות בכל מכמני התורה, ובגיל צעיר יותר החליף מכתבים עם גאוני הדור בדבר הלכה ובפלפולא דאורייתא, הם קבלו את דבריו והתייחסו אליו כאל גאון מושלם, ובשו"ת "חסד לאברהם" נמצא תשובה ערוכה אליו מזמן י"ח אדר תרכ"ו, דהיינו כשהי' אז בן י"ח שנים, וכותב שם וז"ל: "לכבוד ידידי הרב המופלג החכם ושלם, תואר כזה בימים ההם מפי גאון מפורסם מוכיח על יחס הכבוד והערכה שרכשו גדולי הדור אליו.

באותו זמן סיים את חיבורו "עמק הלכה" על הסוגיות הקשות בש"ס מבוסס על דרך פלפול שהרעיש את עולם התורה ונתקבל בהתלהבות בין הלומדים, וגדולה היתה ההתפעלות אפילו אצל גדולי התורה ויעידו על כך דבריו הנלהבים של הגאון הגדול ר' יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל אשר על אף שלא הי' נמנה בקהל חסידים ולא הי' פזרן בחלוקת תוארים ושבחים כותב בהסכמתו על הספר וז"ל: "כבוד הרב החריף מורג תפוץ בעל פיפיות תל תלפיות בנש"ק מוה"ר יהושע הורוויטץ מדזיקוב נ"י... ולא אכחד קושט דברי אמת, אשר הוא צעיר לימים ולפי מעט השנים הרבה מקנתו וראיתי איל מגנח ימה וצפונה על הדרך הנהוג לפני כמו הספר דורש לציון להגאון בעל נודע ביהודה", ולאות חיבה לא הסתפק בהסכמה זו בלבד, אלא אף דן בדבריו ומתפלפל עמהם, הסכמה זו הכתה גלים בכל רחבי הארץ ושאלות רבות בכל

מקצועות התורה, בפלפול ובהלכה החלו לזרום אליו, כמו"כ כבר הי' בעת ההוא בקי בחכמת הקבלה, ואביו הק' העיד עליו פעם שבהיותו כבן עשרים שנה כבר סיים פעמיים את הזוהר הק'.

האיש מקדש

בגיל צעיר מאוד כבן י"א או י"ב בא בקשרי השידוכין עם בתו של הרה"ח ר' לייבוש רייך מריישא, שהי' עשיר ונשוא פנים מחסידי זקינו הרה"ק ר' אליעזר, השדכן הי' הרה"ק ר' אליעזר בעצמו, ומעשה שהי' כך הי': פע"א נכנס אליו ר' לייבוש עם קוויטל והי' כתוב שם שיש לו בת שהגיעה לפרקה והוא מחפש שידוך עבורה, והרב יתפלל שיזדמן לו חתן טוב, הרה"ק הרהר רגע ואמר לו: "זיי דיך משדך מיט מיר" והמשיך ואמר: "יש לי נכד יהושע'לע בחור'ל נחמד וזה שידוך הגון וטוב למזל טוב", ר' לייבוש לא היסס אף לרגע והסכים לשידוך זו שמעולם לא עלתה על דעתו על חתן כזה, ר' אליעזר נכנס אל בנו ר' מאיר ואמר לו בזה"ל: "מאיר געב אריין לעקעך און ברוינפען איך האב אַ שידוך געטוהן מיט דיין יהושע'לע" המחותנעים שתו לחיים, וברכו איש את רעהו בברכת מז"ט, לאחר זמן נערכה החתונה ברוב פאר במעמד הרבה צדיקים וגדולי הדור.

על כס הרבנות

אביו הרה"ק בעל "אמרי נועם" שהי' הרב בדזיקוב מסר לו בחייו את כח רבנותו, כדרך שעשה זקינו במנותו בחייו את בנו ר' מאיר כרב העיר, כן עשה ר' מאיר הוא החליט למנות את בנו כרב העיר והוא יסתפק בהנהגת החסידים, כרב העיר נהג את הרבנות ברמה ובתקיפות, הוא חייב את ראשי הקהילה להתייעץ עמו בכל נושא, כדי שיהי' מעורב במתרחש בחיי הקהלה, יש לזכור שהרה"ק הי' אז צעיר מאוד ובשנת תרכ"ו בהיותו כבן שמונה עשרה כבר כיהן כרב העיר והנהיג העיר ביד רמה, וקיים במלואו הפסוק לא תגורו מפני איש, וכל ראשי ותקיפי העיר הוצרכו בע"כ לשמוע ולקיים מאמרו, וכפי שאפשר לראות מתשובה אליו בשו"ת "חסד לאברהם" משנה זו שכותב לו: "לכבוד ידידי הרב המופלג החריף ושנון בנן של קדושים כש"ת מוה"ר יהושע הורוויטץ כעת הגאון החסיד אב"ד אב"ד דזיקוב".

כשנסתלק אביו הק' ר' מאיר זי"ע ביום ח' תמוז תרל"ז נתעטר בכתר ההנהגה למלאות מקום אביו, או אז החל להנהיג את עדת צאן מרעיתו ומלבד היותו ידוע כגאון הגאונים בדורו, התפרסם כצדיק וקדוש עליון, ואלפים נהרו אליו להתברך מפיו וליהנות ממנו עצה ותושיה, אם ברוחניות ואם בגשמיות, ולהאזין נועם דבריותיו ומתק אמרותיו, ובאו אליו כל מיני אנשים, לומדים ובעלי יראה ובעלי השגה ואנשים מכובדים, ואף מאלו שלא היו נמנים בעדת חסידים באו אצלו שישפיע להם צרכם, כן היה בעל תפילה ובעל מנגן נפלא ורבים באו לשמוע בקול שועת שיח ערב.

ענוותנותי' דיהוש"ע

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, ודרך מיוחדת היתה לו לאיש אלוקים צדיק יסוד עולם נחבא אל הכלים היה, וכל הליכותיו והנהגותיו היו בהצנע ובהסתר, הרחק מעיני הבריות, עד שכלפי חוץ היתה לפעמים התנהגותו בלתי מובנת לזרים, כן לא ראו עליו שום רושם התלהבות דקדושה, ואף מעיני מקורביו היה מצליח להסתיר עבודתו בקודש, פעמים בעת התפילה היה יכול לשבת בביהמ"ד ולהתבונן בחסידיו המתפללים מתוך התלהבות אש קודש, והוא עצמו היה יושב על מכונו שקוע במחשבותיו ולא נע ולא זע, כהנה וכהנה דוגמאות לרוב.

פעם נסע לשבות בעיר אחת, ובערב שבת קודש לפני מנחה ניגש אל התיבה, ולפני שהתחיל הודו פנה אל הציבור ואמר: "איך האב מיך בארעכנט, וואס דארף איך דאוועניען און יענער זאל לאכן, בעסער זאל יענער דאוועניען און איך וועל לאכן", אח"כ אמר: "ניין, וואס דארף מיר ארויס גיין די גרינע גאל פון לאכן, בעסער זאל יענעם ארויס גיין די גרינע גאל", הרה"צ ר' יהודה'לע האראוויטץ מדזיקוב זי"ע שמע עובדא זו מאיש אחד שהי' נוכח שם, והלה הפטיר ואמר: כאשר שמעתי דברי אלו, רציתי מיד לצאת מביהמ"ד, וכי ככה מתחילים הודו בערב שבת לפני מנחה, שהוא זמן אשר כל יהודי באשר הוא מרגיש קצת הארת קדושת השבת, אלא שהתביישתי מפני הציבור, ולכן לא יצאתי החוצה, ומה אומר ומה אדבר, שמעתי אז תפילת "שמונה עשרה" כזו אשר לא שמעתי מעולם, שהרי מתפלל אני תפילה זו שלש פעמים ביום, ובכל זאת לא ידעתי מעולם מה אומרים בה, ותיבות התפילה לא נקלטו במוחי אף פעם, ואז זכיתי לשמוע תפילת "שמונה עשרה" אשר נחקקה בעצמותי, עד שלא שמתי לב עוד למה שהי' לפני תפילת מנחה.

פע"א בהיות החסיד הנודע ר' מאטיש עקשטיין ז"ל מריישא משובתי שבת אצלו בדזיקוב, השכים החסיד ללכת למקוה בשב"ק בבוקר והוצרך לעבור דרך החצר של רבו, עוד מרחוק שמע קולות ובכיות מעומקא דליבא יוצאים מהבית, והכיר מיד שזה קולו של רבו, ר' מאטיש נדהם משמע אזניו, היסס לרגע ולבסוף נכנס לחדרו, וראה שרבו עומד מעוטף בטליתו ומתפלל בדביקות עצומה, החסיד הנ"ל נשאר קפוא נרעש ממראה עיניו, פחד ורעדה אחזוהו ולא היה יכול להוציא הגה מפיו, כשהרגיש רבו שאחד נכנס לחדרו הגביה הטלית מעל פניו, וראה את חסידו המובהק עומד נבוך, פנה אליו ואמר: כן מאטיש, כשלא מתפללים עם הציבור מוכרחים להתפלל ביחידות במוקדם, וצוה לו באזהרה שאסור לו לגלות ממה שראו עיניו.

גם אלו שבאו אליו רצה לדחותם שלא יבואו אליו עוד, ופע"א אמר לו חסיד אחד שהוא הביא לו כמה חסידים, אמר לו: על הראשונים אנו מצטערים ואני מטכס עצה איך להפטר מהם, ואתה מביא לי עוד חסידים.

פע"א אמר ברוב ענוותנותו: אסביר לכם במשל למה אלי באים יהודים ונותנים לי כסף רב עבור פדיון נפשם, ואילו אל הרה"ק משינאווא באים ומשאירים כמה פרוטות לפורטה, פעם אחת הייתי בוויען וראיתי אספסוף רב עומדים ברחוב, לשאלתי למה עומדים שם, אמרו לי שיש כאן איזה "טעייאטער", וכאן קונים כרטיסי כניסה לראות את המשחק שישחקו שם, שאלתי אותם, כמה עולה כרטיס, והשיבו לי שזה תלוי באיזה שורה ובאיזה מקום אתה רוצה לקנות, אולם הכרטיס הזול ביותר עולה שלושים ריניש, שאלתי אותם שוב, ומהו המשחק שישחקו שם, וענו לי משחק ה"בעטלער", אמרתי להם עבור לראות משחק ה"בעטלער" משלמים אתם כזה הון עתק, הלא כאן ברחוב יושב לו "בעטלער" אמיתי, ונותנים לו רק כמה פרוטות... הסתכלו עלי האנשים בפליאה וענו ואמרו: אינך מבין, הלא אנו הולכים לראות "בעטלער" מזייף ועל כך צריך לשלם היטב...

פעם אמר: "איך בין אזוי ווי אַ אתרוג מיט אַ שיין געשטעל, כאטשיג סי האט הונדערט פלעקן", ואכן בחג הסוכות היה משתדל ליקח אתרוג עם גידול נאה אף שלא היו נקי ומנומר כולו, ואמר: "איך דארף אַ אתרוג אזוי ווי איך בין".

אחד מהזמנים שגילה טפח מעבודתו בקודש היה כידוע בהושענא רבה ובשמחת תורה שאז היתה שורה בבית מדרשו התעוררות גדולה עד מאוד, לעתים הי' מפסיק באמצע ההקפות כשרקד עם הס"ת, והי' אומר איזה רעיון או חידוש שעלה לו בדעתו או דברי התעוררות מתוך בכיות נוראות, ויהי פעם אחרי שערך ההקפות בהתלהבות אש קודש, כאשר ישב הקהל לסעודת החג, נכנס הרה"ק להחדר שסעדו בו, וראה כי הציבור מתלחשים אחד לחבירו, ניגש אליהם ושאלם על מה הם מדברים, והשיבו לו, שמדברים כי בעת ההקפות היתה התעוררות עצומה עד מאוד, הפטיר הרה"ק באנחה ובענוות חן: "מתוך שלא לשמה", על אף שהדברים יוצאים משלא לשמה – והחוה בידו הק' על לבו – מכל מקום "בא לשמה" – והראה על קהל החסידים – שהיא באה ונכנסת לתוך הציבור המכוונים לשמה.

לוחם מלחמת ה'

ברם, עם גודל ענוותנותו ודרכו הנסתרה בעבודתו הנעלית בינו לבין קונו, כשהגיעו הדברים בעניני חינוך הטהור והיהדות הצרופה, הי' עומד על המשמר בכל תוקף להעמיד הדת על תילה, והי' לוחם נגד כל פירצה בחומת היהדות כשהוא לובש מגן ושריון ויוצא למלחמה בעוז ובגבורה, ואכן גדולי וצדיקי הדור ראו בו מנהיג דגול בישראל והעריצוהו ביותר, והעמידוהו בראש הלוחמים בהשכלה הארורה.

לפעמים אף היה מצוה שיקראו לפניו את החדשות מהעתונים, והביע דעתו בזה שכל מנהיג חייב לדעת מהנעשה בעולם, ובעיקר בעניני היהדות כדי שיוכל להחזיק את עדתו ולמנעם מלהסחף ברוח הזמן החדש שהחל להתפשט אז ברחבי פולין וגאליציע.

מפורסם ביותר הערכתו של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע אליו, ובעת כינוס הרבנים הגדול בלעמבערג שבה הוחלט על יסוד הארגון "מחזיקי הדת" יחד עם הגאון ר' שמעון סופר מקראקא זצ"ל, כיבד אותו והושיבו על ידו לפני כל זקני האדמורי"ם והגאונים שהשתתפו שם, וכיבדו לשאת דבריו, ואכן הי' מראשי המדברים באותו כינוס גדול, על אף שהי' אז אברך צעיר לימים, הכינוס נמשכה לכמה ימים והוצרכו להישאר שמה על שב"ק, והוא נתכבד להתפלל לפני התיבה במעמד כל גדולי גאליציע ותפילתו עשתה רושם.

ביותר אפשר ללמוד על דאגתו הכבירה אודות חינוכם הטהור של הצעירים, מתפילת ה"יהי רצון" שחיבר בערב פסח תרס"ט, בעת אשר שרף הספרים החיצונים והמשכילים, אשר אסף מאת הבחורים, בזמן ביעור חמץ, ובא לביתו ואמר ה"יהי רצון" וכתבו, ואמר: חפצי שיבוא בדפוס, ונעתיק אות באות מכתי"ק: "יהי רצון מלפניך ד' אלקי ואלקי אבותי, כשם שאנוכי באתי לבער את ספרי החיצונים והמשכילים אלה, כן יסיר את הצפוני מזרע ישראל, וביותר מן הבחורי חמד אשר ההשכלה מצאו קן בלבם ובמוחם והיצר מבלבל מחשבות, בעל הרחמים ירחם עליהם ויטע בקרבם אמונת הבורא ואמונת הצדיקים כדה"כ ויאמינו בד' ובמשה עבדו, ועתה בזמן ביעור חמץ אשר הוא עת מוכשר על זה לגרש ולבער את השאור שבעיסה הטמון בקרבנו, יעלה תפלה זו לרצון לפני אדון כל, אמן כן יהי' רצון".

עטרת ישוע"ה

כמו כן הי' יודע לפועל ישועות בקרב הארץ, ועובדא הוה שפע"א חלתה אשתו של חסיד אחד במחלה הידועה, ומכיון שאצל הרה"ק הי' ידוע שב"פורים טיש" אפשר לפעול ישועות, על כן ניגש להרה"ק באמצע הטיש להזכירה לרפואה שלימה, ענה ואמר: כל זמן שאני חי לא יארע שם דבר, וכך הוה.

סיפר ר' רפאל שפירא שכשנקרא לצבא הפולני, הוא אץ אל הרה"ק וביקש את ברכתו להתפטר מצרה זו, אמר לו הרה"ק: אל תדאג תיפטר מהצבא בגלל מכנסיים, הדברים לא הובנו ע"י ר' רפאל, עד שבבואו למחנה הקלט של הצבא הפולני, לא הצליחו להתאים לו זוג מכנסיים ושלחו אותו לחפשי, ויהי לנס.

מסופר על איש אחד שרצה לעלות לארה"ק, ולפני נסיעתו לארץ בא להיפרד מהרה"ק, אמר לו הרה"ק: בעת צרה תיזכר בדמותי ותינצל, לימים חלה במחלת הקדחת, המחלה תקפה אותו בצורה קשה מאוד והרופאים התייאשו מחייו, תוך כדי איבוד ההכרה חלם שהוא רואה את הרה"ק, הניח אפרים את ראשו על לב הרה"ק ואמר: אני הולך למות והרה"ק הבטיח לי שאם אזכר בדמותו אינצל, שם הרה"ק את ידיו על ראשו ובירכו שאמנם יינצל, וכך הוה שהבריא לתדהמת הרופאים.

בדזיקוב הי' גר יהודי משכיל ואליעזר מונהייט שמו,

פע"א נזדמן לשם כשהיו מסובין לסעודת יומא דהילולא של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, פנה אליהם המשכיל ושאל: האם כבר יש עוד יאהרצייט, שמע ר' יהושע ואמר: לו שמעת בקולי היית נותן סכום גדול לחסידים, המשכיל נענה לו ונתן, למחרת ראה אותו הרה"ק מחלון ביהמ"ד, קרא לו שיבוא להתפלל אתו בצוותא, המשכיל סירב ואמר שכבר התפלל, אולם הרה"ק עמד על דעתו שיכנס לביהמ"ד, לאחר התפילה רצה לעזוב שכן יפסיד את עסקיו, אולם הרה"ק עכבו, אח"כ אמר לו: סובר אתה שנטפלתי אליך ובחינם עכבתיך, דע לך שרואה אני מלחמה גדולה (זה הי' בשנת תרס"ח, שש–שבע שנים לפני מלחמת העולם הראשונה) בתוך המלחמה אני רואה אש ופצצות, בתוך האש הצולבת וירי התותחים אני רואה אותך, הזכר נא בי ותינצל, ואכן כך הוה ר' אליעזר מונהייט השתתף במלחמה האכזרית כחייל בצבא האוסטרי, הוא היה בקרב הנורא שנתפרסם בשם קרב קראשניק (ע"י לובלין) ועשה כדברי הרה"ק והעלה את דמותו לפניו ואכן היה מן החיילים המעטים שניצלו מהקרב הנורא.

סיפר נכדו של הרה"ח ר' ברוך נוסבוים שזכה לשמש בקודש עוד אצל אביו ר' מאיר מדזיקוב בעל ה"אמרי נועם", ר' ברוך עסק במסחר של ביצים כשיצא הספר "אמרי נועם" ביקש ר' יהושע שיסע בערי הסביבה ויפיץ את הספר, סירב ר' ברוך באמרו שיש לו מלאי גדול של ביצים ועליו למכור את המלאי, אמר לו ר' יהושע מהו מחיר הביצה, השיב לו ר' ברוך: שתי אגורות, אמר לו ר' יהושע: ואם תמכור בחמש התסע, הלה השיב בחיוב, אמר לו הרה"ק: מכור תמכור בחמש, לאחר יומיים באו אליו סוחרים וקנו את המלאי במחיר שקבע הרה"ק, על אף שהשער יום קודם לכן הי' רק של שתי אגורות.

משפחה אחת מדזיקוב השתדכה עם משפחה מבארנוב, לפני שיצאו מדזיקוב באו לבקש את ברכת הרה"ק, אמר להם: שמעו לעצתי אל תסעו היום, תסעו למחר, ברם, אצה להם הדרך להספיק להגיע לחתונה ולא שמעו בקולו, מיד כשיצאו אירעו תקלות שונות, כשתיקנו תקלה אחת באה תקלה אחרת, עייפים וכעוסים חזרו לדזיקוב, ונסעו רק למחרת היום.

מפני הרעה נאסף הצדיק

בימיו האחרונים ראה בעיניו הק' את אשר יקרא באחרית הימים לאחר פטירתו, לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה קרא פע"א לחדרו אחד מחסידיו, ואמר לו בדיוק את השנה והחודש שבו תפרוץ המלחמה, גם יעץ לרבים מחסידיו לעבור לארצות אחרות מבלי להגיד סיבה למה, ורק אחרי שנים רבות ראו שעי"ז ניצלו מגיא צלמות, ופע"א אמר בזה"ל: "אני שומע את היריות והם מצלצלות באזני".

ובשנתו האחרונה לימי חייו ביום הושענא רבה טרם שהתחיל החרוז "אדמה מארר", אמר בלשון קדשו: "דער טאטע ז"ל פלעגט זייער שטארק ווייגען ביי הושענא נפש מבהלה, ווייל ער האט געזאגט, ווייל ער איז געווען א גרויסער פחדן, און איך ווייס ביי הושענא פירות משדפון, פירות אלו הבנים, אז די קינדער זאלן נישט גיין קראכצן, זיי זאלן בלייבין אידן", הדבר היה לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה, הגם שכבר דיברו על מלחמה, עוד לא העלה איש על דעתו כי בעקבות המלחמה יפרקו צעירים רבים את עול התורה והמצוות מעליהם, אולם הוא כבר הרגיש העתיד לבוא בעולם, והרעיש עולמות על זה בדברי תורתו.

פע"א קרא לחדרו אחד מחסידיו, ואמר לו בדיוק את השנה והחודש שבו תפרוץ המלחמה, גם יעץ לרבים מחסידיו לעבור לארצות אחרות מבלי להגיד סיבה למה, ורק אחרי שנים רבות ראו שעי"ז ניצלו מגיא צלמות, ופע"א אמר בזה"ל: "אני שומע את היריות והם מצלצלות באזני".

באותו הזמן הי' מאוד מודאג מהמלחמת העולם שאותה חזה מראש והרבה לדבר על תוצאות המלחמה, ובר"ח ניסן שנת תער"ב שנה אחת קודם פטירתו כשערך את שולחנו הטהור בסעודת ראש חודש, באמצע הסעודה נענה הרה"ק אל הציבור ואמר: "איך זעה דא זיצן אלע זעלנערס, נאר איך בעט אייך איהר וועט דאך חלילה דארפן עסן טריפות, בעט איך אייך אז כאטשיג דע ביינער זאלט איר נישט באלעקן", הדבר הי' אז לפלא גדול שלא הי' שם אף חייל אחד, אולם כעבור שנים מספר בפרוץ מלחמת העולם הראשונה נתגייסו יהודים רבים אל הצבא, ואז נתבררה כוונת קדשו למפרע.

בשנים האחרונות לחייו הי' חלוש מאוד, והי' שבתות שלא הי' יכול לערוך שולחנו הטהור, בשנתו האחרונה יעצו הרופאים שיסע למעייני הרפואה, אבל הוא סירב למרות הפצרותיהם של משפחתו באמרו שאביו הק' גם לא רצה לנסוע עד שהוא הבטיח שיחזור אותו לדזיקוב, אבל הוא אינו רוצה להכביד על בנו, חולשתו התגברה מיום ליום ועם כל זאת התמסר כולו להנהגת חסידיו עד יומו האחרון.

זמן קצר לפני פטירתו חדל לומר תורה בפני חסידיו, והרבה לדבר על עניני הסתלקות הצדיק מן העולם, ובשב"ק פר' ויגש י"א טבת שנת תרע"ג חשכה השמש בצהריים ונשבה ארון הקודש במעמד בני משפחתו וחסידיו, והוא בן ס"ה שנים, הלוי' התקיימה במעמד רבבות אלפי ישראל ובראשם גדולי פולין וגאליציע והוטמן באהל רבני דזיקוב אצל אביו.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה, הלא המה ספריו הקדושים, וביניהם חיבורי קונטרסים שחיבר בהיותו צעיר לימים: "עמק הלכה" הנ"ל, קונטרס "תוספת מצוה" פלפול עמוק על סוגיא דבל תוסיף, קונטרס "דרך מלכים" י"ב סעיפים בענין כדרך שמלכים אוכלים, קונטרס "קדושה משולשת" על עניני קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא, וספריו הקדושים "עטרת ישועה" על התורה ומועדים, וכן "שו"ת עטרת ישועה".

י"ב טבת

הרה"ק רבי משה מפשעווארסק זי"ע
[בעל "אור פני משה"]

מתולדותיו

נולד להוריו שהי' תמימים וישרים יראי ה' אשר גדלו אותו לתורה ויר"ש, עוד בימי עלומיו התחיל רוח ה' לפעמו ודבק בהרה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע אשר הי' רבו מובהק, ונתקשר אליו ולאורו נסע ונתעלה במעלות התורה והחסידות, מתחלה הי' מלמד לתינוקות של בית רבן והי' רגיל להתענות למען יצליחו תלמידיו בלימוד התורה, וקבע מכון שבתו בק"ק פשעווארסק בארץ גאליציען, אשר בעיר הזאת ישב גם הרה"ק ר' אברהם משה מפשעווארסק זי"ע הנקרא "דער ערשטער רבי ר' משה" ונתקשרו בעבותות אהבה ועל ידו נתקרב גם ר' אברהם משה לרבי ר' אלימלך זי"ע.

את פשטותא דמשה

הי' לו ניצוץ קדוש מרבינו משה אלשיך הקדוש זי"ע, וגם הי' רגיל להתגלות אליו, כמו שכותב עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בהסכמתו על ספרו הק' אור פני משה וז"ק: "והי' לו מדריגה שהרב הגאון המנוח מוהר"ר משה אלשיך זלה"ה נתגלה אליו, וזה הי' מנעורו וכו' ודבר זה נתגלה להחוזה ע"י מעשה שהי', כי בימי עלומיו הי' רגיל החוזה להתענות הרבה, ולסגף עצמו בסיגופים קשים, ופ"א נתגלה האלשיך הק' להרה"ק מהר"מ מפשעווארסק ואמר לו "היות שהנך ניצוץ מנשמתי על כן מחויב אתה לשמוע בקולי, ובכן הנני מצוה עליך ליסע אל הרבי מלובלין ותגיד לו בשמי, כי די ומספיק לו בסיגופים שסיגף את עצמו עד הנה, ומכאן ואלך יחדול מזה". וגם רוב ספרו מיוסד ע"פ דברי המהר"ם אלשיך הק' כמו שכותב הרה"ק ר' אפרים זלמן מרגלית זי"ע, בהסכמתו על ספרו הק' אור פני משה וז"ל: ושמתי פני לספר הלז ודרכיו ראיתי כי שקולים הם בשקל הקודש ויסודתם בהררי קודש על ראמות וגביש בניות ברמה ורומו של עולם רבינו הקדוש הגאון מוהר"ר משה אלשיך ז"ל.

ספרא רבא

סופר סת"ם הי' ונודע שפרשיותיו נכתבו בקדושה ובטהרה יתירה, ולא דיבר באמצע הכתיבה אפי' לשון הקודש, וצדיקי הדור מסרו עצמם להשיג פרשיותיו ומזוזות שלו, הרה"ק ר' אלימלך הי' לו תפילין משלו וגם שלח תלמידיו לקנות אצלו תפילין, הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשא זי"ע הי' עני ואביון, והשתוקק מאד לפרשיותיו, ואסף פרוטה אחר פרוטה עד שהי' לו רענדל והלך לפשעווארסק והלך למהר"מ לבקש שיכתוב עבורו פרשיות וכשהגיע אצלו אמר לו ר' משה, אליהו הנביא כבר הזמין עבורך הפרשיות, וכבר כתבתי הפרשיות והרענדל תקח בחזרה. וידוע שהי' כותב לכל אחד סת"ם כפי שורש נשמתו של המבקש, ומסופר בזה שהרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע נתן לאחד מחסידיו מגאליציע כסף וביקש ממנו שכאשר יבוא אליו עוד פעם יסע דרך פשעווארסק ויאמר לו לר' משה שהוא בא בשליחותו ויכתוב לו מזוזה עבורו, והחסיד עשה השליחות, וניצל את ההזדמנות והזמין גם עבורו מזוזה, וכאשר בא לרבי ר' ברוך ונתן לו המזוזה, הביט ר' ברוך על המזוזה ופניו נשתנו ושאל את החסיד אם אמר לו שהמזוזה הם עבורו, וענה החסיד כן, הלך רבי ר' ברוך בחדרו הלוך ושוב ושאל שוב להשליח אם בטוח שהמזוזה היא עבורו השיב הזמנתי מזוזה אחת גם לעצמי אולי נתחלפו, והוציא את המזוזה, וצהלו פניו ואמר אכן זוהי המזוזה, שנכתב עבורו והשני' נכתבה בשבילך, ויודע שהבטיח כי סת"ם אשר יצאו מתחת ידיו יהי' כשרים לעולם ועד, ומסופר שאחד הי' לו תפילין שנכתבו ע"י, ובעת בדיקתן מצא הסופר אות שנראה כאלו נפסקה, ביקשו שיוסיף דיו, אבל הסופר מיאן לעשות, כי נתיירא לנגוע בכתב יד קדשו של ר"מ, ופנה לסופר אחר, וגם הוא לא רצה, הלך אצל סופר אחר ולא גילה לו מי הי' הסופר, וכאשר רצה הסופר לתת עוד דיו נפל ספר מהארון על השלחן כשהרימו הספר גילו שהנפילה הסירה את האבק מהפרשה ולא הי' נפסק בכלל, ומה גדלו תמיהתם שהספר לא הי' כי אם הספר הק' "אור פני משה". להרה"ק מלובלין הי' לו ס"ת שכתב ר' משה והי' נוהג שכשהי' נוסע לדרך נטל הס"ת עמו כיון שלא רצה לקרות בס"ת אחר, הרה"ק ר"מ הי' פ"א אצל הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע ר' מרדכי ביקשו שיכתוב עבורו ס"ת ולא רצה, ולא רצה להגיד טעמו ואחר הפצרות שהפציר ר' מרדכי אמר לו ר' משה כי לאשר הוא לעת זקנתו, לכן אולי לא יהי' ביכלתו לגמור בעצמו הס"ת, ואין ברצונו שאיש אחר ישלים את זה וגם אינו רוצה שיגזנו היריעות שכבר כתב, הבטיח לו ר' מרדכי אשר הוא בעצמו יגמור כל הס"ת ור' משה במכיון משך זמן כתיבת הס"ת במשך ט"ו שנים.

אשכבתי' דרבי

נסתלק לשמי מרום ביום י"ב טבת תקס"ו, ומנוחת קדשו בפשעווארסק, רבים באו להשתטח על קברו לשפוך שיחם, וידוע שכאשר נחלה רביה"ק זי"ע ואחרי שהוטב קצת מצבו שלח את הרבנית להתפלל על קברי צדיקים בארץ פולין ובקש ממנה שאם ביכולתה אז לכל הפחות תיסע לג' מקומות הק' ציוני הקדושים של תלמידי בעשטה"ק ואחד מהם הי' ציונו של הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע.

מורשתו הרוחנית

אחרי פטירתו נמצאו הרבה כתבי ידות, שלא הי' ברצונו שיודפס בחייו כמו שמזכיר זאת הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע בהסכמתו על הספר, ונתעטר בהסכמותיהם של מ"ט מגדולי וצדיקי הדור.

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ויתן לך את ברכת אברה"ם

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה אברהם בראך הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

שהשמחה במעונו, רוממות קל בגרונו

שמחת הולדת נכדתו תחי' למזל טוב

אצל בנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד

עומד תמיד לימינינו, למען הרחבת גבולי קדשינו

מוה"ר יחזקאל שרגא בראך ני"ו

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו

ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות בני ברק יצ"ו

חודש טבת

הנה החודש הזה מזלו גדי וטבעו הקפיצה, וכמו ששנינו (בבא קמא נא, ב) הכלב והגדי שקפצו מראש הגג, וכן היתה מלחמת החשמונאים עם היוונים ענין קפיצה למעלה מהטבע וממדריגתם, קומץ אנשים נגד עם רב כחול אשר על שפת הים מזוינים בכל תכסיסי מלחמה, כי זה הזמן מסוגל לאחוז במעלות רמות ונשגבות אף שנפלו ממנו ומסוגל לקפיצה כזו, וע"כ בימי היוונים הצליחו החשמונאים בקפיצה זו וזכו לנסים ממעלה מעלה, וכן נשאר לדורות שמי שיקבל עליו עבודת ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאוד אף שהוא איננו ראוי לכך ועדיין לא הגיע למדה זו יצליח בכל קפיצתו זו.

(שם משמואל)

◆◆◆

על כך אמרו בזוהר (זח"ג רע"מ, רנח ב), על הפסוק "והמים היו הלוך וחסור עד החודש העשירי", דא טבת, שהוא סוד ניסוך המים בחודש תשרי, ששבעים הקרבנות שכנגד שבעים אומות הולכים ומתמעטים, והשפעת האומות הולכת ומתמעטת עד חודש טבת, שאז מתעורר השי"ת לנצח את האומות העולם מצד מעשיהם הטובים של ישראל, ואז יהפך צום העשירי לששון ולשמחה.

(מאיר עיני חכמים)

עשרה בטבת

ועוד טובה גדולה עשה הקב"ה עם ישראל, כיצד שבעשרה בטבת היו ישראל ראוין לגלות מירושלים, שכן הוא אומר (יחזקאל כד, ב) "בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה" וגו', מה עשה הקב"ה, אמר, אם יוצאין עכשיו בצינה הם מתים, מה עשה, המתין להם והגלה אותם בקיץ וכו', וזהו שנאמר (דניאל ט, יד) וישקוד ה' על הרעה הוי אומר אף זה טובה.

(מדרש תנחומא תזריע ט')

◆◆◆

בתשובות הגאונים ז"ל – שאפילו אילו חל זה הצום של טבת בשבת עצמו לא היינו יכולין לדחותו ממנו כלל, לא להקדים ולא לאחר, והיינו מתענים אותו ביום השבת עצמו, כיום הכיפורים שחל להיות בשבת, משום דכתיב בו (יחזקאל כד, ב) "בן אדם כתב לך את שם היום את עצם הזה" כמו שכתוב בתעניות של יום הכיפורים "בעצם היום הזה", אלא שלעולם אינו חל ביום השבת.

(תקון יששכר)

◆◆◆

י' טבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה, וכתיב באבודרהם, דאם אפשר היה שחל יו"ד טבת בשבת היו צריכים להתענות בשבת וכו', ויש להבין, הלא יו"ד טבת לא היה רק התחלת מצור העיר, ועד שתי שנים ומחצה לא נחרבה, וקשה חורבנה מסתמא מן התחלת המצור, ולמה ט' באב אין דוחה שבת, ועי' בגמ' (עירובין מ:) בענין ט' באב שחל בערב שבת אין משלימין, ויו"ד טבת בערב שבת משלימין, והיה דוחה שבת. ונראה לבאר, דהנה הטעם שקבעו תענית על מצור ההוא, הלא היתה ירושלים כמה פעמים במצור, רק הטעם הוא, דמה שהיתה העיר בטירדת המצור שתי שנים ומחצה, זו מחמת שבאותו יום שסמך מלך בבל למטה על ירושלים, כמו"כ ישבו בי"ד שלמעלה, אלו מימינים אלו משאילים עד שגברו המשמאילים ונחרב הבית. והנה אין לך שנה שאין קללתה מרובה מחבירתה, וכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי ריש יומא) נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש חורבן חדש, וזהו בכל פעם כשהגיע אותו יום של עשרה בטבת, שהתחיל אז למעלה משפט החורבן, כמו כן בכל דור ודור יושבין בי"ד של מעלה וגוזרין החורבן של כל שנה ושנה. ודבר זה מרומז קצת בספר הקרניים (להגה"ק ר"ש מאוסטראפלי) עיין בפירושו הנקרא "דן ידין" בענין חודש טבת (מאמר ו'), וידוע דעל צרה שעברה, כמו יום שמת בו אביו ואמו, אין אנו מתענין בשבת, אבל תענית חלום מותר להתענות (עי' או"ח סי' רפ"ח), דבשביל עונג שיש לו שמבטל צרה העתידה לבוא עליו לא מעונה הוא, הלכך תענית תשעה באב דזהו רק על צרה שעברה לא דחו שבת, אבל תענית י' טבת זהו על ביטול צרה העתידה – עונג הוא והיה דחי שבת.

(תורת משה להחת"ס – פר' ויקרא דרוש לז' אדר)

בית המדרש
בית מנחם צבי
נתייסדה ע"י כ"ק מרן רביה"ק זיע"א

דקהל
יטב לב דסאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד

קול צהלה ורנה שפתינו אז תרנה
ברכת מצל מאד

בגילה רנה שמחה וצהלה, תבענה שפתותינו שירה ותהלה, רון שיר ושבח דא שירתא, כסא מלא על כל ברכתא, ברכת מזלא טבא בשפה ברורה, קדם ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מדה ומעלה, יקר רוח ולב טוב, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ובפרט בלב ונפש לבית מדרשינו המפוארה,

ה"ה ידידינו היקר איש חי ורב פעלים, את קרן
בית מדרשינו להרים, כל מדה ומעלה אצלו מצומדים

מוה"ר
יחזקאל שרגא בראך
הי"ן

פרנס החודש בבית מדרשינו

מזלא טבא וגדיא יאה

לרגל השמחה הגדולה השורה במעונו

בהולדת בתו תחי'
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַת אַבְרָהָ"ם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ

ברכת מזל טוב מיוחדת למעלת כבוד אביו ה"ה ידידינו עוז
אדיר המעשים ונזר הפעולות לכונן את בית חיינו, כש"ת

מוה"ר **אברהם בראך** הי"ו
יו"ר הנהלת בית מדרשינו המפואר

והברכה אחת היא להעטרת זקנים ה"ה אביו הרבני החסיד
המפורסם בעוצם פעולותיו, לטובת קהלתינו הקדושה הן הן נפלאותיו
מוה"ר **שמואל חיים בראך** הי"ו
מפארי ונכבדי אנ"ש בארא פארק יצ"ו

וחותנו האי גברא רבא ויקירא, איש אהוב ונערץ על הבריות
לשם ולתפארה, עושה ומעשה לטובת קהלתינו הק'
מוה"ר **חיים יושע געלבשטיין** הי"ו
מיקירי ונכבדי קהלתינו הק' וויליאמסבורג יצ"ו

וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּי"ם לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ

ברכת מזל טוב מיוחדת למעלת כבוד חותנו ה"ה ידידינו עוז
אדיר המעשים ונזר הפעולות לכונן את בית חיינו, כש"ת

מוה"ר **חיים יודא גאלדשטיין** הי"ו
מפארי עסקני בית מדרשינו בכל לב ונפש

והברכה אחת היא להעטרת זקנים ה"ה אביו הרבני החסיד
המפורסם בכתר שם טוב, לטובת קהלתינו הקדושה הן הן נפלאותיו
מוה"ר **משה דוד גאלדשטיין** הי"ו
מיקירי ונכבדי קהלתינו הק' וויליאמסבורג יצ"ו

וחותנו האי גברא רבא ויקירא, איש אהוב ונערץ על הבריות
לשם ולתפארה, אדיר הפעולות ונזר המעשים לטובת קהלתינו הק'
מוה"ר **חיים הלוי העללער** הי"ו
מיקירי ונכבדי קהלתינו הק' וויליאמסבורג יצ"ו

וזאת הברכה, מאלקי המערכה, שיזכה לרוות רב תענוג ונחת מכל יוצ"ח בתפארה, מתוך אושר ועושר בלי העמדה והערכה, בנים כשתולי זיתים סביב בחדוה דקדושה, עדי עד לשם ולתפארה, ויזכה להמשיך בפעולת הקודש בעוז ותעצומות, רב ברכות ושובע שמחות, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, עדי נזכה לביאת משיח הולך תמים.

לך ענו שירה בשמחה רבה, בהוקרה והערצה
הנהלת ביהמ"ד

קידושא רבא
יתקיים בעז"ה בשב"ק פרשת ויגש
בבית מדרשינו

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת

זמירות שבת (א)

◇ ענין זמירות שבת ◇

ענין זמירות שבת

לאתערא שירה וחדוה בפתורא

ובשבת בכל מלוי צריך לאתוספא מחול על הקדש, בין במאכליו ומשתיו, בין בלבושיו, בין בהסבתיה, דצריך לתקנא ליה מסבה שפירא בכמה כרים וכסתות מרקמן, מכל דאית בביתיה, כמאן דתקין חופה לכלה, דשבתא איהי מלכתא ואיהי כלה, ובגין דא הוו נפקי מארי מתניתין ערב שבת לאקדמותי לארחא, והוו אמרי באי כלה באי כלה, **'צריכין לאתערא שירה וחדוה בפתורא לגבה'.**

(זוה"ק – פרשת עקב דף ערב ע"ב)

אמר רבי חמא בר חנינא להגיד שבחו וגדלו של הקב"ה, אע"פ שיש לו אלפי אלפים ורבוא רבבות כתות של מלאכי השרת שישרתוהו וישבחוהו, **אינו רוצה אלא בשבחן של ישראל**, שנאמר ברוב עם הדרת מלך. ואין עם אלא ישראל, שנאמר (ישעיהו מג, כא) **עם זו יצרתי לי למה בשביל שתהלתי יספרו.** וכן הוא אומר (תהלים מז, י) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם, **אמר רבי סימון אימתי נתעלה שמו של הקב"ה בעולמו, בשעה שישראל נאספין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ונותנין שבח וגדולה להקב"ה.** ואמר רבי ישמעאל באותה שעה הקב"ה שמח ואומר למלאכי השרת, באו וראו עם שיצרתי לי כמה משבחים הם אותי, באותו שעה מלבישים הוד והדר, לכך נאמר ברוב עם הדרת מלך.

(ילקוט שמעוני – משלי יד אות תקנא)

שמור את יום השבת לקדשו: יתברך הא–ל וישתבח הנותן ליעף כח לעשות חיל קדושת שבת ראוי לעטרה בכל מיני עטורין **ולזמר בכל מיני זמירות אשר גם חכמים יגידו כי שב"ת היא ר"ת ב'הכנסת ש'בת ת'זמר. ב'יום ש'בת ת'שורר.**

(הנהגות צדיקים לר"ד לידא - הנהגת יום השבת)

כלחו פרחין בכמה רננות

בתיקוני הזוהר (דף פד), ושבת צריך לתקנא פתורא בארבע רגלין כגוונא דלעילא, דאתמר ביה (יחזקאל מא, כב) זה השלחן אשר לפני ה' וכו', **דכלחו פרחין בפתורא קדם ה' בכמה רננות. מכאן רמז לזמירות על השלחן בשבת.**

(אור ישראל, להמגיד מקאזניץ - על תקו"ז שם)

מכאן שיש לרנן בשבת

כתיב (בראשית ב, ג) ויברך אלקים את יום השביעי, אין אנו יודעים במה ברכו, אלא ממה שאנו רואים בקללות שקלל איוב את יומו וכו', וכל מה שאמר איוב בקללה יש לומר להיפך גבי שבת לברכה, באיוב כתיב (איוב ג, ז) אל תבוא רננה בו, **מכאן שיש לרנן בשבת בשירות ותשבחות.**

(ספר חסידים - אות תתשמז)

מקור ענין זמירות בסעודת שבת

'ביום השביעי כטוב לב המלך ביין' (אסתר א, י), אטו עד השתא לא טב לביה בחמרא, אמר רבה, **יום השביעי שבת היה, שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי**

תורה ובדברי תשבחות, אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות.

(מגילה יב:)

מצוה לזמר ולשמוח בסעודת שבת

מצוה שישב וירנן שבחות, שנאמר (תהלים צב, א–ב) 'מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון'. ויש לשמוח בשבת בפקודי ה' ישרים משמחי לב.

(ספר חסידים - אות רעא)

לזמר ולספר במעלת השבת

'מנהג טוב לזמר בשבת לילה ויום, איש איש על שולחנו לכבוד שבת, ולספר במעלת השבת, וכמה היא חביבה לפני המקום, וישבח לבוראו שחננו בה במתנה חשובה וטובה, שהיא עונג ונופש וקיבול שכר על נפישו ושמירתו'.

(מנהג טוב [מנהגי אשכנז בערך בתחילת ה' אלפים] אות לז)

לשורר בשבחות וזמירות המשובחים

יש לו לאדם, לרנן בשבת בשירות ותשבחות, ולשמוח בשבת בפקודי ה' ישרים משמחי לב

(ספר חסידים אות רעא), **ומכאן נהגו לשורר ולזמר בסעודות שבת, בשבחות ובזמירות המשובחים המתוקנים לכך, ובודאי שזהו כבוד שבת קודש**, וכבוד הסעודות הקדושות, כי מלוין המלך הקדוש יתברך בכניסתו וביציאתו.

(יש נוחלין – אוהרת שבתות ויו"ט פ"ד הגה אות לו)

אותן שבלשון ארמי משובחים

אותם פיוטים שהם בלשון ארמי משובחים יותר לאמרם.

(היעב"ץ בסידורו – מוסך השבת אות לא / ועי' בשו"ת תורה לשמה סי' מט)

לכן עלינו לשבח ולפאר לעטר זר תפארה. **בנועם זמירות ושבחי שבת יותר מימות החול בכפלי כפליים ועצומו של יום גורם עתה. לפאר ליוצרנו על שם כבוד מלכותו המתגלה עתה ביום השבת קודש. ולתת פאר וכבוד לשמו הגדול יתברך ברוב עוז וחדוה בגודל אור המאיר עלינו.**

(סדורו של שבת – שורש ה ענף א עלה א)

וישורר בנעימות, קול לו קול אליו, כל אחד ואחד, לכבד את ה' מהונו, אל תקרי מהונו אלא מגרונו (רש"י משלי ג, ט), כי לעת מצוא הוא בשבתות וימים טובים וראש חודש, בהגלות מאורות השמים להאיר על הארץ, שסימנם 'שיר', ולהם בדם נאה להודות ולזמר, **ובזה יזכו המקיימים שיחיה חלקם בחיים, חי עולמים עולם הצפון, עין לא ראתה, בעלמא דאתי לעולם שכולו ארוך על שלחן ערוך.**

(תקוני שבת - סדר ליל שבת)

שבת בשבתו

ענייני שבת בקודש בפרשת השבוע

לקשר ימי החול בשבת שתהיה עבודתינו להשי"ת בבחי' יראה הבאה מתוך אהבה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני. נקדים לפרוש הפסוק בתהלים וכיראתך עברתך כו'. דהנה הבורא ברוך הוא אין שייך בו שום יראה **רק היראה הזאת יש לו להשם יתעלה שמתיירא שלא יחטא האדם מחמת אהבתו שאוהב את האדם להטיבו באחריתו כי דרכו יתברך להטיב לכל ברואיו ולכן מתירא שלא יחטא. ונמצא יראת הבורא ברוך הוא היא יראה מתוך אהבה** וכן העונש שמעניש לאדם הוא גם כן מחמת שרוצה להטיבו באחריתו. וזהו פירוש את שבתותי תשמורו ולכאורה היה לו לומר את שבתַי תשמורו מה זה כפל התוו"ן. ונראה **כי השבת הוא רק אהבה והאדם צריך לקשר ימי החול בשבת כי ימי החול הם יראה** וכתבנו שהיראה צריכה להיות מתוך אהבה. **ולכן מטעם זה אנו מונים ימי החול על ידי השבת היום יום ראשון בשבת וכן כל יום ויום כדי לקשר השבת בימי החול שגם בימי החול יהיה אהבה ויהיה יראה מתוך אהבה.** וכשהיראה היא מתוך אהבה אזי גם ימי החול נקראים שבת כי הם גם כן מדרגות אהבה. אבל אינם כמו השבת עצמו כי השבת הוא רק אהבה לבד אבל ימי החול הם יראה מחמת אהבה וזה נקרא מקצת שבת. וזה רמז בפסוק את שבתותי כו' רוצה לומר שני שבתות היינו ימי החול ויום השבת כו' וזהו פירוש ויאמר בי אדני רוצה לומר גם הדין דשם אדני רמז על הדין הוא גם כן לטובתי כנ"ל וכיראתך עברתך והכל הוא לטובה כדי להנחיל שכר טוב לעולם הבא ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

נועם אלימלך

בכל יום שב"ק יאמר תיקוני שבת וזמירות **והוא תיקון גדול לזמר ולהכרית חלאת הזוהמא והס"א ר"ל.**

(הנהגות מרבי ישראל דוב מווילעדניק – אות ט)

בכתבי הק' של ר' פנחם מקאריץ זצ"ל מ"כ שאם אדם זוכה למלבושי שבת ויו"ט (דהיינו ברוחניות) **אז** סר ממנו כל בחי' הרע והקליפות, **ולמלבושי שב"ק אדם יכול לזכות ע"י שירות ותשבחות לה'** וכו'. ובשביל שהרינה הוא ענף ממצוות אהבת השם (כמובא לעיל מההרדים) לכן קודם שמתחיל לשיר ולזמר בכל פעם יאמר: **הריני מזמין את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי ולשיר לפניו שירת דודים לקיים מ"ע ואהבת את ה' אלקיך, ומצות עשה מפי הקבלה כבד את ה' מהונך, וארז"ל אל תקרי מהונך אלא מגרונך, ויאמר לשם יחוד וכו'.**

(שלחן הטהור, מבעל שו"א – מאמרי שבת קודש דף רסא ע"ב)

ויזהר האדם לכבד את ה' מהונו ומגרונו לזמר זמירות ושבחים על השולחן וז"ל הזוה"ק (פרשת עקב דף רעב:) ובשבת בכל מלוי צריך לאתוספא מחול על הקדש, בין במאכליו ומשתיו, בין בלבושוי, בין בהסבתיה, דצריך לתקנא ליה מסבה שפירא בכמה כרים וכסתות מרקמן, מכל דאית ביתיה, כמאן דתקין חופה לכלה, דשבתא איהי מלכתא ואיהי כלה, ובגין דא הוו נפקי מארי מתניתין ערב שבת לאקדמותי לארחא, והוו אמרי באי כלה באי כלה, **וצריכין לאתערא שירה וחדוה בפתורא לגבה** וכו' עכ"ל. [תרגום: ובשבת בכל דבריו צריך להוסיף מחול על הקודש בין במאכליו ומשתה בין בלבושין ובין בהסבותיו שצריך לתקן לו וכו', **וצריכים לעורר שירה ושמחה על השולחן**].

(יסוד ושורש העבודה – שער השמיני פ"ו)

על ידי גוף הזמר והניגון שמנגנין לפני הקב"ה בשבתות וימים טובים, עי"ז נעשה מזמר בחינת זמיר עריצים ומכריתין הקליפות, כי ברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור. ועיקר הנ"ל הוא בשבת קודש, כי שבת הוא שטנו של עש"ו גימ' שלו"ם, ושבת נקרא ג"כ שבת שלו"ם, ואז נתבטל הכח של עש"ו שלקח מיעקב שעשה עמו שלו"ם, ושלח לו מנח"ה והשליטו עולמות ק"ג מספר מנח"ה וכו'.

(שפת אמת, ברעזאן - פרשת ויגש עה"פ ויאמר אלקים)

ועקימת שפתיו הוי מעשה, שמה שאומר שירות ותשבחות בשבת בדחילו ורחימו, הוא מכפר לו עון המעשה.

(מאור ושמש - פרשת החדש בד"ה ונראה)

כלל גדול אמרו בשבת (שבת סז:). היינו **שמצוה לזמר בשבת שירות ותשבחות יותר מבחול,** ע"ד (תהלים ל, יג) למען יזמרך כבוד ולא ידום, וזה כלל גדול אמר"ז בשבת.

(שמע שלמה, קארלין - ח"א אות קח)

בימי מועדים וחגי השמחה, יאמרו בבתי הכנסת פיוטים נאים מחברת קדש בחרוזים לכבוד ה', וגם בבית כאשר יסעד ירנן בשיר רנה בקול תודה, וכאשר עושים כל ישראל בליל פסח, יאמרו ויספרו תהלות ה' ונפלאותיו לבני אדם, וכן **בכל שבת ויום טוב זמירות הוא לה', ובו יגל יעקב וישמח ישראל בעושיו.**

(יערות דבש – ח"א דרוש ג)

איתא בר"מ, שלילית היא יושבת בליל שבת בחשיכה ובעציבו, והגברת מלובשת בלבושין יקירין ובשרגין נהירין, ובעוונותינו שפחה ירשה גבירתה, עד ישקיף וירא, **ולכן בליל שבת לזכרון שמחתה, צריך לעורר שירין ותושבחן על השלחן, למעבד לה סעידו וסמיכו, עד התקיים מקרא שכתוב אקום את סוכת דוד הנופלת בב"א.**

(קינת סתרים - איכה ה טו)

מכיון שהשולחן דומה למזבח, לכן כמו שבכל קרבן היו הכהנים בעבודתם לויים בדוכנם ישראל במעמדם, והמזבח אוכל את החלב והדם המובחר שבבהמה, כך בכל סעודה העניים אוכלים את המובחר, ישראל אומרים דברי תורה, הלויים אומרים פיוטים בניגון, והכהן מברך ברכת המזון.

והוסיף בבאר מרים: מכאן נראה שהמנהג של זמירות בשבת בג' סעודות יש לו טעם ושורש, **וכמו שמלאכי השרת אומרים שירה לפני הקב"ה כשהם ניזונין מזיו השכינה, כן ישראל צריכין להודות לפני הקב"ה ולעסוק בדברי תורה בשעת אכילתן.**

(טעמי מצות, ר"מ הבבלי - מצוה קפא)

בכל שבת כאשר האדם מתגשם בימי המעשה, מזמרין זמירות האר"י ז"ל, להתעורר על ידם לקבל קדושת השבת. לאפוקי כאשר נכנסין מן יו"ט לשבת, אזי אין נצרך לזמירות הללו.

(שפתי צדיק, פילין - פסח אות עב)

השב"ק מזמין את ישראל להודות להקב"ה

שנים ושבת מצטרפין (ברכות מז:). פי' זקינו הק' [החידושי הרי"ם] ז"ל הטעם דמ"ד ב' ושבת מצטרפין, כי כל הטעם שצריכין ג' ריש פרק שלשה שאכלו, מן גדלו לה אתי, או

מן כי שם ה' אקרא הבו גודל, צריך א' להזמין שהב' יענו, **וכן השבת קודש מזמין לחודות** וכו'. וכמו שמצטרף השב"ק לזימון כן מצטרף לבחינת ז' כמו שמשלים לשבעת ימי שבתא וכו'.

(שפתי צדיק, פילץ - פרשת אמור אות לג)

קשה להאמין שלא ישיר יהודי בשבת

אמר הר"מ מקוברין ז"ל נקל לי יותר להאמין כי יבשו שבע הימים, **מלהאמין כי יהודי שיודע לשיר זאהל ניט זינגען אין שבת.**

(תורת אבות - שבת אות מז)

ע"י הזמירות מראין שהשביתה היא לש"ש

מצוה לזמר בשבת בשירות וברננות, דמזה ראיה כי השביתה איננה מפאת מערכת המזל או הטבע לעמוד לפוש, **כי אם לקיים מצות ה'.**

(ויטב לב - פרשת בא בד"ה ויאמר ה')

ע"י תיקון ניה"ק יכול לזמר שירות ותשבחות

כשאדם מכין את עצמו על שבת קודש בתשובה שלימה, אזי עולין כל ניצוצי קדושה שהיו עד הנה בגלות, ומסייעין להאדם לומר אח"כ שירות ותשבחות בשבת קודש.

(אהבת שלום - פרשת תשא בד"ה א"י כי תשא)

ואם תמצא לומר כי יותר טוב הוא להודות לה' ביומי החול ממה שהוא ביום השבת, מצד מה שביומי החול יוכל המהלל לה' לקחת בידו עשור ונבל וכנור, משא"כ ביום השבת, והיה כנגן המנגן ונחה עליו רוח הקודש ויהלל לה' הלול נורא עד מאוד, משא"כ העניין ביומי השבת, לזה אומר לך כי מי שהוא מנגן ומשורר בכנור ובכלי הנגון הוא נחשב לאין, יען כי אז קולו הוא טפל אל כלי הנגון, כאשר הוא העניין עלי הגיון בכנור, כי ההגיון מהאדם הוא טפל אל קול הברת נגון הכנור, **א"כ נמצא לפי זה שיותר טוב הוא קול האדם הנשמע ביום השבת בזמן ובהלול לה', ממה שהוא ביומי החול עלי עשור ועלי נבל.**

(תורת חסד, רבי יצחק ב"ר שלמה יעב"ץ – תהלים צב)

השבת לא ניתנה אלא דוגמא לעולם הבא. מה שבת לא ניתנה אלא לאכילה ושתיה ולקלס להקב"ה, אף לעולם הבא אין לו לאדם אלא לאכול ולשתות ולקלס להקב"ה. שכן יואל הנביא אומר **ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה' א'.**

(שאילתות דרב אחאי - בראשית א)

קדושת הדיבור בשירות וזמירות

כתב ראשית חכמה פ"ג משעה"ק, קדושת שבת הוא במחשבה בדיבור ובמעשה וכו', צריך לקדש בדיבור הוא קדושת היום בתפילות ובכוס, **ולהרבות בשירות וזמירות לשורר ולזמר.**

(של"ה הק' - מס' שבת פ' נר מצוה ס"ק ס-סא)

מובא בסה"ק כי **לעורר השמחה צריך דווקא ע"י רנה ושירה אשר ישורר בכל עת, ובפרט בשבת קודש ישמיע קולו בנעימה וזמרה,** כמובא במדרז"ל (ילק"ש מלכים א, כא פס"ר כו, ב) כי נבות היזרעלי נענש בעונש מר רח"ל כידוע בשביל שהי' יכול לזמר ומנע עצמו מלילך לבהמ"ק לשיר שם בשביל השם, **ולכן אל ימנע עצמו מי שיכול לגרום שמחה לשמו יתברך, ובפרט לשמח הרבים, ולפעמים מונע עצמו וסובר שמכוין לשמים, אבל השורש הוא ענוה של גאוה ושקר, כי רצון השם שנכטל רצוננו וכבודנו מפני רצונו וכבודו יתברך.**

(שלחן הטהור, מבעל שו"א – מאמרי שבת קודש דף רסא ע"ב)

שמעתי שהגאון הצדיק מוהרמ"מ ז"ל [הצמח צדק] מליבאוויטש, **התעורר פ"א לכתוב לכל מקורביו שיזהרו לומר בתוך סעודתם זמירות של שבת,** הגם שלא נכתב בסידור רבינו [התניא] ז"ל, והיה מניעה ע"י דבר שלא ניתן להכתב, ותלמידי הבעש"ט זי"ע חיבבו מאד את הזמירות ומביאים לשונם בספריהם, כמו בתולדות יעקב יוסף, ובאור המאיר, ודגל מחנה אפרים, וב'תולדות יעקב יוסף' (בסוה"ס אות ח"י) מביא בשם רבו הבעש"ט זצ"ל פירוש על לשון עזור לשובתים בשביעי וכו' שבזמר כל מקדש, על כן אל תשגיח במי שמזלזל בזה ח"ו.

(משמרת שלום, קוידנוב – הדרת שלום סימן כו ס"ח)

אודות אשר שאלנו אם גם תלמיד חכם העוסק בתורה מחוייב להנעים זמירות בסעודת שבת קודש, הן אמת בברכי יוסף (או"ח סי' א אות ט) כתב, שאין כל השיעורים הללו [שתקנו רבנן סדר לימודים שונים] אמורים לתלמידי חכמים שיכולין לעסוק בגופי תורה וכו', אמנם כן בשבת יש גם לתלמיד חכם למעט בלימודו וכו', וסתמ' דגמ' דמגילה [יב:] **איתא** ביום השביעי כטוב לב המלך ביין וגו', א"ר יום השביעי שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות] על כל ישראל נאמר וכו', **ואיתני** עולם אשר רוח הקודש שרתה עליהם הם יסדו זמירות דשבת כמפורש בס' ישמח משה (רייש פ' ברכה), ועי' ליקוטי חבר בן חיים (ח"ג, בהקדמה) ששרו על שלחן מרן ההתם סופר כל הזמירות המסודרים בסידור

לשבת וכו', ועיין בס"ק דרך חיים לעיר וקדיש מהר"מ די לונזאנו ז"ל (דף צט.) **שמעורר מאד להנעים זמירות בשב"ק וביו"ט, ומביא שיסודתו בהררי קודש בזוה"ק פ' עקב. לזאת בשבת כל בעלי "השיעור" יוצאין בשי"ר.**

(שו"ת שיח יצחק, וערבוי - או"ח סי' קנט)

ותדע כי בכל ששה ימות השבוע, אז השכינה הק' בצער גדול כי שכינתא בגלותא כביכול ע"י ירידתינו ושפלותינו וכו'. **ובליל שב"ק נעשה בהיפך, אז השכינה הק' נתעלה בעילוי גדול ונורא, ולהבדיל הס"א היא מיללת ומצטערת, וכל מה שאנחנו מוסיפין בשירין ותשבחין לה' ניתוסף בזה האור הק' והיחוד ביתר שאת, ומורידין ומשפילין בזה לילית המרשעת עד נוקבא דתהומא רבה.**

(שלחן הטהור, מבעל שו"א - מאמרי שבת קודש עמוד רסא)

היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם הפשוטים הכשרים, והיה אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחנות ובקשות בתוך הסדורים הגדולים כדרך ההמון עם הכשרים. **והיה מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לומר זמירות בשבת, והיה מקפיד וכועס מאד, על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לומר זמירות בשבת ובמוצאי שבת** או שאר עבודות פשוטות. כי עיקר היהדות הוא בפשיטות ובתמימות גמור בלי שום חכמות כמבואר אצלנו כבר כמה פעמים. וגם הוא בעצמו כל ימיו קודם שהגיע לו החולאת הכבד שנסתלק על ידו, היה מזמר זמירות הרבה בכל שבת ושבת, ובמוצאי שבת.

(שיחות הר"ן – אות קנה)

שבת בשבתן

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

סעודות שב"ק שהוא כולו קודש כראוי, מעלה כל אכילות ימי החול

ויאמרו החייתנו נמצא חן בעיני אדני וכו' וישם אותה יוסף לחוק וכו' על אדמת מצרים לפרעה לחמש, הנה הרב ר' עובדיה מברטנורא ז"ל כתב דגמ"ח בממונו יש להם שיעור שיתן בכל פעם חמישית מהריוח שבנכסיו ע"ש, ובזה נ"ל **דלכן מצוה לאכול בשבת ג' סעודות משום דאכילת האדם שהוא שלא בקדושה אין עולה למעלה רק ע"י אכילה דשבת ולכן אנו אוכלין ג' סעודות שיעלה על החומש מכל הסעודות שאדם אוכל בכל השבוע** דהיינו שתים בכל יום ויום מימי החול, עולה י"ב וג' דשבת עולה לט"ו נמצא שהגימ"ל סעודות דשבת הם החומש מכל הסעודות והוא כולה קודש ועי"ז הוא מעלה כל האכילות שלא בקדושה, וזה '**וישם אותה יוסף לחק על אדמת מצרים**' דזה שאינו בקדושה הוא נקרא מצרים לתת החומש וזה '**לפרעה לחמש**' (יל"פ דר"ל מלשון פריעת בע"ח מצוה, שיפרע עכ"פ חמישית ערכו שיהיה אכילתו בשב"ק כראוי, ובזה יעלו כולם).

אך פרי תבואה

והנה אחד מענפי האהבה הוא שירין ותשבחין כמובא בחרדים במצות התלוים בלב (פ"ט אות ו) וזלה"ק: **דרך החושק לשורר, וכיון שאהבת יוצרנו נפלאה מאה"נ, האוהב אותו בלב שלם ישיר לפניו יתברך,** כאשר שרו משה ובני ישראל ומרים ודבורה ויהושע ובני קרח ודוד ושלמה ברוח הקודש, כמה דאתמר משכיל שיר ידידות, וכתב (שיה"ש א, א) שיר השירים אשר לשלמה המלך שהשלום שלו, וכתיב (תהלים קה, ב) שירו לו זמרו לו, וכתיב (משלי ה, יט) **באהבתה תשגה תמיד, פירוש הראב"ד דחיא נמי לשון שיר, כמו שגיון לדוד, ובתוקף החשק בו יתברך הראשונים גם האחרונים שרו לפניו,** ר' יהודה הלוי, ר' ור' יהודה החסיד, ור' אברהם בן עזרא וחבריהם ז"ל עכלה"ק. עוד כתב בשם זוה"ק **שאחד מן הענפים היקרים שבהתלהבות החשק ישיר האוהב שיר ידידות לפניו, וכש"כ בשבת קודש שהוא רחמנותא דכל רחמנותן, ועי"ז צריך לשורר לפני הקב"ה שירין ותשבחן ולשמוח בשמחה יתירה.**

(נעם שבת, לר"א ראטה – פ"ב סימן ז דף מג)

מחילת עונות כדי שיוכל לומר זמירות

הפכת מספדי למחול לי, פתחת שקי ותאזרני שמחה למען יזמרך כבוד וגו' ה' אלקי לעולם אודך (תהלים ל, יב–יג). כי כשבא שבת, יש לו לב שמח, לאשר פסק הזוהמא ופרק עולו של יצר הרע. וזהו הפכת מספדי למחול לי, לשון מחילה, על דרך שאמרו חז"ל (שבת קיח:) שומר שבת מחללו (ישעיה נו, ב) אל תקרי מחללו אלא מחול לו, **וזהו פתחת**

שק"י ראשי תיבות יזם ש'בת ק'דש, ותאזרני שמחה, למען יזמרך כבוד בזמירות של שבת, ואז ה' אלקי לעול"ם אודך, דכיון שגם יצר הרע נחפך לטוב להודות לה', שוב אין שטן ואין פגע רע.

(ייטב לב – פרשת נח ד"ה או יאמר על דרך הרמז)

עונין עליו דברים להרבות הקדושה

טעם שהרבה צדיקים נוהגין, שבשעה שנותנים המאכל על השלחן אומרים 'זמירות' או יצוו לאחד לפתוח פיו בשירי זמרה, ע"ד שארז"ל (פסחים קטז:) למה נקרא שמו לחם עוני, שעונין עליו דברים הרבה, **כי ע"ז ניתוסף קדושה על המצוות וכו', ומטעם זה אומרים אז הזמירות כדי להרבות עליו הקדושה.**

(טעמי המנהגים - סי' שעא בשם משכנות הרועים)

לעורר פנימיות הנפש

הטעם שמרבים בשירות ותשבחות בעת סעודת שבת, כי ידוע (תולדות יעקב יוסף פ' תבא) ענין מצות סעודת ועונג שבת, כי התכלית שנתן לנו הקב"ה יום שבת למנוחה, שבו תתענג הנפש בדביקות האלקים, ולכן יש להרבות בסעודה, כדי שלא תפריע הגוף את הנפש מן הדביקות. **אמנם יש שבשעת האכילה תתגבר ביותר חלק הגשמי על הנפש, וצריך התעוררות גדול לעורר אותו מתרדמתו שהוא ישן בהבלי הזמן,** וכבר כתב החינוך (מצוה שפד) **שאין דבר יעוררהו כמו קולות הנגון, עי"ש. לכן מרבים בשירות ותשבחות דוקא בעת הסעודה, כדי שתתרומם הגוף מן החומרי שבו, ויוכל הנפש לשמוח ולהתענג בדביקות האלקים ביום השבת קודש. ולכן נהגו הצדיקים חסידים ואנשי מעשה להתאסף בציבור בליל שבת קודש, כדי לשיר ביחד זמירות לכבוד ה', וקול הנגינה יורדת ונוקבת לפנימית הנשמה, ועל ידי זה הגוף וגם הנשמה והנשמה יתירה זוכים לשמוח בתענוג שבת האמיתי.**

(לב אהרן – שערי תהלה מזמור כד)

כי אעבור בסך אדדם עד בית אלוקים בקול רנה ותודה המון חוגג (תהלים מב, ה). 'כי אעבור בסך' היינו שיש מסך ברזל המבדלת בינינו להקב"ה, 'אדדם' פירושו הליכה, 'אדדם עד בית אלוקים' **נתקרב אל הקב"ה, 'בקול רנה ותודה המון חוגג' ע"י שירה וזמרה.**

(משנה שכיר - בהגהותיו לספר אלף כתב אות תסח)

מעשה ברבינו מרן בעל תפארת שמואל זי"ע אשר שאל את אחד מחסידיו מה אתם עושים בשטיבל בליל שבת קודש, השיבו החסיד יושבים ולומדים, ואח"כ שותים משקה ומזמרים, הוסיף הרבי ושאל, וכאשר גומרים לשתות מה עושים, והחסיד ענה, שולחים להביא עוד משקה, ויושבים בחבורא חדא ובאחדות עד חצות הלילה, נענה הרבי ואמר, יהי חלקי עמכם.

(תפארת רבותינו, אלכסנדר - עמוד קנז)

כשבא כ"ק אדמו"ר הזקן [בעל התניא] למעזריטש, **שמע מהמגיד ממעזריטש נ"ע בשם הבעש"ט, שהענין של ניגון הוא אחד מדרכי העבודה בחסידות.**

(ספר השיחות – שנת תשב עמוד 122)

שירות ותשבחות מבטלים היצה"ר

ונודע כשאדם רוצה לדבק עצמו בקדושה, אז ש לו מלחמה מן הצר הצורר, ועיקר שליטת היצר הרע בא מכח ארציות הגוף הבא מהתאוות גופניות, **ועיקר העצה לאדם שיוכל לשבור היצר הרע רק על ידי שירות ותשבחות.**

(דודאים בשדה - פרשת בהעלותך בד"ה וכי תבואו)

הניגון מסייע להתקרב לקוב"ה

פע"א היו המנגנים מנגנים לפניו [הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק], סיפר לו איש אחד בשם הצדיק רמ"מ מקאסוב אשר היה גיסו, שאמר בניגון יש בחינת נר"ן, והשיב לו רבינו, זאת אינה השגה גדולה, וכל איש אפשר לידע זאת. והמנגנים עתה הם מנגנים בבחינת נפש, והיכל הניגון הוא היכל הקטן והתחתון. **ואיש אשר אינו יכול לקרב עצמו לחקב"ה, אז ע"י היכל הניגון אפשר לו לקרב עצמו.**

(אמרי קדוש, סטרעליסק - אות סז)

שירות והודאות שייכות עם עוה"ב

כל האומר שירה בעולם הזה, זוכה ואומרה לעולם הבא (סנהדרין צא:). כל התפילות תחינות ובקשות אשר האדם אומר ומתפלל אין להם כל שייכות עם העולם הבא, כי שם הכל רוחני, **מלבד שירות והודאות, שיש להם שייכות עם עולם הבא, לכן זוכה ואומרה לעולם הבא.**

(רב ייבי - תהלים מב)

תענוג בשירות ותשבחות

או יבואר ואכלתם אכול וכו' והללתם את שם ה' אלהיכם (יואל ב, כו). כמו שתרגם אונקלוס על פסוק (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו, והוו חדן בקורבניהון כו', ונמצא שמחויב להתענג בעבדות הבורא ברוך הוא כמו באכילה ושתיה. וזהו הרמז ואכלתם וכו', שתהא לכם תענוג בעבודת הבורא יתברך בשירות ותשבחות

שמהללים את ה', כמו באכילה כדי שביעה שיש לנו תענוג, כן יהיה התענוג בעת והללתם את שם ה' וכו'.

(קדושת לוי – לקוטים)

'שיר השירים' ר"ל שיר אחד ששר איש הישראלי למטה, ממילא נעשה השירים בכל העולמות, כשהוא אומר במסירות נפשו וכל לבו וכחו וכוונתו, וזהו 'אשר לשלמה', למלך שהשלום שלו, ר"ל כשיודע לפני מי הוא מתפלל.

(ליקוטי אמרים, מעזריטש - אות רעט)

וכל מה שאדם עושה למטה ככה גורם למעלה, **וכל ניגון של מתינות והתעוררות הדביקות**, גורם וממשיך משמים זו הבחינה ברוחני, מבחינות קול דממה דקה (ברכות נח.) דתמן קא אתא מלכא, **וניגון של שמחה גורם שפע אלקות והתעוררות מעולם השמחה, משירי המלאכים הממונים על השמחה לשמח אלקינו ברוך הוא. בלבד שלא יהא איזה ניגון קלי הדעת, אז מאוס ומשוקץ בעיני ה', ואם הוא ניגון של קדושה ממשיכים שפע ואור גדול ונורא מקדושת מלאכי מעלה ומהיכל הניגון.**

(שומר אמונים - מאמר צהלי ורני פ"ט דף שצו ע"ב)

תשובה בשבת ע"י שירה וזמרה

באמת מי שבכל ימי החול הוא נע ונד, אין לו שום עת וזמן לעסוק בתשובה, אם לא ביום השבת, ואם עכ"פ משתוקק בימי החול על זה שיבוא השבת כי פקוח נפש דוחה שבת, ומותר בשבת לעשות תשובה הגם שאין לאמר וודוי, מ"מ בלבו הומה וד"ל.

וע"כ אמר כי כך הוא כחה של תשובה, שאפי' בשבת מותר לעשות תשובה, **והנה בשבת העשיית תשובה הוא ע"י שירה וזמרה ושמחה, וזה מזמור שיר ליום השבת, כי ביום השבת התשובה ע"י מזמור שיר** וד"ל. וזה טוב להודות לשון תשובה ע"ד הכתיב (יהושע ז, יט) **תן תודה** שיודה ויתוודה וכו'.

(קדושת אהרן, האדמו"ר - שבת תשובה, דרוש א עמוד עט)

תשובה ע"י שירה הוא תשובה מאהבה

איתא במדרש, באדה"ר כיון שראה כח התשובה מקין, מיד אמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות. והן הן דברי ר' סימון [במדרש תהלים יח 'לא כל מי שהוא אומר שירה, אומר. אלא, כל מי שנעשה לו נם ואומר שירה, בידוע שמוחלין לו כל עונותיו ונעשה בריה חדשה'] בדיוק היטב 'כל שנעשה לו נס' והייני שמרגיש בכ"פ בהטובות ההעדר ונכנע ומתבייש מצד החסד, ואז אומר שירה שירים, בידוע שנמחלו לו עוונתיו, והוא ענין תשובה מאהבה אשר הזדונות נעשו כזכיות, ונהפך מדו"ה להו"ד, והנביא קורא ואמר והוד"י נהפ"ך, אבל עכשיו נהפוך הוא להלל ולהודות.

(חזון ישעיהו, דראביטש (שנת תרכז) - פרשת בשלח, עמוד יח)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

גם את הזמר "לאל אשר שבת" אשר חיברו ר' יהושע ארוך אב"ד טארנא אבי זקנו של בעל הפלאה, היו שרים כמעט בכל ליל שבת אצל רבינו (מרן הקדוש מצאנז זי"ע) ליד השלחן, הזמר הזה נקרא בפי החסידים בשם **'זמר המלאכים'**, ועל מקורו יסופר, שפעם אחת בליל שבת קודם ברכת המזון, שקע החוזה הק' מלובלין בדביקות נוראה עד כלות הנפש ממש, וכשהתעורר כעבור כמה שעות התחיל לזמר "לאל אשר שבת" בניגון חדש לגמרי, שהחסידים עוד לא שמעוהו, **החוזה הקדוש סיפר אח"כ שניגון זה למד, בהיותו שקוע בדביקות, מהמלאכים ששרו לפני הקב"ה, ומאז עבר הניגון מפה אל פה, הרה"ק מראפשיץ, הנהיג את הניגון הזה ליד שלחנו בכל ליל שבת לפני ברכת המזון, ומראפשיץ עבר הניגון לצאנז והיה רבינו הקדוש שר אותו בהתלהבות עצומה.**

(אוצר החיים - וילקט יוסף אות קנ"ז)

בשם הרה"ק ר' אברהם משה זצ"ל בהרה"ק ר' ש"ב זצ"ל מפשיסחא, פ"א היה בנו חולה בשבת, ואמרה לו אשתו מפני מה אין מתפלל על בנו, ואמר משל לאחד שהיה לו שני בנים, אחד היה סמוך על שלחן אביו, והשני לא היה סמוך על שלחן אביו, רק כל מה שהיה צריך לו היה שולחו אביו, מה חילוק יש ביניהם, זה שהיה על שלחן אביו לוקח לו מה שהוא רוצה, אבל השני היה מוכרח לשלוח לאביו שישלח לו, ע"כ בשבת אנו מיחדים עם הש"ת ואין צריכין להתפלל. וזה הפ' **'כי שם ה' אקרא' בגמ' שב"ת ע"ה בשבת א"צ להתפלל, רק יתן שבח 'הבו גודל לאלקינו'.**

(ליקוטים חדשים, ווארשא תרנט - פרשת האזינו עה"פ כי שם ה')

יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך

ברכת ציון וירושלים

בקול שירה וזמרה, נרים קולינו בגבורה, לברך ולקלס בנהודא, לדגל יומא טבא בבית ידידינו האי גברא יקירא, ובשם חברי קהלתינו ותלמידי מוסדותינו ברכותינו נשגרה, לברך ולשים בראשו עטרה, איש החסד והמעש, בתבונה ובדעת, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותיק ועושה חסד במידה מרובה וגדושה, מה רב טובו ונחלתו, למען קהלתינו ומוסדותינו הק' רב פעולתו, מושיט תמיד שבט עזרתו, ה"ה

הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר אברהם בראך הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

פטרון קרן הפרסים "זכרון יחזקאל שרגא" שע"י חברת מתמידים במוסדותינו הק' פעיה"ק

לדגל יום שמחת לבו

בהולדת נכדתו למז"ט

אצל בנו ידידינו הנעלה, פאר המעלה, הולך בדרכי אבותיו, מעשי הצדקה וחסד הן נפלאותיו, עומד תמיד לימינינו, לבו ער לכל קדשינו, נודע ברוחו הנדיבה ובנפש מסורה, עוטה כשלמה אורה, לו יאה שבח ושירה, כש"ת

האברך הנגיד החשוב

מוה"ר יחזקאל שרגא הי"ו

והנה כי כן נפלה לנו חבלים בנעימים, יום זה מכובד מכל ימים, לברך בברכה מרובה מאת צור כל העולמים, את האי גברא יקירא, שמו משבחים ומפארים, טוב גם עם ד' וגם עם אנשים שמוא"ל, הולך תמים ופועל צדק, יום ולילה לא ישבות במעשיו רודף צדקה וחסד ימצא חיי"ם, ידו נטויה על ירושלים מגדולי תומכי קהילתינו ומוסדותינו ועומד לימינינו תדיר להשקות מים חיי"ם.

הרבני הנגיד המפואר

מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בבארא פארק יצ"ו

ובכן נרים ונישא קולינו, מעיד קדשינו, בברכה שיזכה מע"כ לכל הברכות האמורות בתורה, נחת דקדושה מכל יוצ"ח בשמחה ואורה, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות חיי ארוכי ומזוני רוויחי בלי קצבות, תורה וגדולה, יתאחדו על שולחנו לתהילה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו בראשינו בב"א.

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

הנהלת הקהילה - הנהלת המוסדות

בעיה"ק ירושלים תובב"א

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
עיה"ק
ירושלים
תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל
מסאטמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א

פנימי ערע"ה בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור גומלין אצל הגאון רבי ישראל יצחק מענדלזאהן שליט"א

גאב"ד קוממיות ירושלים עיה"ק ת"ו

בבית האכסניא בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת בהר תשפ"ב לפ"ק

הרב מקוממיות הראה על א' ממלוויו: כ'האב געזאגט פריער אז ער איז א צעהליימער, ווייל ווייזט אויס ס'איז געווען א טונעל פון צעהלים קיין מיר, איז ער אנגעקומען ערגעץ קיין מיר.

רבינו: וואו וואוינט איר?

א' ממלוויו: אין ירושלים.

הרב מקוממיות: ער האט א זוהן בנימין וואס טראגט דעם נאמען נאך מיין טאטן ז"ל.

ער פירט א תלמוד תורה אין ירושלים, אזן ער איז פון קרן השביעית.

אזן דא זיצט ר' יהושע מארקאוויטש, דער רבי געדענקט ר' אברהם האלפערין אלס דער יו"ר פון קרן השביעית,

ר' יהושע מארקאוויטש איז יעצט דער יושב ראש קרן השביעית, ער איז זיך מוסר נפש בכל לבו ונפשו, ער לאזט אפ זיינע ענינים, ער האט קיעה"ר געשעפטן, ער לאזט אלעם אפ, ער איז זיך מוסר נפש פאר שביעית.

רבינו: וואס טוהט איר אין געשעפטן?

ר' יהושע: כ'האב שוין פארקויפט דעם געשעפט זעקס יאר צוריק.

רבינו: וואספארא געשעפט האט איר געהאט?

ר' יהושע: כ'האב געהאט אדוועדטייזונג, מ'האט געמאכט פארשידענם אין די אדוועדטייזינג ליין.

רבינו: איר זענט אן אמעריקאנער, צי אן ארץ ישראל'דיגער?

ר' יהושע: כ'בין אן אמעריקאנער. דער רבי געדענקט אפשר, איך בין געווען סי אי אוי פון אגודת ישראל פאר פיר אזן א האלב יאר צוריק, אזנו האבן מיר געערעדט דעמאלטם מיטן רבי'ן וועגן דעם פראבלעם מיט די גאווערמענט, בנוגע דעם חינוך דעמאלטם.

רבינו: עם איז נאך אלין א שווערער פראבלעם.

ר' יהושע: איך בין אבער שוין ארויס געגאנגען. איך בין שוין נישט היינט ביי די אגודה.

הרב מקוממיות: ער (הנ"ל) געבט זיך אויך אוועק מיט מסירות נפש. די ביידע זענען מיט מסירות נפש.

דער כסף משנה (פ"א מהל' שאלה ופקדון) רעדט לגבי פקדון בכח אזן בפועל, וועז ס'ווערט דער התחייבות פון אונסין, בכח צי בפועל.[9]

איך בין זיך מוסר נפש 'בכח' פאר שמיטה, זיי זענען זיך מוסר נפש 'בפועל'...

רבינו: ושבתה הארץ שבת לה'.

ר' יהושע: יעדער איז דאך מחויב, ס'איז א מצוה פאר גאנץ כלל ישראל, עם שטייט נישט ושבתה 'ארצך' שבת לה', אזוי ווי ביי די לאו, כרמך, שדך, נאר ושבתה הארץ.

א' הנוכחים: ס'איז א איסור גברא צי א איסור חפצא?

הרב מקוממיות: דאם טוט זיך ארום, ס'איז א מחלוקת הראשונים אין דעם, תוספות מיט אלע.

---

9 ע"ש שהכסף משנה מבאר שהשעבוד שחייב אצל השואל הוא רק בכח עד שנאנס, וכשנאנס נשלם השעבוד בפועל מכח מה שהיה שעבוד בכח עד שעת האונס.

רבינו: ס'וועט כאפן א חילוק ביי אמירה לעכו"ם.[10]

הרב מקוממיות: לגבי אמירה לעכו"ם איז דא דער מהרש"ל אין בבא מציעא דף צ'.[11]

רבינו: לכאורה איז דאס תלוי אין די טעמים פון די מצוה.[12]

הרב מקוממיות: דער חתם סופר אין קע"ב (בשו"ת סי' קע"ב) זאגט ער, מוצאי שבת א קטן שהגדיל איז נישטא קיין תוספת שבת, אז ער האט נישט קיין חיוב שבת, האט ער נישט קיין תוספת שבת, משא"כ שמיטה – זאגט ער – א קטן שהגדיל האט א תוספת שמיטה.[13]

רבינו: ער איז מחלק דארטן צווישן תום' יוהכ"פ מיט תום' שבת.[14]

הרב מקוממיות: יא, ער זאגט לאו דוקא לויט די ראשונים וואס האלטן אז ס'איז א חיוב אויף די קרקע, נאר ווייל ווי נישט איז דאך די קרקע אויך אריין געמישט. איז עס ביידע.

רבינו: דער ישועות יעקב (סי' תר"ח סק"א) קריגט אויפן חתם סופר.[15]

---

10 דיש בזה מחלוקת הראשונים אם בשביעית איכא נמי דין בחפצא של ושבתה הארץ דאז פשוט דמדאורייתא יש איסור אמירה לעכו"ם בשביעית, ואמנם אם נימא דהוי רק חובת גברא יש לדון אם גם בשביעית אסור אמירה לעכו"ם, ועיין בריטב"א ובתוס' רי"ד (ע"ז טו:) שנחלקו בזה אם הוי גם דין של ושבתה הארץ או רק חובת גברא, וכן כתב המהרש"ל (ב"מ צ.) במה שדנו התוס' שם אם גם באיסור לאו גרידא יש איסור אמירה לעכו"ם או לא ובתו"ד כתבו דמבואר במס' מו"ק (דף י"ב) שיש איסור אמירה לעכו"ם בשביעית, ותמה ע"ז המהרש"ל ששם לא כתוב כלל על שביעית איסור אמירה לעכו"ם, ומ"מ גם איהו גופי' פשיטא ליה לאסור אמירה לעכו"ם בשביעית, מטעם דשביעית תלוי בביטול דשנת שבתון יהיה לארץ כיעוי"ש.

11 דבריו מובאים בהערה הקודמת.

12 דהכלי יקר (פר' בהר) הביא בטעם המצוה שרבים אומרים שהטעם הוא שתשבות הארץ כדי שתוסיף תת כוחה לזורע, ולדעה זו נטה הרב המורה, ורבים חולקים עליו ואמרו שאם חששה התורה לזה שלא תחלש האדמה למה התחייבו גלות על שמיטת הארץ, יהיה עונשן שלא תוסיף הארץ תת כוחה להם ועוד שאין זה שבת לה' כי אם לצורך הארץ.

אולם רבים החולקים עליו פירשו מצות ושבתה הארץ שבת לה' ביסוד מצות האמונה במעשה בראשית, ושהכל מאתו ית"ש כי לי כל הארץ כמבואר באריכות בחינוך (מצוה פ"ו) ובכלי יקר שם ששורש המצוה הוא באמונת זה סדר זרעים שמאמין בחי עולמים וזורע, דע"י שמירת שמיטה מתחזק אמונתו בו ית"ש בשש שנים תזרע שדך וכו'.

וכתבו האחרונים דלפי דעת הרב המורה פשיטא שעיקר המצוה הוא מצד החפצא של הארץ שתשבות למען תת כוחה לזורע, אבל לדעת כל החולקים שהוא לחיזוק האמונה בו ית"ש, י"ל שזה תלוי שלפי דעת האומרים שהוא מצד האמונה בחידוש העולם כמו שבת, א"כ תלוי אך ורק בעבודתו של האדם שישבות מהעבודה שעי"ז מתחזק בו האמונה בחידוש העולם, אבל אם זה מצד האמונה כי לי כל הארץ א"כ תלוי בשביתת הארץ גופא דבשביתת הארץ מורה לכל שהארץ של הקב"ה והוראה זו גדולה מאמירה שאומר על בהמתו שהוא קודש שנעשה הקדש של גבוה ויש בו מעילה, ודכ"ש בהוראת שביתתו שמורה כי לי כל הארץ שחל בה הקדושה, וכיון שחל בה הקדושה חל עליו הציווי של בחריש ובקציר תשבות שלא יעשה מלאכה בשל הקדש, ולפ"ז בשדה של הקדש והפקר שאין לו בעלים שיורו בשביתתם על כי לי כל הארץ שיעשו בה חלות קדושת שביעית שוב לא חל ביה הקדושה.

13 וז"ל: ...ומכל מקום אני אומר קטן שהגדיל במוצאי שביעית אסור לנצור פירות של שביעית שיוצאים למוצאי שביעית, וטעמא רבא לחלק ביניהם, דהתם הקדושה על הארץ שבת לה' ועל הפירות והם נתקדשו בקדושת שביעית, ומחול שלהן מוסיפין על קדושתו העקריות, א"כ אע"ג דהאי גברא לא נתחייב בעיקור שביעית, מ"מ הפירות נתקדשו, ומחול שלהן נתוסף קדושה, וגם הוא אסור בהם אחר שנתגדל, מה שאין כן יוה"כ שהזמן חלף עבר, ומצוה אגברא רמי, שכל אחד יוסיף מזמן חול על הקדש, וכיון שבאותו הזמן לא נתחייב ולא היה אצלו קודש, אין כאן תוספת, כן נ"ל מסברא.

14 וז"ל: ולענין תינוק שנעשה בר מצוה במוצאי יה"כ, דבעיצומו של יום ודאי פטור מן התורה, אותו פטור מתוספת יציאתו אפילו הביא ב' שערות אז, זה נ"ל פשוט יותר מביעא בכותחא דהאי תוספת איננו מן הצום עצמו דנימא יה"כ נמשך עוד שעה על הלילה, ואין בו לא חיוב כרת ומלקות כלל, משום דפשיטא דקרא אינו מורה עליו אלא איסורא מדרשת חז"ל, והם אמרו שהוא מן התורה תוספת מחול על הקודש, וא"כ מי שלא חייב לנהוג קודש אין לו שייכות להוסיף ועל מה יוסיף, אין תוספת בלא עיקור, ואינו דומה לחולה שאכל כל היום והבריא ברגע אחרונה שחייב בתוספת, היינו משום שהיום היה קודש אצלו, ולא פקע קדושתו מיניה וכך היא קדושתו שהותר לפיקוח נפש, והרי הוא נהג בו קודש כאשר צוה ה', והרי הוא מוסיף עליו, אבל קטן שלא היה נוהג בו קודש מן התורה אין כאן תוספת דאורייתא...

15 וז"ל: נסתפקתי אם כשנעשה גדול במוצ"ש בתחילת הלילה האם חייב בתוספת שבת למ"ד תוספת שבת דאורייתא, או כיון דביום השבת עצמו לא היה מחויב לשמור עצמו שלא לעשות מלאכה כיון דהיה קטן אף בתוספת שבת אינו חל עליו מבלי לעשות מלאכה, ואמנם הדבר פשוט כיון דבשבת עצמו היה יום שעבר, אלא שהוא מחמת שלא היה גדול עדיין לא נתחייב בו, מחויב כשנעשה גדול בתוספות שבת לקיים תוס' שבת, הא למה זה דומה דלשיטת הפוסקים דחשבינן שני גדלות מעל"ע, אם נעשה גדול באמצע היום השבת, הכי יעלה על הדעת שמותר לעשות מלאכה בשבת עצמו מה"ת, והוא הדין בזה לענין תוס' שבת.

ואמנם אם היה קטן ביוה"כ ובמוצאי יוה"כ נעשה גדול, וכמו"כ לזהני דסברי דחשבינן מעת לעת לענין שני גדלות, אם נעשה גדול באמצע

הרב מקוממיות: ס׳איז דא א איד וואס איז דעם רבי׳נס שותף, ער הייסט ר׳ יעקב ציממערמאן, וועז דער רבי איז געווען ערב ראש חודש תמוז (שנת תשפ״א) אין מירון, האט מען געזאגט מיט א שותפות מיט א פארמער ר׳ יעקב ציממערמאן. דער איד איז א צדיק, זיינע קינדער לערנען אין ישיבות, וואוילע יראי שמים׳דיגע קינדער, ער אליינס איז א ירא שמים, דער רבי האט אים דאך געזאגט דעמאלטס.

רבינו: יא, איך געדענק אים.

מ׳טראכט אריין צו נשים זענען מצווה אין די עשה? דער מנחת חינוך (מצוה פ״ד) רעדט דערווען.[16]

הרב מקוממיות: יא, דער מנחת חינוך, און דער חתם סופר אין סימן ק״נ רעדט אויך פון דעם.

רבינו: דער ושבתה הארץ איז דאך א עשה שאין בו מעשה. ס׳איז אבער א מצות עשה שהזמן גרמא, פארוואס איז עס א מצות עשה שהזמן גרמא? ווייל לאכלה ולא לסחורה איז דאך אויך א מצות עשה שהזמן גרמא, אפילו ס׳איז אסור אייביג, עס בלייבט אלעמאל אסור, אפילו נאך שמיטה אויך. איז די שאלה צי ס׳הייסט א מצות עשה שהזמן גרמא, ווייל באמת איז עס נוהג שטענדיג.

תוספות (קידושין לד.) מוטשעט זיך ארום פארוואס ציצית איז א מצות עשה שהזמן גרמא.[17] דער רמב״ם (פ״ג מהל׳ ציצית ה״ז) האלט בייטאג איז מען חייב און ביינאכט איז מען פטור, איז עס פשוט א מצות עשה שהזמן גרמא. אבער תוספות נעמט נישט אזוי אהן, תוספות נעמט אהן אז ציצית איז א כסות יום, און מ׳איז חייב שטענדיג בין ביום ובין בלילה, איז פארוואס איז עס א מצות עשה שהזמן גרמא. זאגט תוספות ווייל דער יום איז גורם, וועלכע עס מצות עשה שהזמן גרמא. קומט אוים דא ביי שמיטה איז אויך דער זמן גורם, און אפילו ס׳איז ממשיך שפעטער, אבער דער זמן איז גורם, במילא וועגן דעם איז עס יא א מצות עשה שהזמן גרמא, ס׳איז תלוי אין דעם.

הרב מקוממיות: לויט דעם וואלט איך פארענטפערט דעם רמב״ן ביי ספירת העומר,[18] ווייל דארט איז טאקע נישט

יוה״כ, נלע״ד דכיון דרשאי לאכול מקצת היום אין כאן תענית מערב עד ערב כיון שכבר אכל ושתה היום, איך יתכן שבאמצע היום כשנעשה גדול יתחיל להתענות, הרי אין כאן תענית כלל, כי לתענית בעינן שיהיה מעת לעת, וזה גרע מתענית שעות וכש״כ לענין תוס׳ עינוי לדידן כשנעשה בר מצוה בתחילת ליל מוצאי יוה״כ, ל״ש בזה תוס׳ לעינוי כלל, דאין זה עינוי כיון שאכל ושתה סמוך לביה״ש אין בזה עינוי כלל וכו׳ ע״כ.

והיינו דלענין שבת פשיטא לי דזמן התוס׳ הוא חלק מהיום, ולכן אם נעשה בר מצוה במוצ״ש מחויב הוא באיסור מלאכה בזמן התוס׳, דדין התוס׳ הוי חלק ממצות היום, ולכן כי היכא אם נעשה בר מצוה באמצע השבת לא שייך לומר שמותר לעשות מלאכה בשבת עצמו, כיון דבתחי שבת היה קטן, הוא הדין לענין זמן התוספות, עיי״ש עוד אריכות בזה.

16 המנ״ח (מצוה פד ס״א) הקשה למה פירות של נשים הוי הפקר בשביעית, ולמה אינו מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות, ומביא המנ״ח מחלוקת שדעת הב״י בתשובה שמצות שביעית הוי חיוב על הגברא שמצווה להפקיר פירותיו ואם אינו מפקיר עבר על עשה ואין פירותיו הפקר, ומי שיקח הפירות עובר בגזל, ודעת המהרי״ט (תשו׳ ח״א סימן מג) שהוי אפקעתא דמלכא, וגם אם האדם אינו מפקיר הוי פירותיו הפקר, ובשלמא לפי המהרי״ט מתורץ שכיון שהוי אפקעתא דמלכא חל גם בפירות של נשים, אבל לפי הב״י שהוי מצוה על הגברא להפקיר, למה חייבות נשים הרי הוי מ״ע שהזמן גרמא.

ותירץ דאינו נחשב לזמן גרמא, כיון שפירות שביעית נשארים בקדושתם לעולם, אלא דהמנ״ח תולה במחלוקת הרמב״ם והרא״ש לענין ציצית דשיטת הרמב״ם (ציצית פ״ג ה״י) שבלילה פטור אף כסות יום, וביום חייב אף כסות לילה, ושיטת תוס׳ והרא״ש (קידושין דף לד) שכסות יום חייב אף בלילה וכסות לילה פטור אף ביום, ולפי התוס׳ מוכח שאף שכסות יום חייב לעולם, מ״מ כיון שכסות לילה פטור והיום הוא הגורם לחיוב מיקרי זמן גרמא ונשים פטורות.

וא״כ ה״נ אף דפירות שביעית אסורים לעולם מ״מ כיון דפירות שאר השנים מותרות ושנה השביעית גורמת לחיוב ליהוי זמן גרמא, וצ״ל שתוס׳ יסברו כמו המהרי״ט שהוי אפקעתא דמלכא.

17 עיין בתוד״ה ותפילין וכו׳ ותימה היכא חשיב ציצית מ״ע שהזמן גרמא למ״ד ציצית חובת טלית היא כיון דכלי קופסה חייבין בציצית. והמהרש״א מבאר שהתוס׳ ס״ל שגם מ״ד ציצית חובת מנא יכול לסבור כמו ר״ש שציצית פטור בלילה.

הגרעק״א מקשה איך תלוי זה בזה ולמה פשיטא לתוס׳ שאם הוי חובת טלית חייב גם בלילה. וכעין זה מקשה הרש״ש למה פשוט לתוס׳ שלמ״ד חובת טלית חייב בציצית בין ביום ובין בלילה יותר ממ״ד חובת גברא.

המקנה מבאר דבתחילה לא הקשו למ״ד חובת גברא כיון דאפשר לומר שהוי זמן גרמא כיון שמסתמא לובש כסות יום ביום וכסות לילה בלילה, אבל למ״ד חובת טלית שחייב גם כשאינו לבוש א״כ חייב כל הזמן ולמה מיקרי זמן גרמא, ואח״כ הוסיפו להקשות שגם למ״ד חובת גברא קשה כיון שכסות יום חייב אף בלילה אינו זמן גרמא.

18 דהרמב״ן (קידושין לד) כ׳ שבמצות עשה שאין הזמן גרמן שנשים חייבות שייך טובא, כגון מורא וכבוד, ביכורים, חלה, ספירת העומר ועוד. ומבואר ברמב״ן שספירת העומר הוי מ״ע שלא הזמן גרמא, ופליג על

דער זמן גורם, נאר דער עומר איז גורם. אלע פרעגן דאך די קשיא אויפן רמב"ן אין קידושין פון ספירת העומר... מיט דעם וואס דער רבי זאגט וועלט דאך פארעלטפערט, אז דאלט איז טאקע נישט דער זמן גורם, נאר דער עומר איז גורם.[19]

אין מהר"ם חלאווה איז דא אזא משמעות.[20]

רבינו: דער אבני נזר וויל זאגן אז נשים זענען מחויב אין ספירת העומר אלם ממחרת השבת, במילא האט עם שייכות מיט מצות הפסח.[21]

הרב מקוממיות: וויל דארט זענען זיי מחויב מיט אלע מצות, יא אודאי.

רבינו: דער התם סופר (תשו' סי' ק"נ) זאגט אויף א פלאץ, אז א עשה וואס איז נישט קיין קום ועשה, רעכענט ער אוים צוויי, ברענגט ער איינם איז לאכלה ולא לסחורה.[22]

הרב מקוממיות: יא, אין סימן ק"נ, ער שרייבט דארט 'לעת עתה מצאתי רק מצות שביעית לאכלה ולא לסחורה, לגבי נשים לגבי זמן גרמא'.

רבינו: יא, און וועלכע איז די צווייטע?

הרב מקוממיות: דעם אנדערן געדענק איך נישט, כ'געדענק נאר לאכלה ולא לסחורה.

רבינו: שביתה אים יו"ט, אזוי דאכט זיך מיר.

הרב מקוממיות: קען זיין, ברענג דארט א שו"ת חתם סופר אורח חיים, ס'איז אין ק"נ דארט.

רבינו: כ'האב אזוי אריינגעטראכט, עס איז דא א גרויסע מחלוקה ביי אין שליח לדבר עבירה, צי די שליחות וועלט בטל.

הרב מקוממיות: אין נודע ביהודה איז דא פינעף תשובות.[23]

הרמב"ם (הל' תמידין פ"ז הכ"ד) **וההינוך** (מצוה שו) **שכתבו שנשים פטורות, ומבאר הכס"מ משום שהוי מ"ע שהזמן גרמא.**

והאחרונים תמהים מהו סברת הרמב"ן שספירת העומר אינה זמן גרמא. והגר"י פערלא תירץ דהא דסופרים ביום ט"ז בניסן אינו משום שהזמן מחייב המצוה, אלא שמצות הספירה תלוי בקרבן העומר כדכתיב בקרא וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה, ואילו היה הבאת העומר ביום אחר היו סופרים ביום אחר, נמצא שאין לספירה זמן מצד עצמו, אלא תלוי בקרבן העומר, ולקרבן העומר יש זמן, ובכה"ג סובר הרמב"ן שאינו נחשב לזמן גרמא. והאחרונים מוסיפים ביאור על דברי הגאון הנזכר ע"פ סברת רש"י שזמן גרמא אין הכוונה שיש זמן לקיום המצוה, אלא שהזמן גורם למצוה לבוא, וכאן המצוה של קרבן העומר גורם למצוה לבוא, ולא הזמן.

ויסוד זה כתב הטורי אבן (מגילה כ.) **לבאר הא דתנן** (ביכורים פ"א מ"ה) **נשים חייבות בהבאת ביכורים, ומקשה הטו"א דהוי מ"ע שהזמן גרמא, כיון שזמן הבאת ביכורים הוי מהעצרת ועד חנוכה, ותירץ הטו"א דהא דאין מביאים קודם העצרת אינו משום שזמן ביכורים תלוי בעצרת, אלא משום שאין מביאים קודם לשתי הלחם שמביאים בעצרת, והא דאין מביאים אחר חנוכה היינו משום שבעינן מצוי בשדה, ולאחר חנוכה אינו מצוי בשדה.**

19 **דהנה יש מן האחרונים** (עיין בקונטרס השיעורים סי' י"ט אות ב', ובמשמרת חיים הל' ספירה"ע אות א) **שמיישבים הקושיא על הרמב"ן ומבארים דפירות שביעית אינו זמן גרמא, כיון דאסורים לעולם ופירות שאר שנים מותרים כיון שאינם הדבר הנאסר, דהתורה אסרה רק פירות שנה שביעית, דרק מצוה ששייכת כל הזמן והתורה הגבילה את הזמן הוי מ"ע שהזמן גרמא, אבל בפירות שביעית הזמן הוא עצם החפצא של האיסור ושאר שנים אינם פירות שביעית, ואינם מותרים משום שהוי מצוה שהזמן גרמא אלא משום שאינם החפצא של מצוה.**

ומביאים שדומה לזה מצינו לגבי קידוש לבנה שהמג"א (סימן תכ"ו ס"א) **כתב דנשים פטורות כיון שהוי מ"ע שהזמן גרמא שרק בתחילת החודש יש מצוה לקדש הלבנה, והחכמת שלמה חולק ואומר דאינו זמן גרמא, כיון דהא שמברכים רק עד חצי החודש זה משום שרק עד אז הלבנה מתחדשת, ואח"כ לא שייך גוף המצוה כיון שהולכת ומתמעטת.**

20 **היינו תשובת מהר"ם חלאווה הנדפס בסוף ס' שיטת הקדמונים על מס' בבא קמא שמבורר כסברא זו, וע"ע בס' דברי יחזקאל** (סי' מ"ה) **שכתב כן.**

ולפלא לציין שהקושיא האיתנה על הרמב"ן הוקשה מאוד בעיני הגאונים עד כדי כך שבשו"ת דברי מלכיאל (ח"ג ס' ה) **ענה לשואל על דברי הרמב"ן האלו שנראה לו שזה טעות סופר, והיה כתוב בראשי תיבות סה"ע, וכוונתו האמיתית ל'סדר העבודה' ולא ספירת העומר, ומוכיח שם שנשים חייבות בהקרבת קרבנות. אמנם בספר 'מועדים וזמנים' כותב שהדבר נבדק בכמה הוצאות וכתבי יד והוברר שהגירסא נכונה.**

21 **האבני נזר** (או"ח סימן שפד) **תירץ כיון שהתורה תולה ספירת העומר במחרת השבת, דהיינו ממחרת יו"ט ראשון של פסח, ויו"ט הוא הגורם למצות ספיה"ע, ובכל מצוות הפסח נשים חייבות, דהיינו פסח מצה מרור איסור מלאכה, ולדעת החינוך אף סיפור יצי"מ, לכן חייבת בספירת העומר.**

22 **וז"ל: ...ועל הקושיא הראשונה לא מצאתי מעשהו"ג דנשים פטורות אלא בעשה, אבל בלאו הבא מכלל עשה שאינו דומה לתפילין מצה והקהל חייבות, וכעת לא מצאתי דמיון אלא לעשות סחורה בפירות שביעית ולאכול אחר הביעור, שהוא לאו הבא מכלל עשה וזמן גרמא, ובודאי נשים אסורות כאנשים, וה"נ לכם ולא לגבוה נשים מוזהרות, אעפ"י שהז"ג, אלא דלא חמיר מגוף הלאו דלא תעשה מלאכה, וכיון שהוא נדחה, גם לכם היה נדחה, אי לאו דהלאו אלים, א"כ גם העשה דלכם דאתי מחמתיה לא נדחה... ע"ש.**

רבינו: יא, און רבי איציקל האמבורגער ברענגט זיך א ראיה אז די שליחות ווערט נישט בטל, פון די מעשה בחמש נשים (בקידושין נ:), און ס'איז לאכלה ולא לסחורה, איז עס א שליח לדבר עבירה.[24]

זאגט דער נודע ביהודה, ס'איז דאך א שליח געווען פון די אשה, נישט פון אים, במילא קומט אויס, האט ער נישט געמאכט די שליחות, אזוי זאגט דער נודע ביהודה.

קומט דער קצות און ער זאגט, אויב ס'דארף זיין א שליח פונעם בעל הממון אויכעט, מזו מען דאך זיין א שליח פון אים אויך, און אזוי ווי ס'איז געווען נאר דער שליח פון די אשה, זי איז דאך נישט מחויב אויף לאכלה ולא לסחורה,

הרב מקוממיות: אוודאי אוודאי, ממה נפשך, קלאר אזוי.

רבינו: אויב איך זאג אז ס'איז א מצות עשה שהזמן גרמא וואם נשים זענען פטור, איז זי נישט מוזהר אויף לאכלה ולא לסחורה, ס'איז נישט קיין עבירה פאר איהר, און ס'איז דאך איהר שליח.

מ'זעהט אז אלע האבן זיי געלערנט אז ס'איז יא אן עבירה...[25]

הרב מקוממיות: אויב איך לערן אז עם גייט אריין אין א לאו.

רבינו: ס'איז נישט קיין לאו, לאכלה ולא לסחורה איז א עשה.[26]

הרב מקוממיות: אויב דער 'ולא' איז א לאו.

רבינו: ס'איז א לאו אהן קיין עשה, דער התם סופר רופט עם אהן א לאו אהן א עשה.

הרב מקוממיות: ביי מיר אין התם סופר שטייט צוגעשריבן דעם שיטה מקובצת אין כתובות דף מ', דער פני יהושע און משנה למלך אין נערה בתולה (שם), אז ער וויל טענה'ן אז יעדער לאו הבא מכלל עשה האט א גדר פון א לאו.[27]

רבינו: אמת ס'איז דא וואם זאגן אזוי.[28]

אבער דער התם סופר דארט ווען ער זאגט עס, זאגט ער אז ס'איז א עשה. במילא טראכט ער אריין וואם איז דער גדר פון לאכלה ולא לסחורה. קומט אוים ושבתה הארץ שבת לה' איז אויך אזוי, א לשון ציווי.

המשך יבוא בעז"ה

---

23 דהיינו באחד ששלח גט לאשתו ע"י שליח לגרשה בעל כרחה, דס"ל להגאון נודע ביהודה ז"ל דלא מהני בי' דין שליחות, מאחר דקיימו וקבלו היהודים על זרעם החרם דרבינו גרשום מאור הגולה שאסור לגרש אשה בעל כרחה, והרי קיי"ל דאין שליחות לדבר עבירה וע"כ פסק דהאשה אינו מגורשת ובטל מעשה השליחות לגמרי וכו', אך הגר"י מהאמבורג ז"ל חולק עליו וס"ל דשפיר מהני הגט דאף דקיי"ל דאין שליחות לדבר עבירה מ"מ לא נתבטל השליחות לגמרי, אלא דלעינן החיוב אינו חייב המשלח, דאמרינן דברי הרב ודברי התלמוד דברי מי שומעין, אמנם מעשה השליחות קאי וקיים, והרי היא גרושה גמורה וכו'.

24 דאיתא שם: מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו וקיבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות, ומסיק שם בגמ' (דף נא.) שהנכריות מקודשות.

25 כי אחד מן הראיות של הגר"י האמבורגער הוא ממתני' בקידושין (נ"א.) הך דחמש נשים שקידש אותן בפירות שביעית דהנכריות מקודשות, דאשה אחת נעשית שליח לחברתה, אע"ג דאסור לכתחילה לקדש כמבואר בתוס' שם, משום דהוי ליה כסחורה וכתוב "לאכלה" ולא לסחורה, ואי אמרינן דהיכא דהוי שליח לדבר עבירה בטל השליחות, איך אפשר לה לקבל קדושין עבור חברתה, אך אם נאמר דהנשים אינן מצוות בזה העשה, א"כ נסתרה ראיית המהר"י מהאמבורג.

26 דעת הרמב"ן בספר המצוות (מצוה ג) היא שהפסוק והיתה שבת הארץ לכם לאכלה זוהי מצוות עשה לאכול מפירות שביעית, אבל הרמב"ם ושאר ראשונים סוברים שלאכלה הוא היתר ולא מצוה, וההדגשה היא לאכלה ולא לסחורה, והרי זה לאו הבא מכלל עשה כשעובר ומוכר עובר על איסור עשה אבל אין מצוה לאכול הפירות.

27 עיין בפנ"י שם בד"ה ניתי עשה ונדחי כו', שכתב שם בספר פני יהושע, דוקא עשה גמור שיש בו קום ועשה הוא דעשה אינו יכול לדחות אותו, אבל עשה הבא מכלל לאו, לאו הבא מכלל עשה לא עדיף מלאו גמור, ועשה גמורה יכול לדחות אותו.

ובקונטרס אחרון שם הביא הפנ"י דשוב מצא שכן כתב המל"מ (פ"א מנערה בתולה ה"ה) ד"ה עוד ראיתי בשם הרשב"א והוא בחי' הרשב"א בכתובות שם ד"ה וניחי עשה וז"ל: וי"ל דעשה דמצרי כיון דאינו עשה גמור אלא לאו הבא מכלל עשה לא עדיף מלאו גמור דנדחה מפני עשה, וכן בעולה לכהן גדול לא הוי עשה גמור אלא נדחה מפני עשה כלאו ועוד שהוא קל שאינו שוה בכל וכו' עכ"ל ועי' בית מאיר אהע"ז סי' קע"ד.

28 דבס' מגילת אסתר כתב וז"ל: וז"ל שמה שהרב לא מנאה הוא לפי שאין מקום למנות עשה כזה בכלל מצות עשה שהרי בכל מקום שאמרו בתלמוד לאו הבא מכלל עשה עשה אין רצונם שהעשה ההוא יהיה מ"ע רק שאין לוקין על הלאו ההוא לפי שדינה הוא כעובר על מצות עשה שמנין אותו עד שתצא נפשו עכ"ל.

חיי"ם וברכה למשמרת שלום

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר בזה ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מעלת כבוד ידידינו הרבני הנכבד והנעלה, **חיי"ם** שיש בו כל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך אמוני עם סגולה, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בהתמסרותו למען הקהילה והמוסדות ברוח נדיבה ומסורה, זוכה לב' שולחנות תורה וגדולה גם יחדיו, אוהב תורה ולומדיו, רחים ומוקיר רבנן ותלמידיהון, ואיהו גופיה חד מנהון, **ושמוא"ל** בקוראי שמו בגילת ורנן, יחיד מומחה במשנתו של הרמב"ן, מרביץ תורה, בתוככי קהילתינו בבארא פארק המעטירה, מגיד שיעורין במסגרת חבורת יסודי התורה, ובמיוחד ידוע בשער בת רבים, בשיעוריו המתוקים ברמב"ן עה"ת רבות בשנים, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות

מוה"ר **שמואל חיים בראך** הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק

ולבנו ש"ב הרבני היקר והנעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך נדיבי עם סגולה, וה' ברך את **אברה"ם** בכל, על כל יודעיו ומכיריו אהוב ומהולל, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בהתמסרותו למען הקהילה והמוסדות ברוח נדיבה ומסורה, **ואברה"ם** היו יהי' לגוי גדול, כי ידעתיו למען אשר יצוה את ביתו לעשות צדקה ומשפט, אחד הוא **אברה"ם** במעשי צדקה וחסד לכלל ולפרט, זוכה לב' שולחנות תורה וגדולה גם יחדיו, אוהב תורה ולומדיו,

מוה"ר **אברהם בראך** הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בווילליאמסבורג

לרגל הולדת נכדתו שתחי' למזל טוב

אצל נכדו - בנו האברך החשוב ברוך הכשרון, בהכשר וביתרון,

הר"ר **יחזקאל שרגא** ני"ו

וצרופה בזה ברכתינו, בשם רבני ולומדי כוללינו, שיזכה להמשיך במעשיו הטובים ובפעולותיו הכבירים, ובשכר זאת לרב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, מתוך הצלחה מרובה והרחבת הדעת, תמיד בכל עת.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התורה והברכה

הנהלת הכולל - רבנן ותלמידיהון

גם אני מצטרף לברכה, ש"ב אוהבך ומוקירך, דושה"ט ושמח בשמחתך

שמעון יואל בראך

ראש הכולל

ליל זאת חנוכה אחר הדלקת הנרות

יום א׳ פרשת ויגש תשפ"ג לפ"ק - בביהמ"ד הגדול בקרית יואל יצ"ו

אחרי דברי דרוש ופלפול לכבוד היום

כ׳האב געקלערט צו פארענטפערן א תירוץ אויפן בית יוסף׳ס קשיא, די קשיא איז דאך א מורא׳דיגע קשיא, פארוואס האט מען מתקן געווען אכט טעג חנוכה, אויף איין טאג איז דאך געווען גענוג, האט דאך נישט אויסגעפעלט קיין אכט טעג חנוכה.

דער אלגזי אין נאות יעקב זאגט, אז די יוונים האבן געטענה׳ט אז זיי זענען רוב און כלל ישראל איז א מיעוט, און דער מיעוט דארף בטל ווערן צום רוב, במילא דאס איז געווען להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, ווייל מ׳דארף בטל ווערן, מ׳גייט נאך רוב, אזוי זאגט דער אלגזי. און פארוואס טאקע איז מען נישט בטל געווארן?

עס איז מיר אויסגעקומען ווען כ׳בין געווען אין שטאט, דעמאלטס האב איך געשמועסט אביסל אזא תירוץ, אז מ׳טוט אהן תפילין אויף די האנט איז טייטש אז מ׳איז זיך מדבק אין בורא כל עולמים, מ׳בינדט זיך צו מיט א קשר עליון צום רבונו של עולם, עס שטייט אין נועם אלימלך אין פרשת במדבר, פארוואס ווערט א איד נישט בטל, ווייל מ׳פסק׳נט אז א איסור דבוק, א זאך וואס איז דבוק קען מען נישט מבטל זיין בלויז דעם איסור, אז ס׳איז דא א שטיקל האלב איז אסור און האלב איז מותר, קען מען נישט זאגן כ׳האב ס׳ קעגן דעם חלק וואס איז א איסור, איך דארף האבן ס׳ קעגן דעם גאנצן חלק, און אזוי ווי אידן זענען דבוק אינעם בורא כל עולמים, קעגן דעם רבונו של עולם איז נישטא קיין ביטול, ווערן די אידן אויך נישט בטל. תפילין איז סיי די תפילין של יד מאכט מען זיבן כריכות אויף די האנט, און תפילין של ראש מאכט מען א הידוק, וואס מ׳איז זיך מהדק צו די תפילין, מ׳איז זיך מקשר צום בורא כל עולמים, במילא אז מ׳איז זיך מקשר צום בורא כל עולמים ווערט מען נישט בטל, איז בטל געווארן די טענה פון אומות העולם.

אבער כ׳האב געקלערט א נייעם אופן אויך מכח די הייליגע מצוה פון תפילין, דאס האט אפגעראטעוועט כלל ישראל פון די טענה פון די יוונים. עס איז דא א חתם סופר, די ארץ ישראל׳דיגע חתם סופר׳ס, סיי אין דעם פינעפטן חלק וואס איז דברים, איז דא דארט אין די סדרות, און נאכדעם איז דא דארט ליקוטים ביים סוף, די לעצטע תורה אין די ליקוטים, צום סוף פונעם ספר, זאגט דער חתם סופר אזא מין אינטערסאנטע זאך, פארוואס מ׳לייגט קודם תפילין של יד און נאכדעם לייגט מען תפילין של ראש, אזוי גייט דער חתם סופר אריין אין דעם.

זאגט ער א משל, די בני מדינה, מענטשן האבן געזאגט פאר א מלך, אז דער מלך זאל מולך זיין, זיי האבן געבעטן א מלך זאל זיין אונזער מלך, האט דער מלך געזאגט, ווילאנג עס איז דא דא אין די שטאט מורדים במלכות, קען איך נישט זיין מלך אויף ענק, אז מ׳וועט איינשפארן אלע מורדים במלכות, דעמאלטס וועל איך זיין מלך.

זאגט ער, רשעים זענען ברשות לבם, אזוי זאגט ער, דארף מען ארויף בינדן די תפילין אויף די הענט, ווייל מ׳בינדט מיט דעם די כוחות היצר, אזוי זאגט ער, וועז א איד טוט אהן תפילין בינדט ער די כוחות היצר אויף די האנט. נאכדעם וואס ער בינדט די כוחות היצר, נעמט ער די תפילין של ראש, און ער טוט דאס אהן אויפן קאפ, א קרוין אויפן קאפ, וואס נאכדעם איז עס קודש קדשים, אזוי שטייט אין חתם סופר. קודם דארף מען אנטוהן די תפילין של יד וואס איז קעגן הארץ, צובינדן דעם יצר הרע, איינשפארן דעם יצר הרע, נאכדעם וואס ער ענדיגט און ער טוט אהן די תפילין של ראש אויפן קאפ, און מ׳איז מקדיש לשמים, זאגט ער אזוי, ומקדישו לשמים קודש קדשים, קען מען דעם קאפ דעם מח מקדיש זיין פארן באשעפער קודש קדשים, אזוי שטייט אין חתם סופר.

עס שטייט אין ייטב פנים, אין די פסח תורות, ער וויל זאגן א תירוץ, די אומות העולם האבן א טענה, די אידן זאלן בטל ווערן ברוב אומות, זאגט דער זיידע ז״ל, אונז פסק׳ן מיר הקדש ווערט נישט בטל, הקדש אפילו באלף לא בטל, און אזוי ווי אידן זענען הקדש איז אפילו באלף לא בטל.

די כהנים זענען נישט בטל געווארן, כאטשיג ס׳איז געווען ורבים ביד מעטים, זיי זענען דאך געווען ביד מעטים, פארוואס? ווייל זיי האבן אנגעטוהן די תפילין של יד אויף די האנט, האבן זיי זיך מקדש געווען, זיי האבן געבינדן דעם יצר הרע, און נאכדעם האבן זיי אנגעטוהן די תפילין של ראש, זאגט דער חתם סופר וועז א איד טוט אהן די תפילין של ראש, ווערט ער קודש קדשים, אז ער ווערט קודש קדשים איז אפילו באלף לא בטל. און מ׳קען נישט אנטוהן די תפילין של ראש, קודם מוז מען אנטוהן די תפילין של יד, בינדן די כוחות היצר, נאכדעם קען מען אנטוהן די תפילין אויפן קאפ און ווערן קודש קדשים. דאס איז על יד״י כהניך הקדושי״ם, ווייל ס׳איז געווען קודם אויף די הענט, מ׳האט אנגעטוהן די תפילין אויף די הענט, די תפילין של יד, מיט דעם האט מען געבינדן די כוחות היצר, ורבים בי״ד מעטים, אלעס איז געגאנגען מיט די האנט.

וועז מ׳טוט אהן די תפילין מאכט מען זיבן כריכות אויף די האנט. די גמרא ברענגט אין סוכה דף נ״ב, דער יצר הרע האט זיבן שמות, די חסידישע ספרים אלע ברענגען צו, יעקב אבינו האט זיך געבוקט צו עשו׳ן זיבן מאל, ווייל די גמרא ברענגט אין קידושין, אז עס איז געווען א שד וואס האט געהאט זיבן קעפ, און יעדן מאל וואס רב אחא בר יעקב האט זיך געבוקט האט ער אים אפגעהאקט א קאפ, די זיבן קעפ דאס איז די זיבן טומאות, די כוחות פון עשו האבן זיבן טומאות, וועז א איד טוט אהן די תפילין של יד מאכט ער ז׳ כריכות, ער בינדט זיבן מאל דעם יצר הרע, ווייל דער יצר הרע האט זיבן כוחות, יעדער כח האט אן אנדערער נאמען, זיבן נעמען האט דער יצר הרע, בינדט מען צו דעם כח פונעם יצר הרע מיט די זיבן כריכות. וועז מ׳בינדט צו דעם יצר הרע, נאכדעם טוט מען אהן די תפילין של ראש, קען מען זיין קודש קדשים. במילא איז אפילו באלף לא בטל.

האב איך געקלערט אזוי פארוואס ס׳איז דא אכט טעג חנוכה, די חשמונאים האבן אנגעצינדן די מנורה, קודם זיבן טאג, און נאכדעם דער אכטער טאג איז דאך זאת חנוכה, יעדן טאג וואס זיי האבן אנגעצינדן די מנורה, האבן זיי מיטן כח פון די מנורה פארברענט איין כח פונעם יצר הרע, דאס איז געווען יעדן טאג אזוי, יעדן טאג, זיי זענען דאך געווען מעלין בקודש, יעדן טאג האבן זיי פארברענט. און באמת די בית שמאי האלטן פוחת והולך, ווייל דער יצר הרע איז געווען יעדן טאג פוחת והולך, יעדן טאג וועז זיי האבן אנגעצינדן די מנורה, די ערשטע זיבן טאג, האבן זיי מכניע געווען די זיבן כוחות פונעם יצר הרע, זיי האבן עס פארברענט, אז מ׳האט עס פארברענט די זיבן טאג, איז מען דעם אכטן טאג געווארן בבחינת קודש, בעפאר דעם נישט, מ׳קען נישט אנטוהן די תפילין של ראש, פאר וועז מ׳מאכט נישט די ז׳ כריכות, מ׳האט נישט געקענט, האט מען זיבן טאג מכניע געווען די כוחות היצר, די כוחות הטומאה פון די קליפות, און אין דעם אכטן טאג איז מען געווארן קודש, אז מ׳איז געווארן קודש איז מען נישט בטל געווארן, וואס די יוונים האבן געוואלט אז מ׳זאל בטל ווערן, קומט אויס אז דעם אכטן טאג איז מען געווארן קודש, איז מען נישט בטל געווארן ווי די טענה פון די יוונים, דאס איז ׳זאת חנוכה׳, דעם אכטן טאג איז זאת חנוכה, דעמאלטס זענען די אידן געווארן קודש, איז בטל געווארן די טענה פון די יוונים אז מ׳זאל בטל ווערן.

מיט דעם פארשטייט מען, מ׳מוטשעט זיך ארום, דער הייליגער בני ישששכר האט אויף חנוכה הייליגע מאמרים, אין מאמר י׳, דער נס איז געשעהן מיט א פך של שמן, האט ער עטליכע טעמים פארוואס איז דער נס געשעהן פונקט מיט א פך של שמן, זאגט ער דארט, דער פינעפטער טעם, זאגט ער, ׳פך׳ איז דאך פ׳ך׳ אזוי ווערט עס געשריבן, און אז מ׳גייט במספר מנצפ״ך, איז אזוי, ק׳ איז הונדערט, ר׳ איז

צוויי הונדערט, ש׳ איז דריי הונדערט, ת׳ איז פיר הונדערט, און מנצפ״ך קומט אויס אזוי, די לעצטע איז א ענדע ך׳, איז וויפיל איז א ענדע ך׳? א ענדע ך׳ איז פינעף הונדערט, א ענדע ם׳ איז זעקס הונדערט, א ענדע ן׳ איז זיבן הונדערט, א ענדע ף׳ איז אכט הונדערט, און א ענדע ץ׳ איז ניין הונדערט, דאס איז מנצפ״ך. קומט אויס א ענדע ך׳ איז פינעף הונדערט. איז א פ״ך אז א ך׳ איז פינעף הונדערט, דעמאלטס איז עס פינעף הונדערט און אכציג. אזוי זאגט ער. ער זאגט ״שעיר״ איז פינעף הונדערט און אכציג [עי״ש לפי דרכו].

׳תפילין׳ באטרעפט פינעף הונדערט און אכציג, די חשמונאים האבן מכניע געווען די יוונים מיטן כח פון תפילין, ׳תפילין׳ איז בגימטריא תק״פ, לויטן בני ישישכר איז פ״ך בגימטריא תק״פ, במילא איז געשעהן דער נס מיטן פ״ך. ווייל דאס זעלבע וואס איז מיטן כח התפילין וואס מיט די זיבן כריכות איז מען מכניע די כוחות היצר, די זעלבע זאך איז געווען מיטן פך של שמן.

האב איך געקלערט עס קען אפשר זיין די קריאה פון זאת חנוכה, רש״י זאגט שחלשה דעתו, וען אהרן האט געזעהן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, פארוואס ער איז נישט געווען, לא הוא ולא שבטו, האט מען אים געזאגט, שלך גדולה משלהם שאתה עומד ומטיב את הנרות. דער רמב״ן זאגט אז דאס מיינט מען אז מ׳האט אים געגעבן דער נס חנוכה, אזוי זאגט ער. אלע קרבנות בטלים, ווילאנג דער בית המקדש איז געשטאנען האט מען מקריב געווען קרבנות, דער ביהמ״ק איז חרוב געווארן איז נישטא קיין קרבנות, די נרות חנוכה דאס מיינט מען די נרות פון די מנורה, א איד צינדט אהן די נרות חנוכה, במילא אז מ׳צינדט אהן די נרות חנוכה דעם ערשטן טאג און דעם צווייטן טאג און אזוי ווייטער, איז ער אלץ מכניע א כח פון די קליפות, די ערשטע זיבן טאג ווען א איד צינדט אהן די מנורה, דעם אכטן טאג איז שוין קעגן די תפילין של ראש, איז שוין א בחינה פון קודש, אז ס׳איז א בחינה פון קודש ווערט מען נישט בטל.

דאס איז א געוואלדיגע חיזוק פאר אידישע קינדער במשך דעם לאנגן גלות, מ׳זיצט אין גלות ויתהלכו מגוי אל גוי, מ׳איז נידי ממקומם, איז דא א טענה פון די אומות העולם מ׳זאל בטל ווערן, נרות חנוכה ברענגט ארויס דאס אז אידן ווערן נישט בטל, ווייל די נרות חנוכה ברענגט ארויס די ערשטע זיבן טאג האט מכניע געווען די כוחות הקליפה, די לעצטע טאג, די אכטע נר האט ארויס געברענגט קדושה פון כלל ישראל, און אז דאס ברענגט ארויס די קדושה פון כלל ישראל איז הקדש באלף לא בטל.

דער אויבערשטער וועט העלפן דער גואל צדק וועט קומען, שטייט אז אין די נרות חנוכה איז מתנוצץ אורו של משיח, משיח וועט קומען, צו וועמען וועט משיח קומען? אויב חלילה אידן וועלן בטל ווערן אין גלות צווישן אומות העולם, צו וועמען וועט משיח קומען?, חלילה אז ס׳איז נישטא קיין כלל ישראל, די נרות חנוכה ברענגט אז אידן ווערן קדוש, דער אכטער טאג פון חנוכה ברענגט ארויס קדושה פון כלל ישראל, אויב אזוי איז הקדש לא בטל, אידן ווערן נישט בטל, אויב אידן ווערן נישט בטל איז דעמאלטס ווערט נתנוצץ אורו של משיח, איז דא א כלל ישראל, עס איז דא פארוועמען משיח זאל קומען, וועמען וועט ער אויסלייזן פונעם פינסטערן גלות.

דער חיזוק פאר אהרן הכהן, שלך גדול משלהם שאתה עומד ומטיב את הנרות, אז די נרות חנוכה וועט ברענגען די גאולה העתידה, דאס וועט ברענגען ביאת המשיח, אדאנק די נרות חנוכה, כאטשיג ס׳וועט זיין א לאנגער ביטערער גלות, אידן ווועלן נישט בטל ווערן אין גלות, עס וועט זיין א כלל ישראל וואס וועלן קענען אקעגן גיין דעם מלך המשיח. שלך גדול משלהם, ווייל ביי זיי איז נאר ווילאנג דאס ביהמ״ק וועט שטיין, און נאכדעם געענדיגט, זייערע קרבנות ברענגט נישט די גאולה העתידה, די נרות חנוכה דאס וועט ברענגען די גאולה העתידה, דאס איז געווען די דברי חיזוק וואס דער אויבערשטער האט געגעבן. דאס מיינט מען זאת חנוכה׳ ביי די אכטע טאג, דאס איז דער חיזוק.

*

כ׳האב אינזין געהאט, מ׳האט דא פריער געזינגען, "ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות".

האב איך אינזין געהאט אזוי, ס׳איז דא א שיין ווארט אין ייטב לב פרשת ויחי, יעקב אבינו רעדט צו יוסף, ׳ראה פניך לא פיללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך׳, זאגט ער, יעקב אבינו האט נישט געקלערט צו זיהן יוסף׳ן, זיין פנים מיינט מען זיין פנים פון די קדושה, ס׳איז געווען זיו איקונין פון יוסף איז געווען דומה לו, זאגט ער, ער איז מדייק, עס וואלט געדארפט ווען שטיין, והנה הראה "לי" גם את זרעך, פארוואס שטייט ראה פניך לא פיללתי והנה הראה "אותי", אותי איז טייטש מיך, ער וואלט געדארפט זאגן והנה הראה "לי", דער אויבערשטער האט מיך געווייזן דיינע קינדער.

זאגט ער, והנה הראה "אותי", איך זעה מיך, יעקב אבינו האט נישט געגלייבט אז יוסף אין מצרים וועט האבן די אידישע צורה, די צורה פון יעקב אבינו, דערווייל האט ער געזעהן זיין צורה, יעקב אבינו האט געזעהן זיך אין די אייניקלעך, יעקב האט געזאגט, והנה הראה "אותי" גם את זרעך, איך זעה מיך אין דיינע קינדער.

חנוכה איז מצותה בראיה, וואס איז די מצוה פון ראיה? די בקשה "ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות", דאס איז די מצוה, מצותה בראיה, די סגולה פון נר חנוכה איז בראי"ה, אז "ואזכה" מ'זאל זוכה זיין צו זעהן בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, דאס איז די סגולה פון חנוכה, מצותה בראיה.

דער אויבערשטער זאל העלפן, אלע אידישע קינדער זאלן מגדל זיין די קינדער צו תורה און צו יראת שמים, און זעהן אהובים למעלה ונחמדים למטה, בנים ובני בנים זאלן טאקע עוסק זיין בתורה ובמצוות באמת, אזוי ווי ס'שטייט אזוי, נישט סתם אזוי, נאר "באמת", עס דארף זיין מיט אמת דארף מען זוכה זיין, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זוכה זיין מגדל צו זיין די קינדער און די אייניקלעך צו תורה צו יראת שמים, מצותה בראי"ה, מ'זאל זעהן לעכטיגע אידישע דורות, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו בב"א.

*

זאת חנוכה איז די קריאה פון שבט מנשה, און עס שטייט אין ספרים 'מנשה' איז בגימטריא 'פרנסה'. אין ערוגת הבושם שטייט, כי למחיה שלחני, וואס שטייט די וואך אין די סדרה, 'שלחני' איז ל'הדליק נ'ר ח'נוכה ש'מונה י'מים, דאס איז די ראשי תיבות פון 'שלחני', למחיה שלחני, די נרות חנוכה דאס ברענגט פרנסה.

האב איך געקלערט, כ'האב שוין אסאך מאל נאכגעזאגט, יעקב און עשו האבן זיך צוטיילט, יעקב האט בוחר געווען עולם הבא, און עשו האט געמוען עולם הזה, פרעגט מען די קשיא, ווי אזוי קען יעקב מיט זיינע קינדער הנאה האבן פון עולם הזה וואס איז גזל פון עשו.

איז דא א תירוץ, די גמרא זאגט אין סנהדרין דף כ', כל האמור בפרשת מלך, דאס וואס עס שטייט אין פסוק אז דער מלך האט א רעכט, איז טייטש מלך מותר, איז עס טאקע א היתר גמור. און עס שטייט אין פסוק, ווען שמואל רעדט צו כלל ישראל פאר וואס מ'האט אויפגענומען שאול המלך פאר א מלך, זאגט ער וואס וועט דער מלך האבן א רעכט, שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, ער קען אוועק נעמען ענקער פארמעגן און עס אוועק געבן, אז עס פעלט אויס פאר צרכי המלוכה קען ער אוועק נעמען און געבן פאר א צווייטן.

פרעגט תוס' די קשיא, יעדער וואס האט געלערנט נ"ך וויסט פון א מעשה מיט אחאב, אחאב האט זיך פארגליסט א כרם, און ער האט עס געבעטן מ'זאל אים עס געבן און מ'האט נישט געוואלט, האט ער אים אפגערויבט אזוי, און דער נביא האט אים געזאגט 'הרצחת וגם ירשת', אחאב איז דאך געווען א מלך, און אז ער האט געוואלט דעם כרם, א מלך האט דאך א רעכט, זאגט תוס' אן אינטערסאנטע זאך, א מלך האט א רעכט, אבער דאס איז נאר ווען ער איז א מלך אויף גאנץ כלל ישראל, טאמער איז ער נישט א מלך אויף גאנץ כלל ישראל האט ער נישט די רעכט. אחאב איז שוין געווען ווען ס'איז געווען צוטיילט די מלוכה, במילא האט א מלך נישט קיין רעכט.

קומט אויס, קודשא בריך היא דער אויבערשטער איז דאך דער מלך מלכי המלכים, מ'האט זיך טאקע צוטיילט, אלעס איז טאקע אמת, יעקב און עשו האבן זיך צוטיילט, אבער דער מלך האט א רעכט, עס איז טאקע דיינס, עס באלאנגט טאקע פאר עשו, קומט דער מלך, שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, ווען יעקב אבינו'ס קינדער דארפן האבן פרנסה, נעמט דער אויבערשטער צו פון עשו און ער געבט זיי.

עס איז שוין אויסגעקומען דעם חנוכה צו זאגן, ביי מתן תורה האט דער אויבערשטער געזאגט אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אתה הראית לדעת, דער אויבערשטער האט געווזן פאר יעדן איינעם אז אנכי ה' אלקיך, עס איז דא איין איינציגער באשעפער, דער אויבערשטער האט געעפנט די זיבן הימלען, דער אויבערשטער האט געעפנט די ערד אויף דער וועלט, און מ'האט געזעהן אחד הוא אלקינו בשמים ובארץ, ביי מתן תורה איז אזוי געווען, מ'האט געעפנט די הימלען און מ'האט געעפנט די ערד, מ'האט געזעהן אז ס'איז נישטא נאר איין באשעפער, אין עוד מלבדו, אמת מלכינו אפס זולתו, עס איז דא איין איינציגער באשעפער אויף דער וועלט.

חנוכה שטייט דער ערשטער טאג חנוכה געפאלט ווי דער ערשטער טאג שבועות, וואס איז די שייכות? זיי האבן דאך מכשיל געווען אידישע קינדער מיט עון עבודה זרה, און

דער אויבערשטער האט געהאלפן די חשמונאים האבן מנצח געווען אזוי ווי ביי מתן תורה האט מען געעפנט די הימלען מיט די ערד און מ׳האט געזען אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער, חנוכה די אכט טעג יעדן טאג האט מען געעפנט א הימל, דעם ערשטן טאג איין הימל, דעם צווייטן טאג א צווייטער הימל, העכערע הימלען, אזוי איז געווען מעלין בקודש, מ׳האט געעפנט נאך א הימל און נאך א הימל, און מ׳האט געזען אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער אין די זיבן הימלען, אין דעם אכטן טאג חנוכה האט מען געעפנט די ערד, מ׳האט געזען נישט נאר דעם הימל, אז אין די זיבן הימלען איז דא איין איינציגער באשעפער, נאר אויף די ערד אויך, אויף די גאנצע וועלט איז נישטא נאר דער איינציגער באשעפער אין עוד מלבדו. נו אויב אידן האבן געזען אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער בשמים ובארץ, איז ער דאך א מלך יחיד ומיוחד, און א מלך יחיד ומיוחד קען דאך אוועק נעמען פון עשו און געבן פאר א צווייטן, במילא זאת חנוכה וועט מ׳האט זיך איבער געצייגט אז ס׳איז דא א באשעפער אין די זיבן הימלען און אויף די ערד איז אויך דא נאר איין איינציגער באשעפער, און אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער, איז שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, קען ער אוועק נעמען פון עשו און געבן פאר די אידן.

וועגן דעם דער אכטער טאג חנוכה איז נשיא לבני מנשה, וואס ׳מנשה׳ איז בגימטריא ׳פרנסה׳, דער אכטער טאג וועט מ׳האט געזען אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער אויף דער גאנצער וועלט, אויב אזוי, עשו האט טאקע באקומען עולם הזה, ס׳איז אמת אז מ׳האט זיך צוטיילט, אבער דער אויבערשטער זאגט איך בין דא דער בעל הבית, איך בין דער מלך און איך געב פאר יעקב און פאר זיינע קינדער, במילא זאת חנוכה, דער אכטער טאג, דאס איז חנוכה, דער טאג איז משפיע פרנסה, דער אכטער טאג חנוכה דאס איז דער טאג וואס איז משפיע פרנסה. אין די ספרים שטייט אזוי אז גאנץ חנוכה איז מסוגל אויף פרנסה, אבער במיוחד אין דער אכטער טאג חנוכה דאס איז מסוגל, ווייל יעצט האט מען געזען אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער אויף דער גאנצער וועלט.

דער אמרי נועם זאגט אז ׳חנוכה׳ מיט ׳נר חנוכה׳ איז בגימטריא חת״ך, דאס איז דער שם פון פרנסה, די סופי תיבות פון פות׳ח א׳ת ידי׳ך. א גאנץ חנוכה איז מסוגל אויף פרנסה, אבער זאת חנוכה, אין דעם טאג וואס מ׳זעהט אז ס׳איז דא איין איינציגער באשעפער, עשו האט א טענה, ס׳איז נישטא קיין טענה, דער אויבערשטער איז דער מלך מלכי המלכים, ער נעמט צו פון עשו, און ער גיבט פאר אלע אידישע קינדער זיי זאלן האבן פרנסה.

דער אויבערשטער זאל העלפן, ווער ס׳איז מצפה על שולחן אחרים איז עולם חשך בעדו, דער אויבערשטער זאל העלפן אידן וועלן האבן פרנסה בהרחבה גדולה, במילא וועט זיין א לעכטיגער חנוכה און א לעכטיג יאר, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע זאלן האבן א געזונט געבענטשט יאר, א לעכטיג יאר מיט אלעם גוטן בגשמיות וברוחניות.

סעודת זאת חנוכה

יום ב׳ פרשת ויגש תשפ״ג לפ״ק - עם תלמידי שיעור ג׳ דישיבה קטנות בקרית יואל יצ״ו

אחרי שהאריך בדברי דרוש לכבוד היום

הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה על ידי כהניך הקדושים וכל מצות שמונת ימי חנוכה.

דער בית יוסף פרעגט די קשיא פארוואס האט מען מתקן געווען אכט טעג, עס איז דאך געווען פאר איין טאג גענוג שמן, וואלט גענוג געווען צו מאכן זיבן טאג חנוכה. דער פרי חדש זאגט אין הכי נמי, איין טאג צינדט מען אויפן נס פון נצחון המלחמה, עס איז געווען א גרויסער נס, גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, א גרויסע נס אז די מעטים די חלשים האבן געקענט מנצח זיין די גיבורים די רבים חוץ לדרך הטבע, איז לזכר דעם גרויסן נס צינדט מען דעם ערשטן טאג חנוכה.

אבער מ׳פרעגט די קשיא, גוט ס׳איז טאקע א גרויסע נס, אבער וואס האט דאס צוטוהן מיט די נרות, מ׳צינדט דאך

אויף דעם אהן א ליכט, וואס האט צוטוהן א ליכט מיט דעם נס, מילא וועגן די נס פון די מנורה, צינדט מען אהן א ליכט ווייל ס׳איז געשעהן א נס מיט די נרות, אבער וואס האט צוטוהן דער נס פון נצחון המלחמה מיט די נרות.

האב איך געקלערט אזוי, עס שטייט אין צרור המור אין פרשת ואתחנן, פארוואס ווערט יו"ט חנוכה אנגערופן חנוכה, חנוכה איז חנו-כ"ה, יעדער מועד, יעדער יו"ט, זעהט מען אז ס׳האט א שייכות מיטן נאמען, דער נאמען מיט יו"ט, לדוגמא פסח, פארוואס הייסט עס פסח, יעדער איינער ווייסט על שם שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל, עס האט צוטוהן דער נאמען פונעם יו"ט מיט די מאורע וואס האט פאסירט אינעם יו"ט. שבועות, איז אויך אזוי, מ׳ציילט דאך זיבן וואכן, ציילט מען דאך ספירה, און ווען מ׳ענדיגט צו ציילן קומט שבועות, האט עס דאך שייכות מיט די מאורע. סוכות, פארשטייט יעדע איינער פארוואס ס׳הייסט סוכות, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל. די זעלבע ראש השנה, פארשטייט יעדער פארוואס ס׳הייסט ראש השנה, ווייל ס׳איז היינט ראש השנה. יום כיפור, ווייל ס׳איז יום הכיפורים. און אפילו פורים, פארוואס הייסט דער יו"ט פורים, על שם הפור, אזוי שטייט אין די מגילה, פארוואס הייסט עס פורים על שם הפור. אבער חנוכה, פארוואס הייסט עס חנוכה, וואס האט דער נאמען חנוכה מיטן נס.

זאגט ער אזוי, ווען די חשמונאים זענען געגאנגען אין די מלחמה, האבן זיי מייחד געווען כוונות, דעם יחוד פון שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד. מיט דעם יחוד האבן זיי מנצח געווען די מלחמה, שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, מיט דעם האבן זיי מנצח געווען. אין שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד איז דא פינעף און צוואנציג אותיות, אין דעם פסוק שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד איז דא כ"ה אותיות, און מיט די כ"ה אותיות האבן זיי מנצח געווען די מלחמה, חנוכה איז חנו-כ"ה, 'חנו' דאס וואס זיי האבן געוהט און זיי האבן געהאט א נצחון ביי די מלחמה, איז 'כה', וועגן די כ"ה אותיות פון שמע ישראל, אזוי זאגט ער.

מיט דעם פארשטייט מען וואס מ׳לייגט די מנורה ביי פתח ביתו כדי שיהא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, ווי קומט די נר חנוכה צו די מזוזה, וואספארא קשר האט די נר חנוכה מיט די מזוזה, אבער באמת איז עס א גרויסער קשר, ווייל די מזוזה הייבט זיך אהן שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, אזוי הייבט זיך אן די פרשה פון די מזוזה, מיט די פרשה פון די מזוזה מיט דעם שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, מיט דעם האט מען מנצח געווען אין די מלחמה.

מ׳זאגט נאך פון צדיקים, ווען מ׳וואלט וועז געהאט לעכטיגע אויגן, וואלט מען געקענט זעהן אין יעדן נר חנוכה ווי ס׳איז שורה דער שם הוי"ה, אין יעדן לעכטל פון די חנוכה ליכט איז שורה דער שם הוי"ה. מ׳צינדט חנוכה ל"ו נרות, אזוי מאכט מען דעם חשבון, דעם ערשטן טאג צינדט מען איינס, דעם צווייטן טאג צינדט מען צוויי, דעם דריטן טאג דריי, אז מ׳וועט צוזאם רעכענען די אלע נרות, וועט אויסקומען זעקס און דרייסיג נרות צינדט מען אהן במשך די ימי חנוכה, אויסער דעם שמש, זעקס און דרייסיג נרות חנוכה. קומט אויס, זעקס און דרייסיג מאל איז דא דער שם הוי"ה, אויף יעדן נר חנוכה איז שורה דער שם הוי"ה. אין א מזוזה איז דא צוויי פרשיות, שמע און והיה אם שמוע, אין די מזוזה איז דא זיבן מאל דער שם הוי"ה, זיבן מאל איז דא דער שם הוי"ה אין די צוויי פרשיות שמע און והיה אם שמוע. קומט אויס אז מ׳צינדט איז מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, די מזוזה האט זיבן הוי"ה׳ס און די נר חנוכה האט זעקס און דרייסיג, צוזאמען איז עס מ"ג הוי"ה׳ס, דריי און פערציג מאל דער שם הוי"ה.

שם הוי"ה איז בגימטריא כ"ו. דריי און פערציג מאל שם הוי"ה, איז בגימטריא שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד. אויסער דעם וואס עס שטייט אין די מזוזה שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, אבער די שמות וואס עס שטעלט זיך צוזאם פון די מזוזה מיט די נר חנוכה איז עס בגימטריא שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, מיט דעם שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, מיט דעם האט מען מנצח געווען די מלחמה, מיט דעם יחוד.

מיט דעם פארשטיי איך וואס דער פרי חדש זאגט, מ׳צינדט אכט טאג, דער ערשטער טאג איז דאך נישט געווען קיין נס, זאגט ער, דעם ערשטן טאג צינדט מען על נס נצחון המלחמה, וואלט מען נישט געצינדן אכט טעג נאר זיבן טאג, וואלט דער גאנצער חשבון נישט געשטימט, אז מ׳צינדט אכט טאג איז דא זעקס און דרייסיג נרות, קומט אויס שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, קומט אויס אז מ׳צינדט דעם ערשטן טאג לזכר הנס פון נצחון המלחמה, קומט אויס א חשבון פון ל"ו נרות, איז עס ל"ו שם הוי"ה מיט די זיבן פון די מזוזה איז עס בגימטריא שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, וואס מיט דעם האט מען מנצח געווען די מלחמה. קומט אויס, אוודאי די נרות האבן א שייכות, ווייל דורך דעם וואס מ׳צינדט דעם ערשטן טאג, איז די נרות המנורה מיט די מזוזה א זכר פאר"ן נס נצחון המלחמה, אוודאי צינדט מען נרות אלס זכר פון נצחון המלחמה, און עס איז פארבינדן די מנורה מיטן נס פון נצחון המלחמה.

הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ׳ועל המלחמות׳, וועגן די מלחמות צינדט מען די נרות, אזוי ווי דער פרי חדש זאגט, ׳על ידי כהניך הקדושים׳, וואס זיי האבן מכוון געווען און זיי זענען געגאנגען אין די מלחמה מיטן שם פון קריאת שמע, מיט שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, וועגן דעם ׳וכל מצות שמונת ימי חנוכה׳, איז דא אכט טעג חנוכה.

דאס איז דער ׳שם חנוכה׳, חנוכ״ה ווייזט אויף קריאת שמע, די חשמונאים האבן מנצח געווען די יוונים מיטן כח פון קריאת שמע, מיט שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, מיט דעם פסוק האט מען מנצח געווען, דער נס פון נצחון המלחמה, עס איז א געוואלדיגער כח א איד וואס ליינט קריאת שמע, מיט דעם האט מען מנצח געווען די יוונים, און אזוי אלע שונאי ישראל מיט קריאת שמע קען מען זיי אזוי מנצח זיין.

פארוואס האט מען מתקן געווען אכט טעג חנוכה, דער טאטע ז״ל זאגט, פארוואס הייסט דער אכטער טאג חנוכה ׳זאת חנוכה׳, ער האט געדעדט צו קינדער, אדער האט ער געדעדט צו בחורים, עס איז געדרוקט אין ברך משה אין די דריטע תורה, האט ער געזאגט, די יוונים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, זיי האבן זיך פארליגט אויף די יונגע קינדער, ער רופט זיי אויף די ימי הנעורים, עס קען זיין אז ער האט געדעדט צו תלמוד תורה קינדער, און מ׳קען זאגן פאר די בחורים, אויף די בחור״ישע יארן אויף דעם האבן זיי זיך פארליגט נישט צו לאזן בחורים לערנען תורה, אז עס וועט נישט זיין קיין בחורים וואס זאלן לערנען תורה, וועט נישט זיין קיין יונגעלייט, וועט נישט זיין קיין בעלי בתים, להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, זיי האבן געוואלט שטערן בחורים זאלן זיצן און עוסק זיין בתורה. און די חשמונאים האבן זיך מוסר נפש געווען דוקא צו לערנען מיט בחורים צו זיצן און עוסק זיין בתורה. זעהט מען די גירסתא דינקותא, וואס מ׳לערנט ארויס דא די וויכטיגקייט פון גירסתא דינקותא ווי געוואלד חשוב דאס איז.

כ׳האב אינזין געהאט אזוי, דער בית יוסף פרעגט פארוואס מ׳צינדט אכט טאג, דער ערשטער טאג איז דאך נישט געווען קיין נס, אמת, ס׳איז נישט געווען קיין נס, דוד המלך זאגט ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, דאס איז דאס לעבן פון א מענטש, זיבעציג יאר, אדער אכציג יאר, דאס איז עס, די אכט טעג חנוכה דאס ווייזט אויף די אכציג יאר וואס פאר א מענטש איז באשערט צו זיין אויף דעם עולם, די ערשטע ליכט, די ערשטע נאכט, דאס זענען די קינדערישע יארן. די צווייטע ליכט, די צווייטע נאכט, דאס איז שוין די בחור״ישע יארן, און אזוי גייט עס ווייטער, די יוונים האבן נישט געלאזט די אידישע קינדער לערנען תורה, זיי האבן געוואלט אויסרייסן תורה פון די קינדער, פון די קינדערישע יארן, האט מען מתקן געווען צו צינדן אכט טעג חנוכה, די ערשטע טאג איז נישט געווען קיין נס פארוואס דארף מען צינדן, ווייל דאס איז געווען די כוונה פון די יוונים אז מ׳זאל אין די קינדערישע יארן נישט לערנען, האט מען געדארפט דווקא דעמאלטס אנצינדן דער נר מצוה ותורה אור אין די קינדערישע יארן, די גירסתא דינקותא דאס זאל מען לערנען, האט מען מתקן געווען צו צינדן אכט טעג.

קומט אויס אזוי, דעם ערשטן טאג צינדט מען פאר די קינדערישע יארן, דעם צווייטן טאג פאר די בחורישע יארן, די גמרא זאגט, וועגן הבל פיהם של תינוקות של בית רבן אז דאס האט א גרעסערע כח ווי די תורה פון די שפעטער׳דיגע יארן, מיט דעם פארשטיי איך אז די גמרא האט געהאט א הוה אמינא, אז מ׳זאל ממעט זיין ניסא, אז דעם ערשטן טאג זאל מען מאכן שעשה נסים, און שפעטער נישט, וואס איז די הוה אמינא, אבער לויט דעם פארשטייט מען, די ערשטע נאכט דאס איז אויף די קינדערישע יארן, דאס איז די הוה אמינא, אז די הבל פיהם שאין בהם חטא, דאס איז שטערקער אין הימל, דאס איז הייליגער שאין דוגמתו, האט די גמרא געהאלטן אז נאר דעמאלטס דארף מען זאגן, ווייל דאס איז די הייליגסטע, דאס איז הייליגער פון די אנדערע נעכט.

על כל פנים, די ערשטע טאג איז קעגן די קינדערישע יארן, די צווייטע טאג קעגן די בחורישע יארן, די בחור״ישע יארן איז זייער וויכטיגע יארן אין א מענטשן׳ס לעבן, דאס איז דער יסוד, א קינד איז דאך נאך א קינד, מיט א קינדערישן שכל, אבער אין די בחורישע יארן איז ער שוין א בר דעת, און ער איז שוין א אחריות׳פולער מענטש, ער וואקסט שוין, ער לערנט שוין גמרא און תוס׳ בעיון, ער איז זיך שוין מייגע אויף תורה, ס׳איז שוין א אנדערע מין, דארף מען וויסן וועז מ׳איז עוסק בתורה, די בחורים דארפן וויסן דאס חשיבות פון די בחורישע יארן, די בחורישע יארן דאס איז דער יסוד פון א מענטש, א בחור וואס נעמט אין זיך אריין אין די יארן תורה און יראת שמים חסידישקייט ווארימקייט ערליכקייט אפגעהיטנקייט, דאס בלייבט אויף א גאנץ לעבן, אז מ׳איז א ווארימער חסידישער בחור, קען מען האפן אז ער וועט זיין א ווארימער חסידישער יונגערמאן, עס זאל בלייבן פון די

בחורישע יארן, טאמער חלילה איז מען א קאלטער בחור מיט א קרירות, דאם דאוועגען איז קאלט, דאם יראת שמים איז אפגעקילט, עס פעלט אים ערליכקייט אפגעהיטנקייט, חלילה דאם גאנצע לעבן איז געגאנגען, עס איז אזוי ווי מ׳בויעט א הויז, אז מ׳בויעט א פעסטן יסוד, קען מען בויען דערויף א פעסטן הויז, טאמער נישט איז זייער א שוואכער בנין קומט ארויס.

דארף מען וויסן די בחור׳ישע יארן, די יארן וואס עטץ זענטס, דאס איז דער יסוד פארן גאנצן לעבן, און מ׳דארף זעהן צו שטרעבן קונה צו זיין תורה און יראת שמים, זיצן און לערנען בהתמדה, אויסצונוצן די צייט. כ׳האב געקלערט, דא איז דא מערערע ישיבות, איז דא אכט ישיבות, נר חנוכה איש וביתו, און איין ישיבה פתח ביתו מבחוץ, וואס איז אינדרויסן, האט מען ניין ישיבות, אין די ישיבות פראבירט מען אריין צו געבן, די אלע מרביצי תורה פראבירן משפיע צו זיין אין די אלע בחורים תלמידי הישיבות, אריין צו ברענגען תורה און יראת שמים און ערליכקייט, זיי זאלן האבן שכל דאס מקבל צו זיין, האבן דעם רצון צו שטייגן, האבן דעם רצון צו שטרעבן אנצוקומען העכער, איך וויל צוקומען העכער ווי איך בין געווען.

נר חנוכה ווייזט אז מ׳טאר נישט זיין צופרידן, דעם ערשטן טאג צינדט מען איינס, דעם אנדערן טאג איז מען שוין נישט צופרידן מיט איינס, עס איז נעכטן געווען איינס, היינט צינדט מען שוין צוויי, עס גייט אדורך נאך א טאג, ער איז שוין נישט צופרידן פון נעכטן, ער איז היינט עלטער מיט א טאג, היינט דארף מען שוין שטייגן, שטייג איך שוין מיט דריי, און נאכדעם פיר, אזוי יעדן טאג שטייגט מען, מ׳איז נישט צופרידן מיט וואס מ׳איז געווען. א בחור דארף צו וויסן, עס איז היינט בייטאג געווען ראש חודש טבת, דאס הייסט אז ס׳איז אדורך געגאנגען אינעם זמן חשון און כסלו, איז שוין אדורך געגאנגען, עס איז א דריטל פונעם ווינטער זמן, מאכט מען א חשבון, וויפיל בין איך געשטיגן, מיט וואס בין איך בעסער ווי ווען כ׳בין אריין געקומען און כ׳האב אנגעהויבן די ישיבה דעם זמן, וויפיל בין איך געשטיגן, צי איך צינד איינס, צי איך צינד שוין צוויי, א בחור דארף זיך מאכן א חשבון, מ׳טאר נישט זיין צופרידן.

דער טאטע ז״ל אין ברך משה, ברענגט טעמים פארוואס עס הייסט דער טאג ׳זאת חנוכה׳, ער זאגט ווייל די חיד״א ברענגט צו אז די אכט טעג חנוכה איז א רמז אויף די שמונה ימי מילה, זאגט דער טאטע ז״ל די חשמונאים זענען ארויס געגאנגען מיט מסירות נפש קעגן די יוונים, פון וואו האבן זיי געהאט דעם כח פון מסירות נפש, דער כח פון מסירות נפש שטאמט פון מצות מילה, ווען א טאטע האט א קינד אן ביים אכטן טאג ברענגט ער אים אריין בבריתו של אברהם אבינו, כאטשיג ס׳איז א סכנה צו נעמען א אכט טאג׳דיגן קינד און מל׳ן, דער אויבערשטער האט געהייסן לייגט מען אין אים אריין דער כח פון מסירות נפש. דער כח וועט אים באגלייטן דאס גאנצער לעבן, און אזוי האט מען זוכה געווען זיך צו שלאגן מיט די יוונים מיט מסירות נפש. במילא זאגט ער דאס איז ׳זאת חנוכה׳ דעם אכטן טאג וואס איז א רמז אויף דעם אכטן טאג אויף שמונת ימי מילה, דאס איז חנוכה, מסירות נפש פארן בורא כל עולמים.

דער זיידע ז״ל אין ייטב פנים זאגט, אז אויפשטיין פארטאג׳ס און צוברעכן די תאוות השינה איז אן ענין פון מסירות נפש, ווען א בחור שטייט אויף פארטאג׳ס ווען ס׳איז נאך געשמאק צו ליגן אונטער די דאכענע און ער צוברעכן זיך די תאוות השינה און ער שטייט אויף אינדערפרי, דאס איז א אן ענין פון מסירות נפש, און דאס איז חנוכה, אויפשטיין פארטאג׳ס דאס איז מסירות נפש, דאס איז וזדים ביד עוסקי תורתיך, וואס איז ביד עוסקי תורתיך, זיי זענען אויפגעשטאנען פארטאג׳ס לערנען האבן זיי געהאט דעם כח פון מסירות נפש, האבן זיי געהאט דעם כח פון מסירות נפש צו גיין אין די מלחמה קעגן די יוונים.

נעכטן איז אויסגעקומען צו רעדן, פון די מצוה פון תפילין, די הייליגע מצוה פון תפילין, יעדער איד טוט דאס אהן יעדן טאג, און עס איז אויך אויסגעקומען צו זאגן, אז מ׳נעמט די רצועות פון די תפילין און מ׳בינדט ארום אויף די האנט ז׳ כריכות, מ׳מאכט די זיבן כריכות, דער יצר הרע האט זיבן נעמען, זיבן כוחות האט דער יצר הרע, און דער חתם סופר זאגט, אז מיט דעם וואס מ׳מאכט די כריכות אויף די האנט, בינדט מען דעם יצר הרע, מ׳בינדט דעם יצר הרע מיט אלע זיבן נעמען, נאכדעם קען מען אנטוהן די תפילין של ראש, דאס איז א קרוין פארן הייליגן באשעפער, דאס איז קודש קדשים, אזוי זאגט דער חתם סופר.

די חשמונאים האבן מנצח געווען די יוונים, מיטן כח פון קדושת תפילין, מיט די תפילין, די הייליגע מצוה פון תפילין, און אז מ׳קען מוסיף זיין, אז מ׳לייגט קריאת שמע מיט די תפילין איז עס גאר א געהויבענער ענין, מ׳האט פריער געזאגט אז מ׳האט מנצח געווען מיטן כח פון קריאת שמע, מ׳האט געליינט קריאת שמע מיט די תפילין, וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך אלו תפילין שבראש, ויראו ממך, מ׳האט געליינט קריאת שמע מיט די תפילין, דאס האט א געוואלדיגן כח, דעם כח מנצח צו זיין די יוונים.

איך רעד דא צו די בחורים, דער טאטע ז"ל האט געפלעגט צו זאגן פאר יעדן בחור וואס איז אריין געקומען צו אים פאר ער איז געווארן דרייצן יאר, פאר ער איז געווארן בר מצוה, האט ער געמאנט און געפאדערט אן הבטחה פון יעדן אינציגן בחור, אז מ'זאל נזהר זיין אין די קדושת תפילין, נישט צו רעדן קיין שיחת חולין מיט די תפילין, און דאס וואס איך רעד דא צו די בחורים, זיי זענען שוין אלע לאנג געווארן בר מצוה, יעדעס מאל וואס מ'טוט אהן די תפילין איז א נייער התחדשות, א נייע זאך, ווי א נייע מצוה, עס דארף זיין חשוב די מצוה פון תפילין, בכל יום יהיה בעיניך כחדשים.

וויל איך אויפפאדערן אלע בחורים, יעדער בחור זאל וויסן, ער זאל האבן א כוונה פון וועז אהן איך מאך די ברכה אויף די תפילין, ביז איך טוה נישט אוים די תפילין, רעד איך נישט קיין שיחת חולין אין די תפילין, איך קען דאוועגען, איך קען זאגן תהלים, איך קען לערנען, אבער נישט רעדן, נישטא אזא מין זאך, מ'רעדט נישט מיט די תפילין, דעמאלטס וועט מען דאוועגען, להודות ולהלל לשמך הגדול, עס איז אינגאנצן אנדערש דאס דאוועגען, דעמאלטס דאוועגט מען מיט אן התלהבות, מיט א לעבעדיגקייט.

כי נר מצוה ותורה אור, וואס איז טייטש תורה אור, עס דארף צו זיין מיט א פייער, מיט א פייער דארף עס צו זיין, דאוועגען מיט א פייער, דאוועגען מיט אן התלהבות, מיט אן אש להבה, במילא פארשטייט יעדער איינער א בחור וואס ער רירט צו צו די כלים, וועלכע? אלע! און איר וויסט בעסער פון מיר וועלכע כלים מ'מיינט, א בחור וואס רירט צו צו די כלים, וועלט אפגעקילט, נישט ער דאוועגט, נישט ער לערנט, נישט ער האט אין זיך יראת שמים, ער וועלט א קאלטער פארפרוירענער בחור וואס האט נישט אין זיך קיין שום לעבעדיגקייט, קיין שום יראת שמים, דאס שטערט אים מקיים צו זיין א מצוה, דאס שטערט אים צו דאוועגען, צו לערנען, יעדער בחור דארף צו האבן פעסטע גדרים, אפילו מיין חבר האט, איך האב נישט, און מ'דארף צו זיין פעסט, גיבור כארי, נישט צוצורירן צו די כלים.

און וועז מ'רעדט פון די כלים, 'זאת חנוכה' איז געווען דער נשיא לבני מנשה, שטייט אין ספרים, דער בני ישראל זאגט, 'מנשה' איז די אותיות 'נשמה', אזוי זאגט דער בני ישראל, איך האב אזוי אינזין געהאט, וואס איז דער ענין אז 'מנשה' איז די אותיות 'נשמה', עס איז דא שפייז פארן גוף, און עס איז דא שפייז פאר די נשמה, עס איז דא אז מ'עסט א מאכל, דאס איז א מזון פאר'ן גוף, ניגונים דאס איז אזא געהויבענע זאך, ניגונים גייט טיף אריין ביז צו די עמקי הנשמה, א ניגון גייט ביז צו די נשמה פון א איד, עס איז אסאך א העכערע זאך, עס גייט ביז צו די נשמה. אז מ'זינגט אן ערליכער ניגון גייט עס אריין אין די נשמה פון א איד, טאמער זינגט מען ניגונים פון די פראסטאקעס, מ'זאל אנקוקן די בעלי מנגנים וואס זיי האבן געמאכט די ניגונים, ווי אזוי זיי זעהן אוים, ווי אזוי זיי פירן זיך אויף, ווי אזוי איז זייער התנהגות, וואלט מען זיך געעקלט צו שטיין אין זייערע ד' אמות, זייער'ס א ניגון דארף מען זינגען?, אין זיי דארף מען זיך מדבק זיין? א ניגון איז דאך מדבק א נשמה צו א נשמה, אין זייער נשמה דארף מען זיך מדבק זיין? מיט אים האב איך א קשר? און דייקא די מאדערענע ניגונים, עס עקלט, עס איז מיאוס, עס האט נישט קיין אידישן טעם, עס האט נישט קיין אידישן חן, און טאקע דאס האט חן ביי בחורים, טאקע דאס, אזוי איז עס, דאס איז דער יצר הרע, דוקא דאס ציהט...

זאת חנוכה איז נשיא לבני מנשה, אותיות 'נשמה' ווי דער בני יששכר זאגט, דארף מען זעהן צו האלטן די נשמה ריין, און דאס איז וואס איך וויל ארויס ברענגען, ניגונים נאר פון ערליכע מקורות, פון ערליכע בעלי מנגנים, ניגונים פון אן ערליכער בעל מנגן דאס וואראמט אויף, דאס ברענגט אריין אביסל וואריימקייט, מיט דעם געבט זיך ארויס די געפילן, מ'זעהט דאס בחושׁ, מ'זינגט א וואריימער חסידישער ניגון, די נשמה הייבט זיך אן צו שאקלען, די נשמה הייבט זיך אן צו רירן, דאס ברענגט ארויס פון די טיפענישׁ פון די נשמה, דאס איז א וואריימער חסידישע ניגון.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיך פירן ערליך, מ'זאל זיין ערליך און אפגעהיטן, ה' ישמור צאתינו ובואינו פאר אלע אידישע קינדער, עס איז אדורך געגאנגען אזא הייליגער יו"ט חנוכה, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל אריין נעמען אין זיך דעם חנוכה, מוסיף והולך, מ'זאל זעהן אריין צו נעמען אין זיך, געדענקען וואס מ'האט קולט געווען נר ה' נשמת אדם, די נשמה, דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס אלע אויסוואקסן צו תורה און יראת שמים, ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא וכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות, זוכה זיין צו לערנען בהתמדה בהבנה וביגיעה, און אויסוואקסן תלמידי חכמים וחסידים אהובים למעלה ונחמדים למטה, ענקערע עלטערן זאלן האבן פון ענק אסאך תענוג ונחת, ביז דער אויבערשטער וועל העלפן מיר וועלן זוכה זיין צו התנוצצות אורו של מלך המשיח במהרה בימינו אמן.

לפני הבורת ליל שישי בקרית יואל יצ"ו

ליל ג' דחנוכה אחר הדלקת הנרות ואמירת דברי תורה כנהוג

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם.

האב איך געקלערט אזוי, עס שטייט פון רבי חיים וויטאל, דער פעטער ז"ל פלעגט דאס כמה פעמים נאכזאגן, אז די עבודות פון א איד איז נישט גערעכנט לויט די גרויסקייט פון די עבודה, נאר לויט די זמנים, און עס קען זיין אין די שפעטער'דיגע זמנים איז א קליניקייט פון א איד חשוב אזוי ווי די קדמונים, א גרויסע עבודה, אזוי האט ער געזאגט. דער פעטער ז"ל שמחת תורה האט ער נאכגעזאגט, בימינו אלה עקבתא דמשיחא, איז יעדע תנועה קטנה וואס א איד טוט, איז זייער חשוב פאר"ן רבונו של עולם.

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, האבן מיר נאכגעזאגט פריער דעם ב"ח, דער ב"ח זאגט עס איז נישט געווען אז די ווונים זענען געקומען און זיי האבן איינגענומען ארץ ישראל, ס'איז נישט געווען אזוי. ס'איז געווען אן עונש מן השמים ווייל מ'האט זיך מתרשל געווען אין עבודת ה', ס'איז געווען א גרויסע התרשלות אין עבודת ה', נו וואס איז געשעהן נאכדעם? דער ב"ח זאגט אז ס'איז געווען אן התרשלות, אבער מ'זעהט דאך אז דער אויבערשטער האט געהאלפן, איז טייטש אז מ'האט זיך צוזאם געזומען און מ'גייט זיך פארבעסערן, אז מ'גייט זיך פארבעסערן קען מען דאך מיינען אז מ'האט געוואלט פון הימל מ'האט פארלאנגט עס זאל זיין אזא עבודת הקודש זאל מען אראפ לייגן, פון הימל האט מען נישט פארלאנגט, עס איז געווען להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, ס'איז געווען זייער א שוואך דור, וואס האט מיטגעמאכט זייער שטארקע נסיונות, האט מען פון הימל פארלאנגט א קליניקייט, אין דעם דור וואס מלכות יון הרשעה האט שולט געווען, און ס'איז געווען א ביטערע מצב אויף דער וועלט להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, אז א איד נעמט זיך אביסל צוזאם און ער וויל זיין אביסל פארבעסערן איז עס זייער חשוב, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, אין א עת צרה וועט ס'איז געווען אזוי שווער, איז דאס וואס מ'האט זיך אביסל געזומען מ'האט זיך אביסל פארבעסערט האט דער אויבערשטער געהאלפן. מ'האט נישט פארלאנגט קיין תעניתים און קיין סיגופים, ס'זאל זיין אזוי ווי ס'איז געווען אמאל.

דאס איז זייער א גרויסער ענין, אונז זעמיר חסידים, מ'גייט אויפן דרך פון בעל שם הקדוש, מ'האלט זיך אז אונז זענען מיר חסידים, אונז קענען מיר זיך פארשטעלן וואס איז געווען חסידי קמאי? וואס האט אמאל געמיינט א חסידישער איד? אונז קענען מיר נישט היינט פארשטיין דאס, מ'זאל פארציילן אז חסידישע אידן האבן געבראכן די אייז כדי זיך צו טובל'ן אין די מקוה, דאס איז אמאל געווען, מ'האט געבראכן אייז כדי זיך טובל'ן אין א מקוה, מ'קען דאס היינט זאגן? נו מ'קוקט זיך אן וואו זענען מיר? אונז זענען מיר חסידים? מיט וואס זענען מיר חסידים? אז מ'גייט אין א שיינע ווארימע מקוה, אזוי באקוועם מיט א האנטוך מיט אלעם, מיט דעם בין איך א חסידישער איד? מיט וואס? און כהנה וכהנה וואס מ'האט געהערט אבותינו ספרו לנו, וואס האט אמאל געמיינט א חסידישער איד, הייבט מען אן אריין צו טראכטן בין איך א חסידישער איד? מיט וואס בין איך א חסידישער איד? עס איז טאקע אמת, **אבער תשפ"ג אין אמעריקא, אז מ'איז אזוי ווי מ'איז, און אז מ'טוט עפעס פאר"ן הייליגן באשעפער, איז מען א חסידישער איד.**

וען ס'איז עמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, וען מ'לעבט אין אזא וועלט פון נסיונות, אין אזא וועלט, אין א מבול פון כפירה, אין א מבול פון כל עבירות שבתורה, אלעס כל דבר שבערוה איז כשר למהדרין, אין אזא וועלט לעבן מיר אונז היינט, אז עס קומען זיך צוזאם חסידישע אידן, און געבן א קרעכץ פאר"ן רבונו של עולם, און מ'לערנט א חסידיש ספר, מ'וועט אביסל אויפגעוואכעמט, עס

וואַרעמט אַביסל אויף דאָס האַרץ, עס איז נישט דאָס וואָס איז געווען, אַבער מ׳פֿאַדערט נישט פון אונז דאָס וואָס איז געווען, אַבער מ׳פֿאַדערט פון אונז יא דאָס וואָס מיר קענען יא זיין.

די וועלט זאגט נאָך אז דער רבי ר׳ זושא האָט געזאגט, דער הייליגער רבי ר׳ זושא, ער איז דאָך געווען א ברודער פונעם הייליגן רבי ר׳ אלימלך, און ער האָט זיך געהאַלטן אז דער רבי ר׳ אלימלך איז אסאַך א העכערע מדריגה פון אים, פֿלעגט ער צו זאגן אזא וואַרט, די וועלט פונעם רבין ר׳ זושא איז אלעס זייער טרעפֿליך און הייליג, ווי מ׳זאגט ״צום פינטל׳, האָט דער רבי ר׳ זושא געזאגט, מ׳וועט נישט שלאָגן זושאַ׳ן פֿאַרוואָס ער איז נישט מיילעך, וויל אין הימל פֿאַדערט מען נישט אז זושא זאל זיין מיילעך, זושא קען נישט זיין מיילעך, מ׳וועט אבער מאַנען פון זושאַ׳ן פֿאַרוואָס ער איז נישט זושא... דאָס הייסט, וואָס ער וואַלט געקענט זיין, לגבי דאָס וואָס ער וואַלט געקענט זיין דאָס וועט מען פון אים מאַנען...

מ׳וועט נישט קיינעם פֿאַדערן פֿאַרוואָס מ׳האָט נישט געבראַכן קיין אייך, קיינעם וועט מען נישט פֿאַדערן פֿאַרוואָס מ׳האָט נישט געפֿאַסט קיין בה״ב, מ׳וועט קיינעם נישט פֿאַדערן, אבער אז מ׳זעצט זיך צו א סעודה און מ׳לייגט ראשו ורובו אין תאוה, דאָס האָט שוין נישט געמוזט זיין, אפֿילו אין תשפ״ג האָט דאָס אויך נישט געמוזט זיין, און צו דעם אז מ׳זאל וועלן זיין אַן ערליכער איד אום תשפ״ג מוז מען לערנען א חסידיש ספֿר, מוז מען זיך דרייען מיט חסידישע אידן, מוז מען זיך ווייקן מיט חסידישע יונגעלייט, א חסידישע חברותא, מ׳זאל נישט נאכגעשלעפט ווערן נאָך אמעריקא, דער להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצוניך, מ׳לעבט דאָס אזוי אין גרויסן, מ׳זעהט ווי אזוי אמעריקא זעהט אויס, עס איז נישטא קיין חשמונאים, עס איז נישטא קיין מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, דאָס איז נישטא, די יוונים אזעלכע שטעלט מען צו, עס איז אבער נישטא דער בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, דאָס איז נישטא, אבער מ׳פֿאַדערט נישט על ידי כהניך הקדושים, פון אונז פֿאַדערט מען נישט דאָס וואָס מ׳האָט געפֿאַדערט פון די כהניך הקדושים, מ׳פֿאַדערט אבער פון אונז וואָס אונז קענען מיר זיין, און וואָס מיר קענען זיין דאַרף מען זיין, און דאָס וואָס מ׳דאַרף זיין וועט מען מאַנען פון אונז פֿאַרוואָס אונז זענען מיר נישט אזוי, פון יעדן איינעם עקסטער, ביי יעדן איינעם לפי ערכו. און אויף דעם איז די עצה צו זיצן צווישן חסידישע אידן, א חסידישע קרעכץ, א חסידישע תפילה, א וואַרעמע חסידישע תפילה, מ׳האָלט זיך צוזאַם, מ׳דאַוונט א ערליכע דאַוונען.

עס איז באַקאַנט די מעשה אין צאַנז איז געווען א איד וואָס האָט צוגעקוקט די הייליגע עבודה פונעם הייליגן דברי חיים, דאָס איז געווען ביים דאַוונען, דער הייליגער צאַנזער רב האָט געדאַוונט מיט גרויס פֿייער, און ער האָט אזוי צו זיך געטראַכט, ער זעהט אזוי דעם רבי׳נס דאַוונען, וואָס האָט שוין געקענט זיין דער רבי פון לובלין גרעסער, אזוי האָט ער געטראַכט, וואָס האָט ער שוין געקענט זיין גרעסער, נאָכ׳ן דאַוונען האָט דער דברי חיים געפֿירט טיש, האָט ער געזאגט, מ׳טראַכט אריין וואָס איז געווען די עבודה פונעם רבי׳ן פון לובלין, האָט ער געזאגט, ווען דער רבי פון לובלין האָט געדאַוונט - אזוי האָט ער געזאגט - האָבן די וועגט מיטגעדאַוונט, אבער מיטגעדאַוונט, מ׳וויל אונז צוגלייכן צום רבי׳ן פון לובלין.

נו די וועגט זאלן מיט טאַנצן אזא דאַוונען פֿאַדערט מען נישט, אבער דער מענטש יא, דער מענטש זאל דאַוונען, די וועגט בעט מען נישט זאלן טאַנצן, אבער פונעם מענטש בעט מען יא. אין הימל האָט עס א חשיבות, אז ס׳איז דא אידן וואָס דאַוונען און טאַנצן אונטער ביים דאַוונען, האָט עס א חשיבות אין הימל, אז מ׳וואַרעמט זיך אויף, מ׳שלאָפט נישט ביים דאַוונען, מ׳דאַוונט מיט א לעבעדיקייט ווי א חסידישער איד, מ׳חברׄט זיך מיט חסידישע אידן, מ׳לעבט ווי א חסידישער איד. הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, ס׳איז מה טוב ומה נעים, עס איז טוב און ס׳איז נעים, דאָס ברענגט אריין אביסל וואַרימקייט אין די קרירות פון אמעריקא, דאָס קרירות אביסל אנוואַרעמען.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען דינען דעם באַשעפֿער, און טוהן דעם רצון הבורא, דאַוונען ערליך, לערנען בהתמדה, און זוכה זיין ליראה ולאהבה את ה׳ מיט יראת שמים און אהבת ה׳, מיט א געהויבנקייט, מ׳זאל זיך הייבן פֿאַר׳ן הייליגן באַשעפֿער, מ׳זאל וויסן פֿאַרוואָס מ׳איז געקומען אויף דער וועלט, מ׳איז נישט געקומען אויף דער וועלט עסן טשיקן, נישט אויף דעם איז מען געקומען אויף דער וועלט, מ׳איז געקומען אויף דער וועלט פֿאַר עפּעס א תפֿקיד, עפּעס צו טוהן, יעדער איינער לפי ערכו ולפי מדריגתו, דער אויבערשטער זאל העלפן אז מ׳זאל זוכה זיין יעדער איינער אויפצוטוהן לפי ערך נשמתו ביז מיר וועלן זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ימין טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעינינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמות ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת הולדת נכדתו תחי' למז"ט

אצל בנו הגה"צ רבי **חיים צבי טייטלבוים** שליט"א
רב קהל "עצי חיים סיגוט" בוויליאמסבורג יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יוכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו